

VUODEN MUSEO

ÅRETS MUSEUM
FINALIST 2025

2025

Tornionlaakson museo – Tornedalens museum Toimintakertomus – Verksamhetsberättelse

SOLMUKOHDASSA – I KNUTPUNKTEN

Yhdysrataliikenteen historiaa Suomen ja Ruotsin rajalla
Järnvägstrafikens historia vid gränsen mellan Finland och Sverige

28.1. – 18.5.2025

SISÄLLYS – INNEHÅLL

1	TIIVISTELMÄ VUODEN TÄRKEIMMISTÄ TAPAHTUMISTA	4
1.1	Rajanylinen museohallinto	4
1.2	Alueellinen vastuumuseo.....	4
1.3	Museon toiminta-ajatus, visio ja arvot	4
1.4	Vuoden museo 2025 -kilpailun finalist.....	5
2	HENKILÖSTÖ	5
3	KOKOELMAT	6
3.1	Esinekokoelmat.....	7
3.2	Valokuva- ja arkistokokoelmat.....	7
4	NÄYTTELYTOIMINTA	8
4.1	Perusnäyttely	8
4.2	Kaiti Tornionlaakson myseymhiin – perusnäyttely meänkielelle	8
4.3	Vaihtuvat näyttelyt	8
4.4	Museon omat kiertonäyttelyt muualla	10
4.5	Verkkonäyttelyt ja -opastukset.....	10
5	MUSEOPEDAGOGIIKKA JA TAPAHTUMATOIMINTA	11
5.1	Luennot ja muut striimatut tapahtumat.....	11
5.2	Muu tapahtumatoiminta	11
5.3	Museopedagogiikka sekä ryhmä- ja koululaisvierailut	13
5.4	Tornion kulttuurisuunnistus	14
5.5	Muistelusalikko, Varhaiskasvatusarkku & Tornionlaakson yhteinen pakopeli.....	14
6	ALUEELLINEN VASTUUMUSEOTYÖ	14
6.1	Alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä.....	15
6.1.1	Lapin museoiden etäkahvit ja Lapin museopäivät 2025	16
6.2	Kulttuuriympäristötehtävä.....	17
6.2.1	Arkeologinen kulttuuriperintö.....	18
6.2.2	Rakennettu kulttuuriympäristö	18
6.2.3	Korjausrakentamisen edistäminen.....	18
6.2.4	Lausunnot	19
6.3	Maailmanperintökohde Struven ketju.....	19
7	UNESCO-HAKU JA TORNE VALLEY DIPNET CULTURE -HANKE	20
7.1	Unesco-hakuprosessi 2024–2027	20
7.2	Torne Valley Dipnet Culture -hanke (Interreg Aurora)	20
7.2.1	Esikyselytutkimus suojelutyön pohjana	20
7.2.2	Unesco-hakemus ja viestintä.....	21
7.2.3	Hankkeen puitteissa kaksi opintomatkaa.....	21
7.2.4	Lippoperinne ja Unesco-hakemus näyttelynä	21
7.2.5	Suojelusuunnitelmatyö käynnistyi työpajatoiminnalla	22

7.2.6 Rakennus- ja kulttuuriympäristöselvitykset käynnissä	22
7.2.7 Lippoamista pääsee pian kokeilemaan virtuaalisesti.....	22
7.2.8 Lippoperinteen tunnettuuden edistäminen tilaisuuksissa	22
8 KOULUTUKSET JA MUSEOAMMATILLISET TAPAAMISET.....	23
9 VERKOSTOT, TYÖRYHMÄT JA HANKEYHTEISTYÖ	23
9.1 Norrbotten ja Ruotsi.....	23
9.2 Kansainvälinen hankeyhteistyö	24
9.3 Muu kansainvälinen toiminta.....	24
9.4 Edustus suomalaisissa verkostoissa ja hankeyhteistyössä	25
10 JULKAISUTOIMINTA	25
11 MARKKINOINTI JA TIEDOTTAMINEN.....	25
TORNEDALENS MUSEUM – TORNIONLAAKSON MUSEO VERKSAMHETSBERÄTTELSE	27
1 SAMMANFATTNING AV ÅRETS VIKTIGASTE HÄNDELSER	27
1.1 Gränsöverskridande museiförvaltning	27
1.2 Regionalt ansvarsmuseum	28
1.3 Museets verksamhetsidé, vision och värdegrunder	28
1.4 Finalist i tävlingen Årets museum 2025	28
2 PERSONAL	28
3 SAMLINGAR.....	29
3.1 Föremålssamlingar	30
3.2 Foto- och arkivsamlingar	30
4 UTSTÄLLNINGSVERKSAMHET	31
4.1 Basutställning	31
4.2 Kaiti Tornionlaakson myseymhiin – audioguide på meänkieli till basutställningen.....	31
4.3 Tillfälliga utställningar	31
4.4 Museets egna utlånade utställningar.....	33
4.5 Webbutställningar och -guidningar.....	34
5 MUSEIPEDAGOGIK OCH EVENEMANGSVERKSAMHET.....	34
5.1 Föreläsningar och övriga inspelade evenemang	34
5.2 Övrig evenemangsverksamhet.....	35
5.3 Museipedagogik samt grupp- och skolbesök	36
5.4 Kulturorientering i Torneå.....	37
5.5 Minnesportfölj, Förskolskista & Tornedalens gemensamma escape room-spel	37
6 ARBETE SOM REGIONALT ANSVARSMUSEUM.....	37
6.1 Uppdraget att främja regional museiverksamhet	38
6.1.1 Distansfika för Lapplands museer och Lapplands museidagar 2025	40
6.2 Kulturmiljöuppdraget	41
6.2.1 Arkeologiskt kulturarv.....	41
6.2.2 Bebyggd kulturmiljö	42
6.2.4 Yttranden	42

6.3 Världsarvet Struves meridianbåge.....	42
7 UNESCO-ANSÖKAN OCH TORNE VALLEY DIPNET CULTURE -PROJEKTET	43
7.1 Unesco-ansökningsprocessen 2024–2027	43
7.2 Torne Valley Dipnet Culture-projekt (Interreg Aurora)	43
7.2.1 Enkätundersökning som underlag för skyddsarbete.....	44
7.2.2 Unesco-ansökan och kommunikation	44
7.2.3 Två studieresor inom projektet	44
7.2.4 Håvfisketraditionen och Unesco-ansökan som en utställning	45
7.2.5 Arbetet med skyddsplanen startades med workshopsverksamhet	45
7.2.6 Byggnations- och kulturmiljöutredningar pågår	45
7.2.7 Snart kan man pröva på håvning virtuellt	45
7.2.8 Ökad kännedom om håvfisketraditionen genom tillställningar	45
8 UTBILDNINGAR OCH MUSEIPERSONALENS YRKESINRIKTADE MÖTEN	46
9 NÄTVERK, ARBETSGRUPPER, PROJEKT OCH SEMINARIER.....	47
9.1 Norrbotten och Sverige.....	47
9.2 Internationellt projektsamarbete	47
9.3 Övrig internationell verksamhet	48
9.4 Representation i finska nätverk och projektsamarbeten	48
10 PUBLIKATIONSVERKSAMHET	48
11 MARKNADSFÖRING OCH INFORMATION	49
LIITE / BILAGA	51

Kannessä: reliefisolki Kemistä. Kuva Janne Kuoppala, Kemin historiallinen museo

Omslag: reliefspänne från Kemi. Foto Janne Kuoppala, Kemi historiska museum.

1 TIIVISTELMÄ VUODEN TÄRKEIMMISTÄ TAPAHTUMISTA

Museolla vieraili vuoden aikana **10 052 kävijää**. Museon toimintaan osallistui muualla kuin museon tiloissa lisäksi 2000 ihmistä.

Maaliskuussa **Unesco-hakemus** lähti Ruotsin ja Suomen kulttuuriministerien allekirjoituksilla Pariisiin odottamaan käsittelyä ja päätöstä listauksesta, joka näillä näkymin on joulukuussa 2027.

Jatkettiin **Torne Valley Dipnet Culture** -hankkeen toteuttamista hankesuunnitelman mukaisesti.

Museo valittiin yhdeksi kolmesta **finalistista Suomen Museoliiton Vuoden museo 2025 -kilpailussa**.

Vaihtuvissa näyttelyissä ja tapahtumissa nousivat esiin rajan ylittävä ratayhteys, lippokalastuksen Unesco-haku, olutkulttuuri sekä Lapin sota.

Pellon ja Tornion koululaisille järjestettiin yhdessä Aineen taidemuseon ja lippokalastajien kanssa **Kläpit lipolle** -vierailut Kukkolankoskelle viimeistä vuotta Outokaira tuottamhan ry EU-osarahoittamalla hankerahalla.

Vuoden aikana toteutettiin Aineen taidemuseon kanssa yhteinen **MuseoDigi 2025** -hanke, jossa digitoitiin tornionlaaksolaisia aineistoja avattavaksi FINNAan. Hankkeen rahoitti OKM (36 000 eur). Hankkeessa digitoitiin 1 869 Haaparannan Mia Greenin ja Roll-foton arkistoihin kuuluvan objektin tiedot MuseumPlus-järjestelmään. Näistä vuoden loppuun mennessä FINNAan saatiin avattua 241 kappaletta.

Arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyen tehtiin alueellista yhteistyötä järjestämällä **Kemissä tutkimuskaivaukset** yhdessä Lapin maakuntamuseon ja Kemin historiallisen museon kanssa.

1.1 Rajanylinen museohallinto

Tornionlaakson museo on maailman ainoa rajanylinen, kahden eri maan kahden eri kaupungin yhteinen museo. Sopimus yhteisestä museosta Tornion ja Haaparannan välillä solmittiin 2014. Museo toimii Tornion kaupungin elämänlaatulautakunnan alaisuudessa.

Museon rajanylinen johtokunta vastaa Tornionlaakson museon kehittämisestä. Johtokunnassa on jäseniä sekä Torniossa (3) että Haaparannalla (2). Puheenjohtaja on Torniossa ja varapuheenjohtaja Haaparannalla. Johtokunta kokoontui vuonna 2025 viisi kertaa. Torniossa jäseninä olivat Päivi Viitavaara pj., Timo Tiensuu ja Sirpa Kokkonen. Haaparannalla johtokunnan jäseninä olivat Eivor Olofsson vpj. ja Per-Arne Kerttu. Tornion kaupunginhallituksen edustajana on ollut Tuija Palosaari. Lisäksi kokouksiin osallistuivat Tornion sivistystoimenjohtaja Tarja Konola-Jokinen ja Haaparannan kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja (kultur- och fritidschef) Daniel Fälldin. Museon henkilökunnasta olivat mukana museonjohtaja Titta Kallio-Seppä esittelijänä ja museolehtori Joni Karjalainen sihteerinä.

1.2 Alueellinen vastuumuseo

Tornionlaakson museo on toiminut vuoden 2020 alusta alueellisena vastuumuseona. Alueellinen vastuu sisältää alueellisen museotoiminnan edistämistehtävän ja alueellisen kulttuuriympäristötehtävän Kemin, Keminmaan, Kolarin, Muonion, Pellon, Simon, Tervolan, Tornion ja Ylitornion alueilla.

Museo toteutti 2024 alueellisen työn suunnitelmaansa, joka on hyväksytty vuosille 2023–2026. Vastuumuseotyöhön osoitettu valtionosuus oli 4,0 henkilötyövuotta. Alueelliseksi työksi laskettavaa työtä tehtiin museolla yhteensä 6,3 henkilötyövuotta.

1.3 Museon toiminta-ajatus, visio ja arvot

Tornionlaakson museon toimintaa ohjaa yhdessä määrittelemämme ajatukset:

Toiminta-ajatuksemme – Missiomme

Tornionlaakson museo – Tornedalens museum on väylä Tornionlaakson kulttuuriperintöön.

Mitä haluamme olla – Visiomme

Tornionlaakson museo – Tornedalens museum on rajaton kohtaamispaikka ja meidän kulttuuriperinnön vahva muisti.

Mihin uskomme, mitä olemme – Arvomme

Olemme keskusteleva, asiantunteva, avoin ja utelias museo ja työyhteisö. Olemme alueemme kulttuuriperinnön asiantuntija ja otamme rohkeasti kantaa jokivarsien kulttuuriperintöä koskeviin asioihin. Kohtaamme yleisön ja sidosryhmät kuunnellen. Avaamme tietosisältöjämme ja olemme avoimia uusille asioille. Innostumme ja seuraamme aikaamme.

1.4 Vuoden museo 2025 -kilpailun finalistit

Alkuvuodesta 2025 päätimme valmistella hakemuksen Suomen Museoliiton vuosittaiseen Vuoden museo -kilpailuun. Pääsimme kilpailussa kolmen finalistin joukkoon ja valintaraati vieraili museolla ja Haaparannalla 27.3. Lahden museot vei voiton Porissa toukokuussa pidetyillä Museopäivillä.

Finaalipaikka toi museolle hienosti valtakunnallista näkyvyyttä. Kilpailun aikana saatu palaute sekä hakemuksen valmistelu vahvisti museolaisten näkemystä siitä mitä meidän museomme edustaa. Olemme rajanylinen museo, joka haluaa olla kansainvälisesti tunnettu ja tunnustettu ennakkoluuloton maailmanluokan kulttuuriperintötyön tekijä. Tätä työtä teemme innolla ja ylpeydellä.

2 HENKILÖSTÖ

Museon henkilöstön työpanos vastasi vuoden aikana yhteensä 14,6 henkilötyövuotta. Lisäksi museossa tehtiin harjoittelua ja kesätöitä yhteensä 0,23 htv edestä.

Museonjohtajana toimi FT, dosentti, KTM Titta Kallio-Seppä. Toimistosihteerinä toimi merkonomi Outi Johansson. Museon avoinnapidosta vastasi Virpi Toratti. Toiseksi avoinnapitoon ja museopedagogisiin tehtäviin valittiin toistaiseksi voimassaolevaan toimeen Elina Kannelsuvanto 1.3.2025 lähtien.

Aineen taidemuseon kanssa yhteisenä museomestarina museolla työskenteli Aapo Suominen (45 %).

Arkistoista ja valokuvista vastaavan amanuenssin tehtävää hoiti MA Inari Porkka. Esinekokoelmasta vastaavana amanuenssina toimi FM Saija Pietiläinen ja museolehtorina FM Joni-Pekka Karjalainen.

Tornionlaakson museon neljää alueelliseen vastuumuseotehtävään liittyvää virkaa hoidettiin seuraavasti. Rakennustutkijana toimi FM Teija Ylimartimo ja aluetutkijana FM Terhi Tanska. Arkeologi FT Annemari Tranberg hoiti virkaa 30.10.2025 saakka ja uutena arkeologina aloitti FM Hanna Puolakka (20.10.2025 lähtien). Korjausrakentamisen asiantuntijan virkaa hoitivat vuoden aikana Marko Vuori, Johanna Peuraniemi ja Antti-Jussi Tulimaa. Kirsi Vainio työskenteli 3 kk museon MIP-informaatioportaalin tallennustehtävissä alueen rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyen.

Haaparannan ja Tornion yhteisenä kulttuuriperintökoordinaattorina toimi FM Julia Autio. YTM Merja Stenberg toimi Torne Valley Dipnet Culture -hankkeen projektipäällikkönä.

Juho Nevalainen työskenteli 9 kk museon ja Aineen taidemuseon yhteisessä digihankkeessa sekä varhaiskasvatusarkun kuvitushankkeessa.

Museolla työskenteli 3 kk harjoittelussa opiskelija Lapin ammattikorkeakoulusta Torne Valley Dipnet Culture -hankkeen parissa. Hankkeessa oli myös kesätyöntekijä. Toinen harjoittelija oli 2 kk ajan Lappialta. Neljä harjoittelijaa Oulun yliopistosta osallistui puolestaan kaivajina Kemissä järjestetyille arkeologisille tutkimuskaivauksille. TET-harjoittelijoita oli vuoden aikana viisi.

Lisäksi apuna oli teknistä työvoimaa.

Aineen taidemuseon kanssa vietettiin yhteinen aamupäivä 3.2. Nuorisotoimen tilassa Rajalla-kauppakeskuksessa. Kulttuurisataman yhteistä tyhy-iltapäivää vietettiin 6.6. Granrothin pihalla. Museo vietti oman tyhy-päivän 24.6. Sandskärillä.

3 KOKOELMAT

Vuoden alussa avautunut rautatiehistoriaa käsitellyt näyttely herätti paljon kiinnostusta myös museon kokoelmaa kohtaan ja museo sai useita rautatieaiheisia lahjoituksia niin esinekokoelmaan, kuvakokoelmaan, kuin arkistoon. Muita kaikkia kokoelmia koskevia hankintoja vuoden aikana olivat valokuvaaja Väinö Palmroosia koskeva lahjoitus ja Alavainion perhettä Keminmaalla koskeva kuolinpesä. Loppuvuodesta aloitettiin myös museon ulkoisen varaston siirron suunnittelu. Iso ponnistus oli perusnäyttelyssä toteutettu kaikkien vitriinien puhdistus, jossa meni useampi viikko, sillä vitriinit täytyi tyhjentää puhdistusta varten.

Kokoelmanhallintajärjestelmä MuseumPlussan ja Kansalliskirjaston hakupalvelu Finnan käyttö jatkui saumattomana osana kokoelmatyötä. Aمانuenssit osallistuivat myös molempia järjestelmiä koskeviin koulutuksiin ja webinaareihin. Aloitettiin myös museon oman Finna-näkymän suunnittelu ja valmistelu.

Museo liittyi epävirallisen TAKO-yhteistyöverkoston korvanneeseen yhdistykseen, Museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO ry:hyn ja jatkoi osallistumista pooli 2:een, jonka tallennusalue on Yksilö, yhteisö ja julkinen elämä. Aمانuenssit osallistuivat TAKO:n kevätseminaariin etänä ja vuosikokoukseen samoin etänä. Tänä vuonna syysseminaari meni päällekkäin Lapin museopäivien kanssa eli emme osallistuneet. Poolikokouksia pidettiin kuluneena vuonna 5 ja amanuenssit osallistuivat kaikkiin kokouksiin. Kokoukset pidettiin pääosin etänä paitsi 19.8. pidetty kokous Tampereella Werstaalla.

Vuoden aikana museo liittyi myös **yksityisarkistojen kansalliseen hankintapolitiikkaan**, joka on Kansallisarkiston ja yksityisarkistojen neuvottelukunnan ylläpitämä yhteistyömuoto. Sillä varmistetaan temaattisesti, ajallisesti ja alueellisesti riittävän kattava asiakirjallisen kulttuuriperinnön säilyminen.

Aمانuenssit osallistuivat myös vastuumuseoiden kokoelmavastaavien yhteistyöryhmän (KovaVastuu) kokouksiin. Kokoukset pidettiin etänä ja niitä oli vuoden aikana 2 kpl. Osana alueellista työtä amanuenssit osallistuivat myös alueellista kokoelmapolitiikkaa valmisteleviin kokouksiin, jossa mukana pohjoisen ammatilliset museot.

Aمانuenssit ovat olleet mukana kaikkien vuoden aikana avattujen vaihtuvien näyttelyiden toteuttamisessa, joka työllisti amanuensseja, syöden aikaa muulta kokoelmatyöltä. Viidestä näyttelystä kaksi oli omia ja kolme yhteistyössä toteutettuja. Vuoden aikana aloitettiin myös seuraavan vuoden Maupertuis'n retkikuntaa käsittelevän näyttelyn suunnittelu ja valmistelu.

Kuluneena vuonna olivat voimassa jo aiemmin lainatut Kemin historiallisen museon ja Tornedalens Fiskemuseumin pitkäaikaiset lainat, yhteensä 8 esinettä. Museon vaihtuviin näyttelyihin lainattiin yksityisiltä henkilöiltä kaikkiaan 268 objektia. Näistä suurimpana eränä Oispa kaljaa -näyttelyyn lainattu olutpullokokoelma yksityiseltä keräilijältä. Lisäksi museon oma

väki lainasi useampia esineitä Oispa kaljaa -näyttelyyn, mutta näistä ei varsinaista lainasopimusta tehty.

3.1 Esinekokoelmat

Tornionlaakson museon kokoelmia hallittiin kokoelmapoliittisen ohjelman pohjalta. Painopiste kuluneena vuonna on ollut näyttelyiden suunnittelussa ja toteutuksessa sekä Finnaan menevien esineiden tarkistuksessa ja täydennyksissä aiemmin mainittujen vitriinien puhdistuksen ja varasto muuton valmistelussa. Amanuenssi vastasi myös esinetiedusteluja koskeviin kysymyksiin. Esineisiin liittyviä asiantuntijapalveluja annettiin vuoden aikana yhteensä 57.

Museon esinekokoelma karttuu pääasiallisesti lahjoituksilla. Edellä mainittujen lahjoitusten lisäksi kokoelma karttui hyvin erilaisista esineistä aina matkailusta erilaisten yhdistysten toimintaan liittyviin esineisiin. Lahjoituksia saatiin myös Muonioon ja Tervolaan liittyen, vaikka pääpaino oli Tornion alueessa. Kokoelma karttui vuoden 2025 aikana 139 esineellä. Museon esinekokoelman kokonaismäärä on 20 947 objektia. Tornionlaakson museon esinekokoelmista on luetteloitu 7010 kokoelmahallintajärjestelmään ja näistä 6212 esinettä on digitoitu.

Museolla on esinekokoelmien puolella kolme alakokoelmaa: luonnontieteellinen kokoelma, jota ei aktiivisesti kartuteta sekä taidekokoelma ja arkeologinen kokoelma. Luonnontieteellisen kokoelman lukumäärä on 1 529 objektia. Taidekokoelman kokonaismäärä tällä hetkellä on 192. Näistä on digitoitu 113 kappaletta. Arkeologian alakokoelmasta on digitoitu 349 objektia.

3.2 Valokuva- ja arkistokokoelmat

Edellisen vuoden tavoin Haaparannan kaupungin Mia Green ja Roll-foto-kokoelma oli valokuvakokoelmatyöskentelyssä suuressa roolissa, kun Aineen taidemuseon kanssa saatu **MuseoDigi-hankerahoitus** kokoelmien digitoimiseen johti 1 869 objektin tietojen syöttämiseen MuseumPlus järjestelmään. Vuoden loppuun mennessä Finnaan asti kuvista oli saatu 241 kappaletta.

Kaiken kaikkiaan vuoden aikana kokoelmanhallintajärjestelmään lisättiin 2758 valokuvaa. Yksittäisten kuvien ja pienempien kokonaisuuksien lisäksi järjestelmään saatiin lisättyä muoniolaisen tarkkailukarjakon Irja Helin-Rajalan kuvakokoelma (46 kappaletta), pellolaisen valokuvaajan Aleksander Huuhtasen kuvakokoelma (40 kpl), kiitettävä määrä Reino Kainulaisen 1970-luvulla ottamia valokuvia vanhoista rakennuksista ja museon koronanykydokumentointivalokuvia vuodelta 2020 633 kappaletta.

Vuonna 2025 valokuvakokoelma karttui 613 valokuvalla, eli valokuvakokoelmassa on nyt 95 225 objektia, joista kokoelmanhallintajärjestelmästä löytyy tiedot 13 923 kappaleesta. Finnassa oli vuoden lopussa 444 valokuvaobjektia.

Arkistokokoelmat karttuivat tänä vuonna 23 kertaa, joista suurin osa oli yksittäisiä dokumentteja. Merkittävin kokonaisuus oli Tornion Yrittäjät Ry:n arkisto 1970-luvulta alkaen, 4,2 hyllymetriä. Kaikkiaan Tornion kotiseutuarkistossa on nyt 64 hyllymetriä aineistoa. Arkistomateriaalien tietoja kokoelmanhallintajärjestelmään lisättiin vuoden aikana 40 objektin verran. Viidelle arkistolle luotiin kattava arkistonkuvailu. Kiinnostavaa arkistomateriaalia siirrettiin myös kaupungin sisällä talous- ja hankintapalvelujen arkistosta museolle.

Painotuotekokoelma kertyi 12 objektilla (laajuus nyt n. 600–700 kappaletta), kartta- ja piirustuskokoelma viidellä (laajuus nyt 434 kappaletta) ja AV-kokoelma kolmella kappaleella (laajuus nyt 1291 kappaletta). Kirjastoarkisto-kokoelma, joka ei kartu, koostuu 7370 objektista (bibliofiilinen kirjakokoelma, sanoma- ja aikakauslehdet sekä pienpainatteita).

Valokuva- ja arkistokokoelmiin liittyvää palvelua annettiin 98 asiassa, pääosin kirjallisia ja suullisia vastauksia erilaisiin tiedusteluihin. Asiakkaita kävi 43 henkilöä, mukaan lukien aineistojen lahjoittajia ja tutkijoita. Kiinnostavana asiakaspalvelutapauksena mainittakoon

Sodankylän kunnan kulttuuritoimen ryhmä, joka tuli syksyllä tutustumaan Tornion kotiseutuarkistoon valmistautuessaan aloittamaan Sodankylän kotiseutuarkistoa. Myös Pellon kotiseutuarkistoa hoitava henkilö liittyi tapaamiseen, josta muodostui mukava pieni verkostoitumistilaisuus alueen kotiseutuarkistotoimijoille, joilla ei juurikaan ole kollegoita lähialueilla.

Läheinen yhteistyö jatkui Haaparannan kunnan kanssa myös Haaparannan kirjaston siirron vuoksi, kun kirjaston tiloista löytyi Mia Green -kokoelmaan liittyvää luettelointimateriaalia, jota siirrettiin museolle.

4 NÄYTTELYTOIMINTA

Tornionlaakson museo oli avoinna ti-to 11.00–18.00 ja pe-su 11.00–15.00. Pääsymaksut olivat aikuisilta 5 euroa ja alle 18-vuotiaat pääsivät museoon ilmaiseksi. Tornionlaakson museon ja Aineen taidemuseon yhteislipun hinta oli 8 eur. Tornionlaakson museo on museokorttimuseo.

4.1 Perusnäyttely

Perusnäyttely **Kohtaamisia rajalla** palveli kävijöitä museon aukiolojen ajan. Helmikuussa aloitettiin intensiivinen huoltoprojekti, jossa kaikkien perusnäyttelyn vitriinien lasit pestiin sisältä ja ulkoa. Työ mahdollisti myös muita huoltotoimenpiteitä, mm. hopeaesineiden kiillotusta.

4.2 Kaiti Tornionlaakson myseymhiin – perusnäyttely meänkielille

Vuonna 2024 tuotettu **Kaiti Tornionlaakson myseymhiin meänkielinen audio- ja video-opastus** julkaistiin alkuvuonna 2025. Käännökset meänkielille tekivät Bertil Isaksson ja Maria Vanhapiha Bergström. Kirjaksi toimitetun Kaitin tekstit luki audiotiedostoiksi Adam Huuva. Nauhoitukset tehtiin Lapin ammattikorkeakoulun XBit-tiloissa ja aluetutkija tuotti niistä lyhyitä videoita. Opastus on saatavilla museon nettisivujen ja Tornio-kanavan kautta myös tulematta fyysisesti museoon. Opastuksen yhteiskesto on noin 1 tunti 20 minuuttia.

Kaiti Tornionlaakson myseymhiin avulla halutaan tarjota meänkielisille mahdollisuus tutustua omaan historiaan omalla kielellä. Toteutukseen saatiin tukea Haaparannan kunnalta ja Suomalaisruotsalaiselta kulttuurirahastolta. Kaitin sivuilla¹ oli vuonna 2025 438 katselua, ja Tornio-kanavan opastusvideoilla yhteensä 208 katselukertaa.

4.3 Vaihtuvat näyttelyt

PORTRÄTTIÄ, KIELIELÄMÄNKERTOJA JA ÄÄNIÄ TORNIONLAAKSOSTA JA MALMIKENTILTÄ, 27.9.2024–12.1.2025

Näyttely esitteli Tornionlaakson ja Malmikenttien meänkielisten ja suomenkielisten asukkaiden kielellisiä elämäntarinoita tekstein, valokuvin ja videoin. Näyttely valotti miten erilaiset tekijät ovat vaikuttaneet suomen ja meänkielen säilymiseen yli sukupolvien tornionlaaksolaisissa perheissä. Näyttely on osa tutkimushanketta ”Ruotsinsuomalaisten ja meänkielisten kielellisiä elämäntarinoita kolmessa sukupolvessa”. Näyttelyn kielihaastattelut ja näyttelyn on toteuttanut Keminmaalla syntynyt ja kasvanut Jaana Kolu (kielentutkija sekä professori / Itä-Suomen yliopisto ja dosentti / Oulun yliopisto).

¹ <https://www.tornio.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/tornionlaakson-museo/nayttelyt/verkkonayttelyt/kaiti-tornionlaakson-myseymhiin/>

SOLMUKOHDASSA - HENKILÖJUNALIIKENTEN HISTORIAA SUOMEN JA RUOTSIN RAJALLA, 27.1.–18.5.2025

Näyttelyn keskeinen teema oli Tornion ja Haaparannan yhdistävä junarata, jonka tärkeys todettiin jo ennen radan valmistumista 1919. Näyttely tutki rautatien suunnittelua, toteutusta ja käyttöä valokuvien, esineiden ja henkilökohtaisten tarinoiden kautta. Ajallisesti näyttely kattoi rautatieyhteyden ja sitä edeltäneiden kuljetusmuotojen merkitykset 1800-luvulta meidän päiviimme asti. Näyttelyn tekstit kokosi ja kirjoitti historioitsija Ilkka Teerijoki sekä museon näyttelytiimi.

Avajaiset järjestettiin yhdessä Tornionlaakson Neuvoston kanssa osana Torniossa ja Haaparannan järjestettyä Ratajuhlaa – Rälsfest, jolla juhlittiin Laurila-Tornio-Haaparanta-rataosan sähköistystä. Puhujina Sampo Kangastalo ja rautatieläisen tytär Outi Rämö. Juhlaluennoitsija Sami Pekola ”Kohti rajattomampaa rajaa – Infrastruktuuriyhteyksien merkitys Tornionlaakson rajan ylittävälle yhteistyölle”. Musiikista vastasi duo Saara & Julius.

TUNTURIHAUKAN SILMIN – POHJOINEN ALUE ILMASTONMUUTOKSEN KYNSSÄ 8.5.–24.8.2025

Näyttelylaina, joka esillä opintotilassa.

TORNIONJOELTA PARIISIIN – LIPPOKALASTUS MATKALLA UNESCOON

5.6.–15.9.2025 vaihtuvien näyttelyiden tilassa ja 1.6.2025–3.5.2026 opintotilassa

Keväällä 2025 UNESCO:n ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon lähetetty monikansallinen hakemus *Tornionjoen lippokalastus – elävä kulttuuriperintö Ruotsin ja Suomen rajalla* esiteltiin näyttelyn muodossa yleisölle. Näyttely keskittyi lippokalastuskulttuurin hakemuspakettiin, joka on lähetetty Pariisiin kulttuuriministerien allekirjoitusten kera.

Näyttely koostui hakemuspaketin osista:

- Hakemuslomakkeen vastauksista
- 10 valokuvasta
- 15 minuutin dokumenttivideosta
- Yhteisön omista puoltokirjeistä

Näyttely oli oma tuotanto ja osa EU-rahoitteista (Interreg Aurora) *Torne Valley Dipnet Culture* – hanketta, ja sitä rahoitti myös Svenska Kulturfonden. Avajaisissa puheenvuoron piti näyttelyn kuraattori ja Tornionlaakson museon kulttuuriperintökoordinaattori Julia Autio, Tornion kaupunginjohtaja Jukka Kujala sekä ProSiika ry:n puheenjohtaja Jaakko Heikkilä. Avajaisissa esiintyi Meri-Lapin jousikvartetti triona.

KEMIN SOLJEN POP-UP-NÄYTTELY MUSEOLLA

2.7. – 27.8.2026 perusnäyttelyn tila

Kemistä kesäkuussa 2026 löydetty kansainvaellusaikainen kullattu reliefisolki laitettiin kesäkaudeksi esille vitriiniin perusnäyttelyn ensimmäiseen saliin, jossa paikalliset saattoivat käydä siihen tutustumassa ennen esineen kuljetusta Museovirastolle.

ALL POINTS NORTH – JATKOSODAN PARAKKIKYLÄT VAAKUNAKYLÄSTÄ HIRSIKANKAANMÄELLE 26.9.–26.10.2025

Näyttely pohjautui Oulun yliopiston *Aikalaisarkeologinen näkökulma hyvinvointiyhteiskunnan eriarvoisuuteen: Oulun Vaakunakylä ja sen asukasyyhteisöt ajalla 1947–2025* hankkeen

tutkimustuloksiin. Näyttelyssä yhdistyivät arkeologinen tutkimustieto, muistitieto, arkistomateriaali ja nykytaide, kun kuvataiteilija Ari Björn tulkitsi taiteen keinoin hankkeessa saatuja tutkimustuloksia sekä historiaa, tarinoita ja kaivauslöytöjä. Museon arkeologi Annemari Tranberg toimi osana tutkimusryhmää.

Avajaisissa Oulun yliopiston Marika Hyttinen ja Oula Seitsonen kertoivat hankkeesta. Aineen taidemuseon johtaja Virpi Kanninen toi tervehdyksensä ja haastatteli näyttelyn suunnittelijaa, Ari Björniä.

OISPA KALJAA – OLUESTA JA OLUENPANOSTA SUOMESSA JA TORNIOSSA

14.11.2025–2.8.2026

Näyttely kertoi oluen pitkästä historiasta Suomessa ja nosti esiin Tornion omaa oluthistoriaa yhteistyössä Tornion Panimon kanssa. Oispa kaljaa -näyttelyn on tuottanut Hotelli- ja ravintolamuseo ja se tarkastelee olutta ja suomalaista oluthistoriaa eri näkökulmista aina oluen syntymyyteistä keskioleen kuolemaan. Kävijät pääsivät tutustumaan oluen valmistukseen, erilaisiin oluttyyleihin, ja eri oluiden syntyyn vaikuttaviin tekijöihin. Näyttelyssä myös syvennyttiin oluen rooliin ihmisten arjessa, juhlassa ja uskomuksissa, sekä tarkasteltiin yhteiskuntaa olutta juovien ihmisten säätelijänä. Valokuvat, esineet ja mainokset eri aikakausilta johdattivat menneiden aikojen olutmuistoihin.

Näyttelyä täydennettiin museon omana työnä Tornion panimohistoriasta kertovilla teksteillä, kuvilla ja esineillä, sekä suomalaisen keräilijän, Kalle Aution, laajalla keskiolutpullokokokeelmalla. Osana näyttelyprojektia museo lanseerasi rajanylisen **olutmuistojen keruun**², jonne tulleita muistoja tuotiin osaksi näyttelyä sekä sen some-näkyvyyttä.

Näyttelyn oheisohjelmaksi tarjottiin **opastettuja kierroksia**, joilla vierailtiin ensin museossa, sitten Tornion Panimolla ja lopuksi maisteltiin oluita.

Avajaisissa puhuivat toimitusjohtaja, panimomestari Kaj Kostander Tornion Panimolta, panimomestari Leo Andelin ja museolta Terhi Tanska. Musiikista vastasi duo Adam Huuva ja Sami Bergman.

4.4 Museon omat kiertonäyttelyt muualla

SNÖHVIT, PUNAKORVA, FJELLBLOM

Pysyvä sijoituspaikka Tervolan kotiseutumuseolla 6.7.2025 lähtien.

Museon ja NordGenin Pohjoiset tunturikarjat- hankkeen lapinlehmistä ja sen sisarroduista kertova kiertonäyttely pystytettiin museon navettaan, jossa se on auki kotiseutumuseon aukioloaikoina.

4.5 Verkkonäyttelyt ja -opastukset

All Points North -näyttelyn yhteydessä avattiin museon verkkosivuille uusi **sotatulokaskasveja eli polemokoreja esittelevä näyttely**. Näyttelyn tekstit on kirjoittanut Annemari Tranberg, kuvituksen on tehnyt Miila Kankaanranta ja näyttelyn teknisen toteutuksen loi Inari Porkka. Näyttely on suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. www.tornio.fi/polemokorit

Kaiti Tornionlaakson myseymhiin on tutustuttavissa museon nettisivuilla:

<https://www.tornio.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/tornionlaakson-museo/nayttelyt/verkkonayttelyt/kaiti-tornionlaakson-myseymhiin/> ja museon Youtube-kanavalla <https://www.youtube.com/watch?v=RQ4cRMjShTU>

² <https://link.webropol.com/s/olutmuistoja-olminnen>

Tornionlaakson museon verkkosivuilla voi tutustua myös muihin museon aiemmin tuottamiin verkkonäyttelyihin:

- Snöhvit, Punakorva, Fjellblom -näyttely lapinlehmistä
- Transit rajapostia – gränspost
- Tornionlaaksolaiset kansanhuonekalut – Allmogemöbler i Tornedalen
- Museoradio
- Torniolaisten sukujen puumerkkejä

Lisäksi museon YouTube-kanavalla ja/tai Tornion kaupungin videoportaalissa (<https://portals.icareus.com/tornio>) ovat näyttelyopastukset:

- Osmo "Toppo" Santamäki - piirroksia vanhasta Tornioista -näyttelyn opastus - Videoguidning till Osmo "Toppo" Santamäki - illustrationer från gamla Torneå
- Jouko Alapartasen Maupertuis-muotokuva
- Opastettu kierros Kustaa II Aadolf -näyttelyyn Tornionlaakson museossa - Guidad tur till Gustav II Adolf -utställningen på Tornedalens museum
- Mestari museossa - Mästaren på museet
- Mestari museossa, opastettu kierros
- Transit verkkonäyttely
- Transit webbutställning
- Titta Court Goes Museum 1–3

5 MUSEOPEDAGOGIIKKA JA TAPAHTUMATOIMINTA

5.1 Luennot ja muut striimatut tapahtumat

Museo striimasi Youtube-kanavalleen luentoja ja tapahtumia. Niitä ja museon aikaisempia videoita katseltiin yhteensä 5859 kertaa. Striimatut luennot olivat pääasiallisesti esillä 2 viikkoa esityspäivästä alkaen.

- **Saksalaiset joukot Lapissa** -luentosarja:
 - Pikku-Helsinki ja Pikku-Rovaniemi: Lapin sotaa paossa Västerbottenissa, FT Oula Seitsonen (15.1.2025) 300 katselua
 - Lapin sota, evakko aika ja jälleenrakentaminen kulttuuriperinnön näkökulmasta, dos. Helena Ruotsala (29.1.2025) 384 katselua
- Rajayhteistyö sotienjälkeisellä ajalla – Gränssamarbete under efterkrigstiden, FT Sami Pekola (Svefillä Haaparannalla 13.5.2025) 238 katselua
- Kemin kullattu reliefisolki – Mitä arkeologia paljastaa esineestä ja sen löytöpaikasta, Janne Kuoppala, Päivä Maaranan, Jari-Matti Kuusela, Titta Kallio-Seppä, Terhi Tanska, Joni Karjalainen (Kemin kulttuurikeskus 16.10.2025) 375 katselua, edelleen katsottavissa
- Paloja Tornion ja Haaparannan rannikon historiasta, FT Juha Ylimaunu (16.12.2025), 489 katselua vuoden 2025 puolella

5.2 Muu tapahtumatoiminta

Muita tapahtumia, oheisohjelmia ja luentoja museossa ja muualla järjestettiin yhteensä 52 kappaletta. Opastuksia tehtiin 142 kappaletta (osallistujia 1838) ja työpajoja 101 (osallistujia 2424). Yleisötapahtumien kokonaismäärä (opastusten kokonaismäärä, järjestettyjen työpajojen kokonaismäärä ja muiden yleisötapahtumien lukumäärä) oli yhteensä 295.

Vuoden ensimmäinen tapahtuma oli luento **Pikku-Helsinki ja Pikku-Rovaniemi: Lapin sotaa paossa Västerbottenissa** (15.1.), joka jatkoi vuoden 2024 lopulla alkanutta **Saksalaiset joukot**

Lapissa –luentosarjaa. Luentosarja päätettiin saman kuukauden lopulla luennolla **Lapin sota, evakko aika ja jälleenrakentaminen kulttuuriperinnön näkökulmasta** (29.1.). Tammikuussa avattiin myös vuoden ensimmäinen vaihtuva näyttely **Solmukohdassa - Henkilöjunaliikenteen historiaa Suomen ja Ruotsin rajalla** (27.1.) yleisölle avoimen tilaisuuden muodossa.

Helmikuun aikana museossa lanseerattiin käyttöön meänkielinen **Kaiti Tornionlaakson myseymhiin –audio-opastus** (26.2.) ja julkaisutilaisuuteen paikalle saapunut yleisö pääsi nauttimaan Kalevalan runoista meänkielellä luettuna sekä meänkielisestä Kotiranta, olet kirkas – konsertista.

Maaliskuussa museon lapsiyleisöjä viihdytettiin **Vinter i Parken** (1.3.) –perhetapahtumassa Haaparannalla, missä museo järjesti erilaisia perinneleikkejä. Nuoremmat museokävijät pääsivät kuuntelemaan **Hulabaloo Goes Folk -musiikkiesitystä** (4.3.), jonka Tornion kulttuuritoimisto järjesti museon tiloissa.

Vaalien alla (20.3.) järjestettiin Aineen taidemuseon kanssa yhteinen **Tornion museoiden suuri kulttuurikeskustelu**. Tilaisuudessa paneelikeskusteluun osallistuivat puolueiden edustajat sekä tilaisuutta alustivat Suomen Museoliiton toimitusjohtaja Petra Havu sekä Suomen Kotiseutuliiton toiminnanjohtaja Teppo Ylitalo.

Toukokuun aikana vietettiin perinteisiä Tornio-päiviä (10.–18.5.) ja museo osallistui omalla ohjelmallaan Puistokarnevaaliin (10.5.) sekä järjesti kaksikielisen **Rajayhteistyö sotienjälkeisellä ajalla – Gränssamarbete under efterkrigstiden** (13.5.) -luennon Svefillä Haaparannalla.

Kesäkausi museolla aloitettiin näyttelyavajaisten muodossa, kun **From Torne River to Paris** (5.6.) -näyttely avattiin yleisölle. Lisäksi museo oli kesäkuun aikana mukana järjestämässä **Raja, perinne ja paikallinen kehittäminen -seminaaria** (12.6.) Aineen taidemuseon kanssa. Kuun lopulla Åströmin puisto täyttyi yleisöstä **Kalottjazz & Blues Festival 2025** muodossa ja museollakin järjestettiin **Maija Kauhasen konsertti** (27.6.) osana Music Gallery -pakettia.

Heinäkuun alussa museo järjesti osana Torne Valley Dipnet Culture -hanketta **Korjausrakentamisen teemapäivän Kukkolankoskella / Byggnadsvärdsdag i Kukkolankoski** (2.7.).

Elo- ja syyskuu vietettiin monenlaisten tapahtumien parissa, joista yksi oli perinteiset Peräpohjolan markkinat (29.–30.8.). Lisäksi museo isännöi Hannu Alatalon kirjan Alaston hirvi julkistustilaisuuden (28.8.). Heti markkinoiden jälkeisellä viikolla museo osallistui Meri-Lapin Setan järjestämään BorderPrideen järjestämällä **sateenkaaripirtanauhapajan** (5.9.) sekä pitämällä esittelypöytää **BorderPride kulkueen jälkeen pidetyssä puistopiknikissä** (6.9.). Syyskuun lopussa avattiin myös seuraava vaihtuva näyttely **All Points North – Jatkosodan parakkikylät Vaakunakylästä Hirsikankaanmäkeen** (25.9.).

Lokakuussa museon väkeä vieraili Kemin kulttuurikeskuksessa Lapin maakuntamuseon henkilökunnan kanssa esittelemässä Kemistä löytynyttä kullattua reliefisolkea yleisötilaisuudessa **Kemin kullattu reliefisolki – Mitä arkeologia paljastaa esineestä ja sen löytöpaikasta** (16.10.). Lisäksi All Points North -näyttelyn suunnitellut Ari Björn kutsuttiin pitämään **taiteilijatapaaminen** museolla (22.10.) Aivan kuun lopussa järjestettiin perinteinen yleisörikas **Kauhukartano** (30.10.) Aineen taidemuseon ja kirjaston kanssa.

Marraskuu korkattiin käyntiin ensin **Kustaan päivän konsertilla** (6.11. duo Saara & Julius) sekä **Tornion valokauden avajaisilla** (7.11.). Valokauden avajaisissa järjestettiin opastettuja Pimeitä kierroksia kynttilän valossa museon näyttelyissä. Kuun kohokohta oli **Oispa kaljaa -näyttelyn avajaiset** (13.11.), missä maljaa nostettiin muun muassa Leo Andelinin torniolaisen oluenpanemisen eteen tehdystä työstä. Avajaisten jälkeen marras- ja joulukuussa järjestettiin **Oispa kaljaa –erikoiskierroksia**, joissa yleisö pääsi ensin museossa näyttelyopastukselle ja sen jälkeen Tornion Panimoon panimokierrokselle sekä olutmaisteluun Ravintola Paja 1873. Marraskuussa jatkettiin myös sateenkaariteemaa **Meri-Lapin Setan kuukausitapaamisen** (19.11.) ja **Sateenkaaripirtanauhapajan** (26.11.) muodossa.

Joulukuussa järjestettiin Oispa kaljaa -erikoiskierrosten lisäksi kaksi muuta tapahtumaa: perinteinen **Kulttuurikartanon joul** (13.12.) sekä vuoden viimeinen luento **Paloja Tornion ja Haaparannan rannikon historiasta** (16.12.).

5.3 Museopedagogiikka sekä ryhmä- ja koululaisvierailut

Museopedagogiaan kuuluvat muun muassa erilaiset opastukset aikuis- ja lapsiryhmille, tapahtumat, näyttelyiden pedagogiset osiot, työpajat ja matkalaukkunäyttelyt. Museon opetustoimintaa järjestetään sekä suomeksi että ruotsiksi ja sen tavoitteena on tornionlaaksolaisen identiteetin vahvistaminen. Museopedagogisessa toiminnassa otetaan huomioon myös kulttuuriympäristökasvatus.

Museon lastennurkkauksessa lapsille oli ympäri vuoden tarjolla erilaisia aktiviteetteja, kuten värityskuvia vuodenaikojen ja vaihtuvien näyttelyiden teemojen mukaisesti. Lisäksi lastennurkan vitriiniin sisältöjä päivitettiin vaihtuvien näyttelyiden teemoja kuvastaen.

Yleisellä tasolla vuoden 2025 aikana museopedagogiassa kokeiltiin uusia lähestymistapoja saavuttaa laajemmalla otannalla yleisöä sekä Tornio-Haaparanta-alueella, että laajemmin Tornionlaaksossa. Alueen etäisyydet ovat pitkät ja kaikille tahoilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia saapua museoon, joten tähän haettiin erilaisia ratkaisuja.

Vuoden aikana vuonna 2022 valmistettu **Museobingo** (suomi, ruotsi, englanti & meänkieli) on pitänyt suosionsa ja se otetaan usein näyttelykierrokselle kaveriksi. Laajassa käytössä oli myös syksyllä 2024 valmistunut tehtävämoniste **Tornionlaakson museon kummallisuuksia** (suomi, ruotsi & englanti), jossa korostettiin museon erikoisempia esineitä sekä kansanperinnettä. Monisteita on saatavilla museon aulaassa.

Helmi- ja maaliskuussa museo ja Aineen taidemuseo aloittivat edellisvuosien tapaan yhteisen koulukiertueen teemalla **Kalevalaa kouluihin**. Kierroksille museolehtori Joni Karjalainen kertoi oppilaille Kalevalan taustoista sekä rautakaudesta ja museolehtori Anita Alamaunu toteutti oppilaille Kalevala-teemaisia taidepajoja. Vuoden 2025 aikana teemakäynnit keskitettiin 6. luokkalaisille.

Touko- ja kesäkuun vaihteessa museo jatkoi **Haaparannan koulujen 2., 5. & 7. luokkien kulttuuriperintövierailuja** (Kulturarvsbesök). Vierailujen aikana luokille järjestettiin uudistetut opastetut kierrokset museon perusnäyttelyyn. Uudistuksessa luokkatasot ja ajankohtaiset opetusteemat otetaan paremmin huomioon. 2. luokkalaiset tutustuivat esihistoriaan ja etenkin kivikauteen sekä valmistivat omat savi-idolit kivikautisten mallien mukaan. 5. luokkalaiset saivat perusopastuksen ja siten yleiskatsauksen Tornionlaakson historiaan. 7. luokkien kanssa keskityttiin läheisempään historiaan 1600-luvulta 1900-luvulle ja kuvatyöpajassa oppilaat tutustuivat Haaparantaan Mia Greenin vanhojen valokuvien kautta. Opastuksista vastasivat museolehtori Joni-Pekka Karjalainen sekä museoassistentti Elina Kannelsuvanto.

Kulttuuriperintövierailuja jatkettiin elo- ja syyskuun aikana Saivaaran kivikauden kylässä ja Kukkolaforssenilla. Saivaarassa vierailivat Haaparannan koulujen 3. luokat ja heidän kanssaan tutustuttiin kivikauden elämään ja muinaisjäännöksiin erilaisten pisteiden kautta. Museon museolehtoriin pisteellä lasten kanssa tutkittiin kivikautisia esineitä ja materiaaleja sekä kokeiltiin, miten arkeologisilla kaivauksilla kaivetaan esineitä esiin. Kukkolaforssenilla 4. luokat tutustuivat saunomiseen, koskikalastukseen sekä Kukkolankoskeen yleisesti. Museolehtori oli opastamassa oppilaita Kukkolaforssenin myllyjen ja sahan toimintaan.

Lisäksi syksyllä 2025 Tornion koulujen 5. luokkalaisille ja Pellon koulujen 5.–6. luokkalaisille tarjottiin mahdollisuus osallistua museon, ProSiika ry:n ja Aineen taidemuseon yhteisen **Kläpit lipolle -hankkeen kulttuuriperintövierailuihin Kukkolankoskella**. Vierailut toteutettiin Outokaira leader -rahoitusprojektin (2023–2025) viimeisen vuoden rahoilla.

Vuoden aikana ryhmille räätälöitiin opastuksia toiveiden mukaisista teemoista.

Alkuvuodesta 2025 museo teki yhteistyötä Kukkolaforsenin kanssa ja museon opastetut kierrokset olivat osa turisteille tarjottavaa viikottaista ohjelmaa.

Loppuvuodesta 2025 Tornion kaupunki aloitti uuden kulttuurikasvatussuunnitelman suunnittelun, mihin museolta osallistui museolehtori.

5.4 Tornion kulttuurisuunnistus

Tornion 400-juhlavuoden kunniaksi vuonna 2021 yhdessä Alatornion Pirkat -urheiluseuran kanssa toteutettu **Tornion kulttuurisuunnistusreitti** oli vuonna 2025 myös käytössä. Kulttuurisuunnistuksen verkkosivuilla vierailtiin 166 kertaa ja sen monistetta jaettiin museon aulassa kävijöille. Huomionarvoista on edelleen se, että rasteilla oli kävijöitä ympäri vuoden, ja että jokaisella rastilla on vuoden aikana käyty useamman kerran.

Kulttuurisuunnistuskartan voi ladata Tornionlaakson museon nettisivuilta (<https://www.tornio.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/tornionlaakson-museo/lisatietoa-tornionlaaksosta/tornion-kulttuurisuunnistus/>) tai poimia mukaan museolta.

5.5 Muistelusakku, Varhaiskasvatusarkku & Tornionlaakson yhteinen pakopeli

Muistelusakku vieraili vuonna 2025 Torniossa, Muoniossa ja Kolarissa.

Vuoden 2025 aikana työstettiin eteenpäin muun työn ohessa **Tornionlaakson varhaiskasvatusarkku** ja erityisesti arkun tarinallinen puoli edistyi paljon, kun museoassistentti Elina Kannelsuvanto aloitti työnsä museolla. Loppuvuodesta 2025 aloitettiin myös keskustelut paikallisen kustantajan kanssa tarinoiden julkaisemisesta lastenkirjana. Arkun valmistuminen toteutuu keväällä 2026.

Loppuvuodesta 2024 käynnistettiin myös kulttuuriperintöaiheisten pakopelien suunnittelu Lapin lastenkulttuuriverkoston Taiteen edistämiskeskuksesta saaman apurahan turvin. Tornionlaakson museo otti vastuulleen toteuttaa museon vastuualueen kuntien kanssa **Tornionlaakson yhteisen pakopelin**. Yhteisen pakopelin toteutuksessa olivat mukana Keminmaa, Tornio, Ylitornio, Pello, Kolari ja Muonio. Pakopelin päätoteuttaja on Liisa Koivisto Farm Escapesta ja museolta ohjauksessa ovat mukana museolehtori ja tutkija. Liisa Koivisto järjesti pakopeliteemaisia työpajoja kaikilla paikkakunnilla ja niiden pohjalta nuoret valmistivat omat kuntiaan koskevat tehtävät, jotka kasattiin yhdeksi kokonaisuudeksi. Pakopeli saatiin valmiiksi loppuvuodesta 2025.

6 ALUEELLINEN VASTUUMUSEOTYÖ

Vuosi 2025 oli kolmas vuosi Tornionlaakson museon toisesta kaudesta (2023–2026) alueellisena vastuumuseona. Museon vastuualueeseen kuuluu 9 kuntaa: Kemi, Keminmaa, Kolari, Muonio, Pello, Simo, Tervola, Tornio ja Ylitornio. Museolla on toimialueellaan alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä ja kulttuuriympäristötehtävä. Vastuumuseo toimii kulttuuriperinnön asiantuntijana, kehittää ja edistää museotoimintaa, toimialansa yhteistyötä sekä kulttuuriperinnön tallentamista ja digitaalista saatavuutta. Kulttuuriympäristötehtävässä museo toimii kulttuuriympäristön, erityisesti rakennetun ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijaviranomaisena, joka osallistuu viranomaisneuvotteluihin, antaa asiantuntijalausuntoja, neuvoa kulttuuriympäristön hoidossa, sekä kehittää ja edistää kulttuuriympäristön vaalimista, toimialansa yhteistyötä sekä kulttuuriympäristötiedon digitaalista tallentamista ja saatavuutta.

Alueellisen työn ydinryhmän muodostivat museon arkeologi, rakennustutkija, korjausrakentamisen asiantuntija ja aluetutkija. Elävän perinnön ja Unescon maailmanperinnön kysymyksissä vahva rooli oli kulttuuriperintökoordinaattorilla ja TVDC-hankkeen työntekijöillä.

Tornionlaakson museo jatkoi toimimista Lapin aluevastuumuseoiden yhteistyöverkostossa, LAAVAssa, johon kuuluvat myös Lapin maakuntamuseo, Saamelaismuseum Siida, sekä alueellisia taidemuseotehtäviä hoitavat Kemian taidemuseo ja Rovaniemen taidemuseo. Verkosto kokoontui 2025 yhteensä neljä kertaa etäkokouksina. LAAVA-kokousten lisäksi pidettiin tarpeen mukaan yhteisiä rajatumpia kokouksia (esim. kulttuuriympäristöasioihin, LaMu-kahvien ja Lapin museopäivien järjestämiseen ja Lapin kokoelmaohjelman kokoamiseen liittyen). Museoiden henkilökuntaa osallistui myös LaMu-kahveille ja muihin yhteisiin kokouksiin, joissa oli mukana LAAVA-verkoston lisäksi myös muita Lapin museoita.

Museoviraston järjestämä alueellisen työn ohjaus käsitti edelleen etätapaamisten ja -koulutusten lisäksi sähköisen alustan, jossa alueellisten vastuumuseoiden eri tehtäväalueilla on omat keskustelualustansa. Vuonna 2025 suunniteltiin tulevan toimikauden (2027–2030) toimintaa ja Museovirasto järjesti useita verkosto- ja työpajatilaisuuksia museoiden vaikuttavuusteeman ympärillä. Tavoitteena oli ohjata ja helpottaa tulevan ALVA-kauden suunnitelmien strategisen taustan pohtimista ja toimintasuunnitelmien tekoa.

Vuonna 2025 jatkettiin alueellisia museopalveluita ja kulttuuriympäristötyötä esittelevien alueellisen tiimin pisteiden järjestämistä alueen kuntien tapahtumissa. ALVA-tiimi jalkautui vuoden aikana yhteen tapahtumaan, heinäkuussa Kolarin Paulaharjupäivillä, pisteillä jututettiin noin 60 kävijää. Toukokuussa Tornion Puistokarnevaalissa esittelypisteen aiheena oli elävä perintö ja lippokalastusperinne. Pistettä vetivät kulttuuriperintökoordinaattori ja TVDC-hanke.

Aluevastuumuseoissa alueellisen museotoiminnan edistämistehtävää tekevien tutkijoiden vuosittaiset Maakuntatutkijoiden neuvottelupäivät pidettiin tänä vuonna Lahdessa 25.–26.9. Perinteisten ajankohtaisten kuulumisten ja Museoviraston terveisten lisäksi ohjelmassa oli Museoviraston vetämä työpaja vaikuttavuuden parissa, Lahden historiallisen museon Muistamo – osallistava toiminta alueellisena museopalveluna -esittely, Kymenlaakson museon Museoiden helmet -hankkeen esittely, sekä Päijät-Hämeen liiton alustamana keskustelua ja kokemuksia karttapohjaisista (museo)listauksista tai sivustoista kuten paikallismuseot.fi tai maakunnalliset versiot, sekä Päijät-Hämeen aarrekartta hankkeen esittely. Aluetutkija osallistui päiville etänä.

6.1 Alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä

Vuonna 2025 ei ehditty toteuttaa edellisenä vuonna aloitettuja alueellisia kuntakierroksia kulttuuripuolen kuntatoimijoiden luona. Tapaamisten tavoitteena on tutustua paremmin toisiimme ja kokoontua yhteisen pöydän ääreen keskustelemaan museon toiminnasta, kunnan tarjonnasta ja asukkaiden tarpeista. Muoniossa ja Kolarissa tapaamiset järjestetään vuonna 2026.

Vastuumuseon alueella on 13 paikallismuseokohdetta sekä yksi ammatillisesti hoidettu ympäri vuoden auki oleva museo, Kemian historiallinen museo. Paikallismuseokohteista yksi toimii puoliammatillisesti. Paikallismuseokohteista seitsemän on kuntien ja kahdeksan seurojen tai yhdistysten ylläpitämiä, ja yhteensä ne ylläpitävät 67 kulttuurihistoriallisesti arvokasta museorakennusta tai muuta näyttelytilaa. Suurin osa museoista on kotiseutumuseoita, joissa paikallista elämää ja elinkeinoja esitellään temaattisin näyttelyosioin ja/tai aikakauden asuun sisustetuin rakennuksin ja huonetiloin.

Alueen paikallismuseoista kolme sai vuonna 2025 Museoviraston harkinnanvaraista avustusta, joiden käyttöä aluemuseotutkija, korjausrakentamisen asiantuntija ja rakennustutkija ohjaavat.

Keminmaan pitäjämuseo sai katon uusimiseen 7000 euroa, Simon Pahnilan museo riiden pärekaton uusimiseen 6000 euroa, ja Tervolan kotiseutumuseo aitan pärekaton korjaamiseen 8000 euroa. Avustukset myönnettiin suoraan 2-vuotisina. Vuonna 2025 hankkeista saatiin päätökseen Simon Pahnilan ja Keminmaan pitäjämuseon hankkeet.

Suuri osa alueen paikallismuseoista oli kesällä auki ainakin viikonloppuisin. Vuonna 2025 auki olivat Alatornion pitäjämuseo, Keminmaan Valmarin museo, Kolarin kotiseutumuseo, Muonion kotiseutumuseo, Pellon kotiseutumuseo, Simon Pahnilan museo, Simonniemen kotiseutumuseo, ja Tervolan kotiseutumuseo. Ylitornion koulumuseo, Ilikan tupa ja Väinö Katajan pirtti, sekä Pellon Turtolan kylämuseo olivat auki vain erikseen sovittaessa.

Helmikuussa 2025 kutsuimme alueen paikallismuseotoimijat yhteiselle vierailulle Tornionlaakson museolle. Ohjelmassa oli tutustuminen museon kulissien takaiseen kokoelmatyöhön ja keskustelua paikallismuseoiden tarpeista. Paikallismuseokahvit -tilaisuuksia on jatkossa tarkoitus järjestää kerran vuodessa.

Keminmaan pitäjämuseossa, Alatornion pitäjämuseossa, sekä Kolarin, ja Tervolan kotiseutumuseoissa käytiin yhdellä tai useammalla neuvonta- ja tarkastusmatkalla. Keminmaan Valmarin, Muonion, Pellon ja Ylitornion museoilla ei vuonna 2025 vierailtu yhdessä ylläpitäjien kanssa. Käyntien lisäksi neuvontaa avustus- ja muissa asioissa annettiin puhelimitse ja sähköpostitse vuoden ympäri.

Keminmaan Valmarinniemen muinaisjäännekohteella julkistettiin seurakunnan toimesta 16.6. muistomerkki paikalla sijainneen Keminmaan varhaisen keskiaikaisen kirkon ja seurakunnan muistolle. Museonjohtaja piti tilaisuudessa puheen. Tilaisuuteen osallistui noin 150 ihmistä.

Tervolan kotiseutumuseon keskiviikkokahveilla 25.6. aluetutkija alusti keskustelun teemasta Tervolaa vanhoilla kartoilla- menneiden maisemien jäljillä.

Museon ja NordGenin Pohjoiset tunturikarjat- hankkeen lapinlehmistä ja sen sisarroduista kertova kiertonäyttely Snöhvit, Punakorva, Fjellblom pääsi toistaiseksi voimassa olevaan lainaan Tervolan kotiseutumuseolle. Näyttely pystytettiin esiin museon navettaan, jossa se on auki kotiseutumuseon aukioloaikoina. Näyttely-yhteistyö on erityisen ilahduttavaa myös siksi, että Pohjoissuomenkarjan eli Lapinlehmän geenipankkikarja on sijoitettuna juuri Louen maatalousoppilaitokseen Tervolassa. Avajaistilaisuudessa Tervolan pitäjäjuhlilla oli noin 200 kävijää.

Kläpit lipolle -hankkeessa Kukkolankoskille ja lippokalastusperinteeseen tutustuivat tänä vuonna 4.9. myös Pellon 5. ja 6. luokkien oppilaat. Elävän perinnön ympärille luotu yhteishanke suunniteltiin alusta lähtien siten, että siihen saatiin mukaan alueellinen kulttuuriperintöopetus ja mahdollistettiin vierailut myös Pellon ja Ylitornion koululaisille.

Osana museon alueellisia palveluita edistettiin myös museolla pidettyjen luentotilaisuuksien saavutettavuutta. Kaikki vuoden 2025 luennot striimattiin museon YouTube-kanavalla, jossa ne olivat katsottavissa vähintään kahden viikon ajan tilaisuuden jälkeen, osa pidempäänkin. Alueellisia museopalveluita kehitettiin museolla kahdella uudella lainattavalla kokonaisuudella, Pakopeliskallalla ja Varhaiskasvatusarkulla, joista on kerrottu edellä tarkemmin.

Muiden alueellisen museotoiminnan kehittämistehtävien osalta aluetutkija mm. avusti alueellisen kulttuuriympäristön dokumentoinnissa ja nykydokumentoinnissa alueella. Osana Oispa kaljaa -näyttelyä avattiin rajanylisen **olutmuistojen keruu** alueella.

Museon Finna-näkymää kehitettiin ja Finnassa julkaistujen aineistojen laajuus kasvoi erityisesti vanhojen valokuvien osalta, kun Aineen taidemuseon kanssa saatu OKM:n MuseoDigi-hankerahoitus kokoelmien digitoimiseen johti 1 869 objektin tietojen syöttämiseen MuseumPlus järjestelmään.

6.1.1 Lapin museoiden etäkahvit ja Lapin museopäivät 2025

Tornionlaakson museon aluetutkija järjestää **Lapin museoiden etäkahveja, eli LaMu-kahveja** yhdessä Lapin maakuntamuseon maakuntatutkijan, Siidan yleisötyövastaavan, Rovaniemen taidemuseon aluetyöstä vastaavan amanuenssin ja Kemin taidemuseon museonjohtajan kanssa.

Tilaisuudet ovat avoimia kaikille Lapin museotoiminnasta kiinnostuneille, mutta erityisenä painopistealueena ovat paikallismuseotoimijat. Lapin museotoimijoiden verkostojen laajentaminen ja vahvistaminen oli tapaamisten lähtöajatuksena. Tapaamisissa keskustellaan alustusten pohjalta ajankohtaisista asioista.

LaMu-kahveja järjestettiin perinteiseen tapaan noin kuuden viikon välein. Vuoden 2025 kahvitteluissa oli yhteensä 129 osallistujaa. LaMu-kahvitilaisuuksien teemat vuonna 2025:

13.1.2025 Tervolan kotiseutumuseo esittäytyi, varsinaisena aiheena oli Suomen Kotiseutuliiton Digipamu-hanke, jossa kehitettiin paikallismuseoiden digitaalisia palveluita ja toimintamalleja.

24.2.2025 Savukosken Puistola esittäytyi, varsinaisena aiheena perinnebiotoopit, joista kertoi Marianne Tolonen Lapin ELY-keskukselta.

7.4.2025 Rovaniemen taidemuseon TaideLoikka-hanke, josta kertomassa hankesuunnittelija Matti-Pekka Karikko

19.5.2025 infoa syksyllä järjestettävästä Lapin museopäivästä. Päivän puheenvuorona oli Virtuaalinen Saamenmaa -hanke, josta kertomassa hankkeen koordinaattori Konsta Verta.

1.9.2025 esittelyssä Enontekiön kotiseutumuseo, päivän puheenvuorona oli Lapin maakuntamuseo 50 vuotta, museonjohtaja Hanna Kyläniemi.

27.10.2025 esittelyssä Kemin historiallinen museo. Päivän puheenvuorona X-Story-hanke ja Sallan virtuaalinen hautausmaa, jota esittelivät Siiri Paananen Lapin yliopistosta ja Annina Luostarinen Sallan sota- ja jälleenrakennusajan museosta.

8.12.2025 Päivän puheenvuorona oli Lapin maakuntamuseon luonnontieteellisten kokoelmien esittely, luonnontieteen amanuenssi Jukka Salmela.

Vuonna 2025 järjestettiin LAAVA-museoiden toimesta taas myös joka toinen vuosi järjestettävät **Lapin museopäivät**, tällä kertaa Rovaniemellä, Rovaniemen taidemuseon ja Lapin maakuntamuseon emännöiminä 7.–8.10.2025. Päivien teemana oli museoiden vaikuttavuus. Tiistaina kuultiin Kansallisgallerian pääjohtaja Kimmo Levän puheenvuoro, jossa pureuduttiin museoiden toimintaympäristön muutokseen talouden ja strategian näkökulmasta. Lisäksi kuultiin kokemuksia TaideLoikka - Taidetoiminta osana nuorten tukipalveluja (ESR+) hankkeesta, joka vie Rovaniemen taidemuseon yleisötyötä eri puolille Lappia. Osana hanketta on kuratoitu kokoelmanäyttely Suuria unelmia, jonka avainteoksia ovat olleet valitsemassa rovaniemeläiset nuoret. Keskiviikkona pureuduttiin kulttuuriympäristötyön vaikuttavuuteen Museoviraston Marianne Kosken ja Satu Kähkösen kanssa. Työpajassa keskusteltiin toimintaympäristöstä nousevista tarpeista ja muotoiltiin kulttuuriperintötyölle yhteisiä tavoitteita. Museopäivät päättyivät opastettuun kierrokseen Lapin maakuntamuseon erikoisnäyttelyssä Walokuvaaja Hildur - Valokuvia Rovaniemeltä ja Lapista 1900-luvun alusta. Lapin maakuntamuseo vietti 50-vuotisjuhlavuottaan ja juhlavuoden erikoisnäyttely oli museon omana työnä toteutettu. Saadun palautteen perusteella erityisesti verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa, sekä työpajamuotoinen työskentely herättivät kiitosta. Päiville osallistui 72 osallistujaa 18 eri organisaatiosta.

6.2 Kulttuuriympäristötehtävä

Kulttuuriympäristötyössä museon keskeisimmät sidosryhmät olivat kunnat sekä valtion viranomaiset Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa, Museovirastossa ja Metsähallituksen Luontopalveluissa. Alueellinen vastuumuseo on kuntien ensisijainen yhteistyötaho sekä valtion aluehallinnon ja maakuntien liittojen yhteistyökumppani alueensa kulttuuriympäristöasioissa. Museoviraston, Ympäristöministeriön ja muiden sidosryhmien järjestämät koulutukset ja seminaarit, viranomaisneuvottelut ja muut palaverit pidettiin pääosin etätilaisuuksina, mutta myös perinteisinä tapaamisina ja tilaisuuksina järjestettiin. Näistä yksi

tärkeimmistä on vuosittain Museoviraston järjestämät Kulttuuriympäristön viranomaispäivät alueellisten vastuumuseoiden kulttuuriympäristötehtävää hoitaville asiantuntijoille.

Tornionlaakson museon edustat osallistuivat viiteen Lapin ELY-keskuksen järjestämiin kuntien maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen kehittämiskeskusteluun. Suurin osa keskusteluista järjestettiin kunkin kunnan tai kaupungin tiloissa paikan päällä. Keskusteluissa museo kertoi kulttuuriympäristöön liittyvistä ajankohtaisista asioista ja kuultiin kunnissa vireillä olevista ajankohtaisista maankäytön ja rakentamisen hankkeista. Ympäristövaikutusten arviointeihin, kaavoitukseen ja muihin maankäytön hankkeisiin liittyviin **viranomaisneuvotteluihin** osallistuttiin 31 kertaa ja muita maankäyttöön ja rakentamiseen liittyviä palavereja ja työneuvotteluja oli vuoden 2025 aikana 13. Viranomaisneuvotteluihin osallistuivat pääsääntöisesti sekä arkeologi että rakennustutkija.

Asiantuntija- ja viranomaistehtävien lisäksi museo tarjoaa neuvontaa sekä rakennetun kulttuuriympäristön että arkeologisen kulttuuriperinnön hoitoon. Museo ohjaa ja valvoo kulttuuriympäristöön liittyvien valtionavustusten käyttöä.

Vuoden aikana aloitettiin hakemaan rahoitusta Lapin alueen matkailuinventointihankkeelle yhdessä Lapin maakuntamuseon kanssa.

Lapin maakuntamuseon kanssa yhteistyössä toteutettavassa Lapin kulttuuriperintökohteiden laserkeilausprojektissa keilattiin Aavasaksan keisarinmaja ja sen ympäristöä.

6.2.1 Arkeologinen kulttuuriperintö

Arkeologisen kulttuuriperinnön säilymistä, tietoa ja dokumentointia edistettiin maastokäynnein, lausunnoin, valvonnoin, rekistereitä täydentämällä, tutkimuksin ja julkaisuin.

Arkeologisessa viranomaistyössä otettiin käyttöön vastuualueen 5 p laserkeilausaineistot.

Arkeologi osallistui All Points North -näyttelyn tekemiseen liittyvään tutkimukseen, suunnitteluun ja toteutukseen.

Kesäkuussa 2025 metallinetsinharrastaja löysi Kemistä kansainvaellusaikaisen kullatun reliefisoljen. Alueellisena vastuumuseona museo tarkasti paikan ja järjesti löytöpaikalla tutkimuskaivaukset 22.-26.9. yhteistyössä Lapin maakuntamuseon ja Kemin historiallisen museon kanssa. Löydöstä kirjoitettiin lyhyt julkaisu Jatuli-julkaisun vuoden 2025 numeroon.

6.2.2 Rakennettu kulttuuriympäristö

Vuoden 2025 aikana rakennustutkija osallistui 39 palaveriin tai neuvotteluun sekä teki yhteensä 13 katselmus-, neuvonta- ja tarkastuskäyntiä, joista osa yhdessä korjausrakentamisen asiantuntijan kanssa. Erilaisia rakennusperintöön liittyviä asiakaskontakteja ja -tapaamisia sekä kyselyjä, joihin vastattiin, oli vuoden aikana noin 140. Rakennustutkija toimi Museoviraston myöntämän entistämisavustuksen käytön valvojana sekä Kotiseutuliiton seurantaloavustuksen valvojana museon vastuualueella. Valvottavia kohteita oli yhteensä neljä. Kulttuuriympäristöä on dokumentoitu kaikilla katselmus-, neuvonta- ja tarkastusmatkoilla.

6.2.3 Korjausrakentamisen edistäminen

Vuoden 2025 aikana korjausrakentamisen asiantuntija teki yhteensä 25 rakennusperintöön liittyvää katselmus-, neuvonta- ja tarkastuskäyntiä. Lisäksi säilyttävään korjaamiseen ja avustuksiin liittyvää neuvontaa annettiin puhelimitse ja sähköpostitse erilaisiin yhteydenottoihin vuoden aikana 48 kertaa.

Korjausrakentamisen asiantuntija ja rakennustutkija työskentelivät myös yhdessä aluetutkijan kanssa paikallismuseoiden asiantuntija-apuna säilyttävään korjaamiseen liittyvissä asioissa. Korjausrakentamisen asiantuntija teki vuoden aikana yhteistyötä AMAK- ja POPO-hankkeiden

kanssa sekä museon omassa TVDC-hankkeessa. Yhteistyötä tehtiin säännöllisesti myös Lapin maakuntamuseon ja Saamelaismuseo Siidan korjausrakentamisen asiantuntijoiden kanssa.

6.2.4 Lausunnot

Kulttuuriympäristön asiantuntija- ja viranomaistehtävän keskeisimpänä ja yhtenä eniten aikaa vievänä osa on lausuntotyö. Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo antaa lausuntoja muun muassa kulttuuriympäristöön liittyvistä lupa- ja kaavoitusasioista, metsänkäyttöilmoituksista ja ympäristövaikutusten arviointiprosesseista (YVA). Neuvottelujen määrän tavoin annettujen lausuntojen määrä pysyi edellisen vuoden tapaan aiempia vuosia korkeampana.

Vuonna 2025 lausuntoja annettiin yhteensä 352 kappaletta Lausunnoista 180 koski metsänkäyttöilmoituksia, 40 asemakaavoja, 18 yleiskaavoja, 1 maakuntakaavaa, 15 ympäristövaikutusten arviointeja, 40 rakennus-, purkamis- ja poikkeamislupa-asioita ja suunnittelutarveratkaisuja, 10 ympäristö- ja vesitalouslupa-asioita, 13 voimajohto- ja maakaapelointihankkeita, 18 malminetsintä tai maa-ainesten ottoa ja niihin liittyviä ympäristölupa-asioita, 12 tie-, katu- tai ratahankkeita ja loput 18 muita kulttuuriympäristöön liittyviä asioita. Kaikista lausunnoista kahta tai useampaa kuntaa koskevia lausuntoja oli 10 ja rajat ylittäviä vaikutuksia 3. Uutena merkittävänä maankäytön hanketyypinä nousivat vuonna 2025 aurinkovoima- ja sähkövarastohankkeet. Kulttuuriympäristötehtävään liittyvät lausunnot lukuun ottamatta metsänkäyttöilmoituksia on lueteltu toimintakertomuksen liitteessä.

6.3 Maailmanperintökohde Struven ketju

Tornionlaakson läpi kulkevaan Struven ketjuun liittyvät verkostot ja asiantuntijatyö on olennainen osa Tornionlaakson museon alueellista toimintaa. Struven ketju lisättiin Unescon maailmanperintöluetteloon vuonna 2005, ja siksi vuonna 2025 juhlistettiin listauksen 20-vuotisjuhlaa erilaisin viestinnällisin keinoin sekä paikallisesti, kansallisesti että kansainvälisesti.

Syksyllä 2025 Tornionlaakson museolla pidettiin Struven ketjun pohjoisten pisteiden hoitokunnan perustamiskokous 26.9.2025, mikä kattaa Alatornion kirkon (tornin), Aavasaksan huipun ja Sturrahanoaivin. Tornionlaakson museon kulttuuriperintökoordinaattori valittiin hoitokunnan puheenjohtajaksi.

Museo on mukana Ruotsin Norrbottenin lääninhallituksen koordinoimassa Ruotsin Struven ketjun kulttuuriperintötyöryhmässä (Svenska förvaltningsrådet för världsarvet Struves meridianbåge). Työryhmään kuuluvat Tornionlaakson museon lisäksi Länsstyrelsen Norrbotten, Läntmäteriet sekä Ruotsin kunnat: Haaparanta, Övertorneå, Pajala ja Kiiruna, joiden alueella maailmanperintöpisteitä sijaitsee. Työryhmä koordinoi pisteiden hoitoa, tiedotusta ja kulttuuriperintökasvatusta maailmanperintö Struven ketjuun liittyen. Työryhmän kokous, johon museon kulttuuriperintökoordinaattori osallistui, pidettiin 27.8.2025 Övertorneålla.

Suomi valittiin vuosien 2025–2026 kansainvälisen Struve Geodetic Arc Coordinating Committeeen puheenjohtajamaaksi. Puheenjohtajan toimea hoitaa Maanmittauslaitoksen maailmanperintökoordinaattori Ulla Mikkonen.

Ruotsi oli vuosina 2023–2024 kansainvälisen Struve Geodetic Arc Coordinating Committeeen puheenjohtajamaa.

7 UNESCO-HAKU JA TORNE VALLEY DIPNET CULTURE -HANKE

7.1 Unesco-hakuprosessi 2024–2027

UNESCO-hakuprosessi tiivistyi entisestään alkuvuodesta. Hakemus koostuu seuraavista osista:

1. Hakemuslomake liitteineen (n. 15 sivua)
2. Dokumenttivideo (15 min)
3. Kuvagalleria (10 valokuvaa)
4. Yhteisön suostumuskirjeet (28 kpl)

Tornionlaakson museo ja kulttuuriperintökoordinaattori johtivat hakemuksen kokoamista ja lähettämistä. Viestintä Institutet för Språk och folkminnen (Isof), Museoviraston ja UNESCO-asiantuntijan kanssa oli alkuvuodesta jatkuvaa ja myös kansallisten listojen tekstit päivitettiin. Erityisesti hakemuksen tekstiosioita sekä kuvien valintaa tehtiin yhdessä Unesco-gruppenin kanssa, mihin kuului 14 perinteenharjoittajaa. Dokumenttivideon viimeiset kuvaukset tehtiin tammikuussa, ja video valmistui helmikuun alkupuolella. Hakemukseen liitettiin videosta versio englanninkielisillä tekstityksillä, mutta siitä tehtiin lisäksi traileri sekä versio suomen- ja ruotsinkielisillä tekstityksillä.

Hakemus toimitettiin lopulta Isofin ja Museoviraston toimesta Suomen ja Ruotsin kulttuuriministereiden allekirjoitettavaksi 28. maaliskuuta ja lähetettiin sen jälkeen UNESCOon Pariisiin 31. Maaliskuuta 2025. Päätöstä listauksesta odotetaan joulukuulle 2027.

Lippokirjeessä kerrottiin yhteisölle prosessin etenemisestä ja Lippotreffiin yhteydessä 27.3. pidettiin dokumenttivideon ensi-ilta Haaparannalla Folkets husin tiloissa.

Lisäksi Unesco-hakuprosessia esiteltiin useissa tilaisuuksissa yhdessä hankkeen kanssa. Unesco-hakuprosessista kirjoitettiin 21 artikkelia tai uutista vuoden 2025 aikana valtakunnallisissa medioissa Suomessa ja Ruotsissa (2024: 11).

7.2 Torne Valley Dipnet Culture -hanke (Interreg Aurora)

Torne Valley Dipnet Culture -hanke on EU:n Interreg Aurora -rahoitteinen hanke, jonka päätavoitteena on säilyttää ja edistää satoja vuosia vanhaa rajanylitystä lippokalastuksen kulttuuriperintöä tuleville sukupolville. Hankkeessa toteutetaan neljä työpakettia. Lippokalastusperinteelle luodaan kestävä suojelusuunnitelma, lisätään perinteen kiinnostavuutta, tunnettuutta, osallistumista ja yhteistyötä eri sidosryhmien välillä. Lisäksi lippokalastusalueiden, Suomen ja Ruotsin Kukkolan kosken ja Matkakosken, rakennettua ympäristöä ja maisemaa tutkitaan ja tehdään suunnitelma sen kestäväälle säilyttämiselle.

Tornionlaakson museo hallinnoi projektia. Projektikumppaneina on Haaparannan kaupunki, Norrbottenin museo, Novia ammattikorkeakoulu sekä ProSiika ry. Hankeaika on 1.8.2024–28.2.2027. Hankkeen toimenpiteet linkittyvät vahvasti ja tukevat lippokalastusperinteen hakua UNESCO:n aineettoman kulttuuriperinnön listalle.

7.2.1 Esikyselytutkimus suojelutyön pohjana

Suojelusuunnitelman ja työpajatyöskentelyn tueksi laadittiin perinteenharjoittajille suunnattu laaja esikyselytutkimus vuoden 2024–2025 vaihteessa. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, millä tavalla vastaaja osallistuu perinteenharjoittamiseen, mitkä ovat syyt siihen, ettei osallistuta ja mitkä asiat saivat puolestaan innostumaan perinteenharjoittamisesta. Lisäksi lomakkeella tiedusteltiin muun muassa sitä, kuinka eri tahoilta tulevat resurssit ja tuki edistää perinteenharjoittamista, mitkä asiat nähdään perinteen tulevaisuuden kehitysmahdollisuuksina ja uhkina. Vastauksista laadittiin kattava tutkimusraportti.

7.2.2 Unesco-hakemus ja viestintä

Rajanylisen lippokalastusperinteen haku Unescon aineettoman kulttuuriperinnön listalle on yksi hankkeen toimenpiteistä ja hakemukseen liitetty video tuotettiin osana hanketta. Järjestimme maaliskuussa Lippotreffit, joiden yhteydessä vietettiin Unesco-hakemuksen valmistumisjuhlaa ja videon ensi-iltaa. Lippoperinnettä dokumentaarisesti kuvaavalla videolla esiintyy monta lippoperinteenharjoittajaa kaikilta neljältä lippokylältä. Viestinnän osalta vuoden aikana tuotettiin myös uutta viestintämateriaalia uudella yhteisellä visuaalisella ilmeellä, kuten esitteitä ja tuotteita lippoperinteen tunnetuksi tekemiseen.

Kevään ja syksyn aikana työstettiin lisäksi kolmikielisiä rajat ylittäviä verkkosivuja lippoperinteelle. Sivusto www.dipnetfishing.com avattiin joulukuussa. Se tarjoaa yhteisen tietoa ja materiaalipankin perinneyhteisölle, aiheesta kiinnostuneille ja alueen vierailijoille. Sivusto vahvistaa yhteistyötä Suomen ja Ruotsin välillä sekä yhdenmukaistaa perinteen esittämistä.

7.2.3 Hankkeen puitteissa kaksi opintomatkaa

Huhtikuussa 2025 toteutettiin opintomatka Belgiaan, jonka keskeisenä tavoitteena oli tutustua Oostduinkerken hevosen selästä tehtävään katkaravunpyyntiin ja sen vaalimiseen. Matka tarjosi syvällisen katsauksen siihen, miten perinnettä hallinnoidaan, ketkä sitä ylläpitävät ja millainen yhteistyö eri toimijoiden välillä on. Matka syvensi myös lippokalastusperinteen ja belgialaisen katkaravunpyyntiperinteen aiempaa yhteistyötä.

Brysselissä delegaatio perehtyi Belgian olutkulttuuriin sekä perinteen suojelun taustavoimiin. Vierailu sisälsi tapaamisia Belgian kulttuuriviranomaisten sekä Suomen ja Ruotsin suurlähetystöjen kanssa.

Matkan ohjelma koostui seitsemästä virallisesta tapaamisesta, ja yhteensä 18 eri toimijaa tavattiin Oostduinkercessä ja Brysselissä. Delegaatiossa oli 13 osallistujaa: perinteenharjoittaja jokaiselta koskelta, projektin ydinryhmä sekä ohjausryhmän puheenjohtaja. Lisäksi Tornion kaupunginjohtaja, kehitysjohtaja ja kaupunginhallituksen puheenjohtaja osallistuivat matkaan hankkeen ulkopuolisella rahoituksella.

Belgian opintomatka vahvisti perinneyhteistyötä, lisäsi ymmärrystä perinteiden suojelusta ja vahvisti Tornion ja belgialaisten toimijoiden välisiä suhteita.

8. toukokuuta puolestaan tehtiin opintomatka Luulajan Gammelstadiin, joka on Unescon maailmanperintökohde vuodesta 1996. Matkalla tarkasteltiin kulttuuriympäristön suojelun ja hallinnon ratkaisuja. Matka antoi eväitä oman lippoperinteen suojelusuunnitelmamme suunnitteluun ja sen esitysmuotoon.

7.2.4 Lippoperinne ja Unesco-hakemus näyttelynä

Museolla avattiin vuoden aikana lippoperinnettä ja sen Unesco-hakemusta esittelevä näyttely ”From Torne River to Paris”, joka kokosi yhteen perinteen historian, käytännöt ja Tornionlaakson alueen merkityksen lippoamisessa. Näyttely oli esillä museon vaihtuvan näyttelyn tiloissa 6.6.–14.9.2025. Tämän jälkeen osa näyttelymateriaalista saatiin esille museon opintotilaan.

Näyttely käynnisti samalla tulevan liikkuvan näyttelyn ”**Lippobiilin**” suunnittelun. Osia museon näyttelystä pystytään hyödyntämään liikkuvassa näyttelyssä, joka on tarkoitus rakentaa pyörien alle vuoden 2026 aikana. Liikkuvan näyttelyn avulla lippoperinne, perinnekalastus ja virtavedet sekä niiden suojelu pystytään tuomaan ihmisten luokse, kouluihin, tapahtumiin ja eri paikkakunnille ympäri Suomen ja Ruotsin, ehkä kauemmaksikin rahoituksen sen mahdollistaessa. Svenska kulturfondenilta haettiin ja saatiin 6000 eur avustus Lippobiilin valmisteluun.

7.2.5 Suojelusuunnitelmatyö käynnistyi työpajatoiminnalla

Perinteen suojelun näkökulmasta järjestettiin kolme suojelustrategiatyöpajaa, joissa koottiin yhteen perinneyhteisöä ja viranomaisia. Eri teemaiset työpajat tuottavat tärkeää tietoa varsinaisen suojelusuunnitelman laatimiselle. Työpajoissa opittiin yhdessä uutta erilaisten asiantuntijapuheenvuorojen kautta, ja niissä esiteltiin sekä Suomen että Ruotsin aineettoman kulttuuriperinnön kohteita ja niiden toimintatapoja. Työpajat olivat myös hyviä koskien välisiä verkostoitumis- ja tiedonvaihdotilaisuuksia.

Työssä hyödynnettiin Unescon virallisia oppeja, joita projektin ydintiimi kävi oppimassa **Unesco Capacity Building** -kurssilla marraskuussa. Suojelusuunnitelmatyö jatkuu vuonna 2026.

7.2.6 Rakennus- ja kulttuuriympäristöselvitykset käynnissä

Vuoden aikana käynnistettiin rakennus- ja kulttuuriympäristöselvitykset, joiden tarkoituksena on dokumentoida lippoamiseen liittyviä rakenteita ja ympäristöjä sekä arvioida niiden säilymisen edellytyksiä, kulttuurihistoriallista arvoa ja kehityskohteita.

Suomen puolen kulttuuriympäristöselvityksen tekijäksi valittiin kilpailutuksen kautta Arkkitehtitoimisto Sweco. Ruotsin puolen selvityksen toteuttaa Norrbotten museon korjausrakentamisen asiantuntija. Työt valmistuvat alkuvuodesta 2026.

Koskien rakennusselvitykset toteuttaa Tornionlaakson museon ja Norrbotten museon korjausrakentamisen asiantuntijat. Hankkeen toimintaan sisältyi myös korjausrakentamisen teemapäivä, joka järjestettiin 2.7.2025 Kukkolankoskella. Päivän tavoitteena oli lisätä tietoa lippoamiseen liittyvien rakennelmien ja jokivarren kulttuuriympäristön ylläpidosta.

7.2.7 Lippoamista pääsee pian kokeilemaan virtuaalisesti

Hankepartneri Ammattikorkeakoulu Novian kanssa aloitettiin VR-sovelluksen työstö, jonka tavoitteena on mahdollistaa lippoamisen ja jokimiljöön kokeminen digitaalisessa muodossa mistä tahansa VR-lasien avulla. Sovelluksen ensimmäisen version odotetaan valmistuvan toukokuussa 2026.

7.2.8 Lippoperinteen tunnettuuden edistäminen tilaisuuksissa

Lippoperinteen ja hankkeen tunnettuutta on aktiivisesti edistetty eri tilaisuuksissa, kuten:

- Vinter i Parken 1.3.2025
- Lippotreffit ja UNESCO-videon ensi-ilta 27.3.2025
- Belgia: Oostduinkerke Navigo-museum sekä kaupungin pormestari, Belgian Brewers kilta sekä Suomen suurlähetystö ja Ruotsin konsulaatti 1.-3.4.2025
- Raumon koulu, 7-luokka 14.4.2025
- Lapin AMK, Re-archtivist North 23.4.2025
- Maailmanperintökohde Gammelstad 8.5.2025
- Tornio-päivien Puistokarnevaali 10.5.2025
- Tornion kaupunginvaltuusto 22.5.2025
- Haparanda-Tornion matkailuyrittäjien aamukahvit 22.5.2025
- Läppi-Brändi 2.0 Torniossa ja museolla 27.5.2025
- Haaparannan kaupunginhallitus 2.6.2025
- From Torne River to Paris –näyttelyn avajaiset 5.6.2025
- Sikfesten i Kukkolaforssen 26.7.2025
- Suomen kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie tutustumiskäynnillä Torniossa museolla ja Kukkolankoskella 11.8.2025
- Tornion kaupunginvaltuutetut lipolle 4.9.2025

- Kukkolankosken Siikamarkkinat 13.9.2025
- Visit Arctic Coast 18.9.2025
- Museot aineettomassa käänteessä -seminaari, Lusto 20.11.2025
- Oulu2026 alueellisen ohjelman julkistus 9.12.2025

Tornion ja Haaparannan perinteenharjoittajia on osallistettu niin projektisuunnitelman tekoon kuin projektin eri toimenpiteiden vaiheisiin.

8 KOULUTUKSET JA MUSEOAMMATILLISET TAPAAMISET

Aluetutkija, arkeologi, rakennustutkija ja korjausrakentamisen asiantuntija osallistuivat kulttuuriperinnön asiantuntijoille osoitettuihin koulutustilaisuuksiin, seminaareihin ja tapaamisiin. Suuri osa tapaamisista, koulutuksista sekä seminaareista järjestettiin etänä. Kaikki alueellisen museotyön ja kulttuuriympäristötyön koulutustapahtumat ja seminaarit on lueteltu liitteessä.

Museonjohtaja, museolehtori ja kulttuuriperintökoordinaattori osallistuivat Valtakunnallisille museopäiville ja Suomen Museoliiton 102. vuosikokoukseen Porissa 21.–23.5. Mukana Tornion kaupungin edustajina oli Karoliina Harjuoja.

Museolehtori osallistui Kansalaisfoorumin järjestämään koulutukseen Häirintäyhdyshenkilökoulutus yhdistystoimijoille 23.1. ja 6.2.

Museolehtori osallistui Utveckla Norrbottenin teemapäivään Kulturlivet - Temaår barn och unga Haaparannalla 8.4.

Museonjohtaja osallistui Valkeakosken valtakunnallisille kotiseutupäiville 15.–17.8. ja Museonjohtajapäiville Inarissa 27.–29.8.

Museonjohtaja ja aluetutkija osallistuivat osana alueellisen vastuumuseotyön seuraavan kauden suunnitelmavalmistelua Museoiden vaikuttavuus -teemaiseen alueellisten vastuumuseoiden tapaamiseen Tampereella 30.10.

9 VERKOSTOT, TYÖRYHMÄT JA HANKEYHTEISTYÖ

9.1 Norrbotten ja Ruotsi

Markkinoinnissa panostettiin Ruotsin puolen tavoittamiseen. Lehdistötiedotteita jaettiin enemmän Ruotsin medioihin ja toiminnasta tiedotettiin myös Haaparannan kaupungin viestintää.

Museolehtori, museoassistentti ja kulttuuriperintökoordinaattori opastivat Haaparannan eri luokka-asteita heidän vuosittaisilla vierailuillaan Saivaarassa, Kukkolaforsenilla sekä museolla. He olivat myös mukana näkyvästi Haaparannalla Vinter i Parken ja Sommar i Parken -tapahtumissa.

Museolehtori kutsuttiin mukaan Norrbotten Kulturplanin suunnitteluun ja edustamaan Haaparantaa museotoiminnan osalta. Museo on huomioitu jo aikaisemmin Haaparannan museona Norrbotten Kulturplan 2023–2026 –kulttuurisuunnitelmassa.

Museo on mukana Ruotsin Kukkolankoskella sijaitsevan Tornedalens fiskemuseum – Tornionlaakson kalastusmuseon johtokunnassa jäsenenä.

Museolehtori kutsuttiin pitämään esittelyluento museon toiminnasta Tornedalens folkhögskolanin kurssille Tornedalens historia och nutid 15.10.

Museolehtori kutsuttiin mukaan Norrbotten Kulturplanin suunnitteluun ja edustamaan Haaparantaa museotoiminnan osalta. Museo on huomioitu jo aikaisemmin Haaparannan museona Norrbotten Kulturplan 2023–2026 –kulttuurisuunnitelmassa.

Museonjohtaja toimii osana Norrbottenin alueen museonjohtajien yhteistä verkostoa.

Museonjohtaja toimii Luulajan yliopiston johtaman tutkimushankkeen Konflikt eller samverkan (2025–2030) ohjausryhmän jäsenenä (mukana myös Uumajan, Lundin ja Tukholman yliopistot).

Ruotsin kulttuuriministeriön ja Riksantikvarieämbetetin konferenssi saamelaisien ja tornionlaaksolaisten luu- ja esineaineistojen palautukseen liittyen järjestettiin 9.6. Tukholmassa. Museonjohtaja kutsuttiin puhumaan tilaisuuteen otsikolla: Etiska perspektiv på mänskliga kvarlevor och återlämnande – med fokus på Tornedalen och Finland.

Museo on mukana Norrbottenin museon koordinoimissa verkostoissa saamelaisille asioille sekä tornionlaaksolaisille, kveeneille ja lantalaisille.

Museolla kävi useampia vierailijoita mm. Norrbottenin museolta, Luulajan yliopistolta ja Kulturutskottetista.

9.2 Kansainvälinen hankeyhteistyö

Aluetutkija ja museonjohtaja osallistuivat Tornionlaakson museon edustajina **Bothnia Business Heritage** -hankkeen ja verkoston toimintaan. Interreg Aurora rahoitteisessa (1.1.2023–31.8.2025) hankkeessa luotiin Perämeren molemmille rannoille kulttuuriperintö- ja yritystoimijoita yhdistävää ja hyviä toimintatapoja jakavaa verkostoa. Hanketta veti Centria-ammattikorkeakoulu yhdessä KulturÖsterbottenin, Luleå teknillisen yliopiston, Skellefteå museon, ja Västernorrlandin museon kanssa. Museolla avattu Oispa kaljaa-näyttely ja sen ympärille luotu museopedagoginen yhteistyö Tornion panimon kanssa saivat alkunsa hankkeen tiimoilta.

Coastal Commons Initiative (CCI) on Svenska Institutetin rahoittama esiselvityshanke (1.9.2025–28.2.2027), joka käsittelee Itämeren rannikkoyhteisöjen kasvavia haasteita, gentrifikaatiota ja sesonkiluonteista matkailua. Esiselvityshankkeen tavoitteena on tunnistaa ja luoda ratkaisuja näihin rannikkoalueiden haasteisiin sekä rakentaa yhteistyöalustaa laajemmalle aiheeseen keskittyvälle hankkeelle. Tornionlaakson museo on mukana hankkeessa suomalaisena kumppanina. Muut kumppanit ovat kunnallisia, kulttuuriympäristö-, kulttuuriperintö-, matkailu- ja elävän perinnön toimijoita Virossa, Latviasta, Liettuasta ja Saksasta. Hanketta vetää Ruotsista Stiftelsen Kiviks Museum & Arkiv.

Borders shaping perceptions of Europe (B-shapes) -hanke on Horizon European rahoittama hanke, jonka Oulun yliopiston toteuttamaan osaan Suomen ja Ruotsin rajalla museo osallistui yhteistyökumppanina. Heidän kanssaan järjestettiin rajakävelyjä sekä seminaari Torniossa 12.6.

Cross-Border Cultural and Creative Tourism in Rural and Remote Areas (CROCUS) -hanke on Horizon Europem rahoittama hanke, jonka Oulun yliopiston toteuttamaan Tornionlaakson ja erityisesti Ylitornion matkailun kehittämiseen liittyvään osaan museonjohtaja osallistui ohjausryhmän jäsenenä.

9.3 Muu kansainvälinen toiminta

Museonjohtaja ja museolehtori osallistuivat Euroopan kulttuuripääkaupungissa Italian Goriziassa ja Slovenian Nova Goricassa järjestettyyn Borderless Museums -konferenssiin 18.–21.5 kertomalla museon rajattomasta toiminnasta. Matkan jälkeen he kirjoittivat yhdessä kulttuuriperintökoordinaattorin akateemisen artikkelin rajattomasta museotoiminnasta International Journal of Museum Studies -julkaisuun.

Museolla vieraili vuoden aikana useampia kansainvälisten matkailutoimijoiden delegaatioita.

9.4 Edustus suomalaisissa verkostoissa ja hankeyhteistyössä

Amanuenssi Saija Pietiläinen on ollut jäsenenä Tornion Kotiseutuseura ry:n hallituksessa.

Museonjohtaja toimi Tornionlaakson neuvoston kulttuuri- ja matkailutyöryhmän jäsenenä.

Museolehtori teki tiivistä yhteistyötä Aineen taidemuseon ja Tornion kirjaston henkilökunnan kanssa yhteisten lastentapahtumien ja liikkuvan museopedagogian osalta.

Museo on jäsenenä Lapin kulttuuriympäristön ja maisemanhoidon yhteistoimintaryhmässä sekä Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueiden toimijat käsittävässä Pohjois-Suomen kulttuuriympäristöyhteistyöryhmässä sekä Lapin perinnebiotooppien hoidon alueellisessa yhteistyöryhmässä ja Helmin-alueiden Lapin yhteistyöryhmässä. Tapaamiset järjestettiin pääosin etäyhteyksin. Kaikki ryhmät eivät kokoontuneet toimintavuoden aikana. Lapin ELY-keskuksen vetämä käsittävässä Pohjois-Suomen kulttuuriympäristöyhteistyöryhmän neuvottelupäivä pidettiin Tornionlaakson museolla 12.2.2025.

Tornion kaupunki on Suomen historialliset kaupungit ry:n jäsen, ja Tornionlaakson museo on edustanut kaupunkia yhdistyksessä. Museonjohtaja on ollut vuonna 2025 yhdistyksen hallituksessa.

Museo on mukana Lapin rakennusperinne ry:n toiminnassa, jonka kokouksiin rakennustutkija osallistui.

Museo toimi yhteistyökumppanina VOICE-hankkeessa, jossa toteutettiin jokikävelyitä Tornionjoella. Ne ovat osa Mari Keski-Korsun ja Eija Mäkivuotin More-than-Person Tornio River -taideprojektia, jota tuki Europe Horizon VOICE -hanke.

Museonjohtaja piti Museoviraston ihmisjäännösten eettiseen käsittelyyn liittyviä ohjeistuksia valmistavalle työryhmälle pyydetyn alustuksen kirkkohautauksista ja arkeologisista tutkimushankkeista 16.6.

10 JULKAISUTOIMINTA

Ks. liite: Julkaisutoiminta.

11 MARKKINOINTI JA TIEDOTTAMINEN

Museon markkinoinnin ja tiedotuksen kohderyhmiä olivat yksittäiskävijät, koulut, lapsiperheet, matkailijat, yhdistykset ja yritykset, seurakunnan työntekijät sekä varhaiskasvatuksen opettajat ja perhepäivähoitajat. Kouluille lähetettiin tiedotteita vaihtuvista näyttelyistä ja tilattavista työpajoista ja opastuksista. Tiedotteet toimitettiin eteenpäin kouluille Torniossa Kompassin asiakaspalvelun kautta sisäisenä postina sekä sähköpostitse. Haaparannan kouluille ja suomalaisiin lähikuntiin koulutiedote lähetettiin sähköisesti. Koulutiedote toi varauksia opastuksille ja työpajoihin. Museon esitteitä jaettiin myös paikallisille matkailutoimijoille ja hotelleihin.

Museolta lähti 13 lehdistötiedotetta Suomen ja Ruotsin medioille.

Museonjohtaja kirjoitti Lounais-Lappi -lehteen kaksi kolumnia.

Tornionlaakson museo toimi myös Tornion kaupungin virallisena infopisteenä.

Kotisivut, somekanavat

Museon kotisivut sijaitsevat Tornion kaupungin internetsivuilla, www.tornio.fi/tornionlaaksonmuseo . Sivuston kielet ovat suomi, ruotsi ja englanti. Museon väki

alkoi järjestämään loppuvuodesta alkaen verkkosivulaneja, joissa paikalle päässeet suunnittelivat ja toteuttivat verkkosivujen uusimista ja päivittämistä.

Ajankohtaisista näyttelyistä, tapahtumista ja muista museon teemoista tiedotettiin internetsivujen lisäksi museon omissa profiileissa Facebookissa ja Instagramissa, kaupungin internetsivun Ajankohtaista-palstalla sekä tapahtumakalentereissa ja postituslistoilla. Osaa tapahtumista nostettiin esille Facebookin ja Instagramin maksetulla mainonnalla. Medialle tapahtumista ja vaihtuvista näyttelyistä tiedotettiin lehdistötiedotteilla ja näyttelyiden alkaessa järjestettiin tiedotustilaisuuksia lehdistölle. Näyttelyistä ja tapahtumista tehtiin julisteet, joita jaettiin julkisille ilmoitustauluille Tornioon ja Haaparannalle. Jokaisesta näyttelystä saatiin myös mainos kaupungin LCD-tauluihin teiden varsilla. Kaupungin sisäinen intranet mahdollistaa tiedottamisen museon tapahtumista ja näyttelyistä kaupungin henkilöstölle.

Museon Instagram-tilillä oli vuoden lopussa 1329 seuraajaa ja Facebook-tilillä 2572 seuraajaa.

Museon YouTube-kanavalla olevia videoita ja noin 2 viikkoa kanavalla näkyviä luentoja on katsottu vuoden 2025 aikana yhteensä 5859 kertaa. Vuonna 2025 ei julkaistu uusia näyttelyopastuksia YouTubea. Aiempina vuosina julkaistuja näyttelyopastuksia katseltiin 1730 kertaa. YouTube-kanavan tilaajia museolla oli vuoden lopussa 313. Lisää tilaajia saatiin vuoden aikana 24 kpl.

YouTubeen lisäksi museolla on vuoden 2024 alusta ollut käytössä Tornion kaupungin videokanava (<https://portals.icareus.com/tornio/categories/video/299703901>), jonne vietiin vuoden aikana 7 osin YouTubea julkaistua videota. Niiden yhteenlaskettu katselumäärä vuonna 2025 oli 208. Kanavalla julkaistiin vuodenvaihteessa 2024–2025 myös Kaiti Tornionlaakson myseymhiin - meänkielisen verkkonäyttelyn video-opastukset.

Museon uutiskirje

Loppuvuodesta 2025 museo otti käyttöönsä uuden uutiskirjealustan Creamailerin ja sinne perustettiin kaksi uutiskirjelistaa; yksi suomeksi ja yksi ruotsiksi. Suomenkieliseen listaan kertyi vuoden aikana 58 ja ruotsinkieliseen 28. Uutiskirjeitä lähetettiin vuoden aikana 3 kpl ja ne voi lukea myös museon verkkosivuilta.

Lippokirje – Håvbrev – Dipnet Letter ja lippoperinteen kotisivut

Creamailerilla toteutettiin myös lippokalastuksen uutiskirje Lippokirje – Håvbrev – Dipnet Letter, joita lähetettiin vuoden aikana 3 kappaletta. Kirje tavoittaa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi 301 tilaajaa. Kirjeisiin voit tutustua osoitteessa: <https://dipnetfishing.com/fi/more-info/newsletter/>

Torne Valley Dipnet Culture -hankkeen toimenpiteenä koostettiin ja avattiin Tornionjoen lippokalastuskulttuurista kertovat kotisivut <https://dipnetfishing.com/sv/> . Sivut palvelevat englanniksi, ruotsiksi ja suomeksi.

Tarkempia tietoja vuoden toiminnan tilastoinnista on tallennettu Museoviraston kokoamaan Museotilastoon 2025, joka jätetty 31.3.2026.

Torniossa, 27.4.2026

Titta Kallio-Seppä, museonjohtaja

2025

TORNEDALENS MUSEUM – TORNIONLAAKSON MUSEO VERKSAMHETSBERÄTTELSE

Översättning till svenska: Hannele Kenttä

1 SAMMANFATTNING AV ÅRETS VIKTIGASTE HÄNDELSER

Under året hade museet **10 052 besökare**. Därtill deltog 2000 personer i museets verksamhet på andra ställen än i museets egna lokaler.

I mars skickades **Unesco-ansökan** med Sveriges och Finlands kulturministrars underskrifter till Paris för att vänta på behandling och beslut om inträde till förteckningen, vilket som det nu ser ut kommer i december 2027.

Arbetet med **Torne Valley Dipnet Culture**-projektet fortsatte enligt projektplanen.

Museet blev vald till en av tre **finalister i Finska museiförbundets tävling om titeln Årets Museum 2025**.

I de tillfälliga utställningarna och evenemang var det den gränsöverskridande järnvägsförbindelsen, håvfiskets Unesco-ansökan, ölkultur och Lapplands krig som lyftes fram.

I samarbete med Aines konstmuseum och håvfiskare arrangerades "Kläpit lipolle" (Barnen håvar) -besök till Kukkolaforss för elever i Pello och Torneå. Det var sista året som detta arrangerades med delfinansiering av Outokaira tuottamhan föreningens projektengar från EU.

Tillsammans med Aines konstmuseum genomfördes ett gemensamt **MuseoDigi 2025**-projekt där tornedalskt material digitaliserades för att öppnas i FINNA. Projektet finansierades av Undervisnings- och kulturministeriet (36 000 EUR). I projektet digitaliserades information om 1 869 objekt i Mia Greens och Roll-fotos arkiv i Haparanda in i MuseumPlus-systemet. Innan året var slut kunde 241 stycken av dessa öppnas i Finna.

I anslutning till arkeologiskt kulturarv utfördes regionalt samarbete genom att arrangera **forskningsgrävningar i Kemi** tillsammans med Lapplands landskapsmuseum och Kemi historiska museum.

1.1 Gränsöverskridande museiförvaltning

Tornedalens museum är världens enda gränsöverskridande museum gemensamt för två länder. Avtalet om ett gemensamt museum för Torneå och Haparanda undertecknades 2014. Museet arbetar under Torneå stads livskvalitetsnämnd.

Museets gränsöverskridande styrelse ansvarar för utveckling av Tornedalens museum. Styrelsen har medlemmar från både Torneå (3) och Haparanda (2). Ordföranden är från Torneå och vice ordföranden från Haparanda. Under 2025 sammanträdde styrelsen fem gånger. Medlemmarna från Torneå var Päivi Viitavaara ordf., Timo Tiensuu och Sirpa Kokkonen. Styrelsemedlemmarna från Haparanda var Eivor Olofsson vice ordf. och Per Arne Kerttu. Stadsstyrelsen i Torneå har representerats av Tuija Palosaari. Därtill har Tarja Konola-Jokinen, Torneås skolchef (bildningsdirektör) och Daniel Fälldin, kultur- och fritidschef från Haparanda deltagit i mötena. Av museets personal deltog museichefen Titta Kallio-Seppä som föredragande och museipedagogen Joni Karjalainen som sekreterare.

1.2 Regionalt ansvarsmuseum

Tornedalens museum har arbetat som regionalt ansvarsmuseum från och med år 2020. Det regionala ansvaret består av utveckling av regional museiverksamhet och regionalt kulturmiljöuppdrag i de finska kommunerna Kemi, Keminmaa, Kolari, Muonio, Pello, Simo, Tervola, Torneå och Övertorneå.

Museet fortsatte att verkställa sin plan för regionalt arbete som godkänts för 2023–2026. Det statliga anslaget för ansvarsmuseiarbetet var 4,0 årsarbeten. Arbete som kan räknas in i regionalt museiarbete omfattade sammanlagt 6,3 årsarbeten.

1.3 Museets verksamhetsidé, vision och värdegrunder

Tornedalens museums verksamhet styrs av följande idéer som vi tillsammans beskrivit:

Vår verksamhetsidé – Vår mission: *Tornionlaakson museo – Tornedalens museum är ett led till Tornedalens kulturarv.*

Vad är det vi vill vara – Vår vision: *Tornedalens museum - Tornionlaakson museo är en gränslös mötesplats och en kraftfull minnesbärare av vårt kulturarv.*

Vad är det vi tror på, vilka är vi – Våra värdegrunder: *Vi är ett diskuterande, sakkunnigt, öppet och nyfiskt museum samt ett arbetslag. Vi är experter på regionens kulturarv och vi tar djärvt ställning i frågor som handlar om älvdalarnas kulturarv. Vi bemöter allmänheten och våra intressegrupper med lyhördhet. Vi delar med av vårt kunskapsinnehåll och är öppna för nya saker. Vi är entusiastiska och följer vår tid.*

1.4 Finalist i tävlingen Årets museum 2025

I början av 2025 beslöt vi att ta fram en ansökan för att delta i Finska Museiförbundets årliga Årets museum -tävling. Vi kom med bland de tre finalisterna och tävlingsjuryn besökte museet och Haparanda 27/3. Museet i Lahti korades till årets museum vid museidagarna som hölls i Björneborg i maj.

Finalplatsen medförde fin synlighet till museet i hela Finland. Den respons som museet fick under tävlingen samt framtagning av ansökan förstärkte museifolkets syn på det som museet representerar. Vi är ett gränsöverskridande museum som strävar efter att vara en internationellt känd och erkänd fördomsfri kulturarvsarbetare i världsklass. Det är ett arbete som vi ängar oss åt med stort engagemang och stolthet.

2 PERSONAL

Under året hade museet sammanlagt 14,6 medarbetare räknat i årsarbeten. Därtill hade museet praktikanter och sommararbetare vars sammanlagda arbetsinsats motsvarade 0,23 årsarbeten.

Titta Kallio-Seppä, fil.doc., ekonomi mag. arbetade som museichef. Merkonom Outi Johansson arbetade som museets kanslisekreterare. Virpi Toratti arbetade som ansvarig för museets öppethållande. Elina Kannelsuvanto valdes till en tillsvidare tjänst med öppethållande och museipedagogiska uppgifter från och med 1/3 2025.

Som gemensam museimästare med Aines konstmuseum arbetade Aapo Suominen (45 %).

Inari Porkka arbetade som amanuens med ansvar över arkiv och foton. Fil.mag. Saija Pietiläinen arbetade som amanuens med samlingsansvar och fil.mag. Joni-Pekka Karjalainen som museipedagog.

I de fyra tjänster som ingår i Tornedalens museums uppdrag som regionalt ansvarsmuseum arbetade byggforskaren fil.mag. Teija Ylimartimo och regionforskaren fil.mag. Terhi Tanska, som

arkeolog arbetade fil.doc. Annemari Tranberg till och med 30/10 2025 och som ny arkeolog Hanna Puolakka från och med 20/10 2025. Som byggnadsvårdsexperter arbetade under året Marko Vuori, Johanna Peuraniemi och Antti-Jussi Tulimaa. Kirsi Vainio arbetade med MIP-infoportalens överföringsuppgifter i anslutning till regionens bebyggda kulturmiljö under 3 månader.

Fil.mag. Julia Autio arbetade som Haparandas och Torneåns gemensamma kulturarvskoordinator och fil.mag. Merja Stenberg som projektledare för Torne Valley Dipnet Culture-projektet.

Juho Nevalainen arbetade 9 månader i museets och Aines konstmuseums gemensamma digitala projekt samt i förskolskistans illustrationsprojekt.

En studerande från Lapplands yrkeshögskolan praktiserade under 3 månader i Torne Valley Dipnet Culture-projektet. Projektet hade även en sommararbetare. Det var också en praktikant från Lappia som arbetade i 2 månader. Fyra praktikanter från Uleåborgs universitet arbetade med de arkeologiska forskningsgrävningar som arrangerades i Kemi. Museet hade under året fem praoelever.

Därtill hade museet hjälp av teknisk personal.

En gemensam förmiddag med Aines konstmuseum tillbringades i ungdomslokalen i Rajalla-På Gränsen köpcenter 3/2. Kulturhamnen (Kulttuurisatama) hade en gemensam friluftsdag på Granroths gård 6/6. Museet hade en egen friluftsdag på Sandskär 24/6.

3 SAMLINGAR

Utställningen om järnvägshistoria som invigdes i början av året väckte stort intresse även för museets samling och museet fick flera donationer kring järnväg både till föremålssamlingen, fotosamlingen och till arkivet. Övriga förvärv som berörde alla samlingar var donationen som handlade om fotograf Väinö Palmroos och dödsbon av familjen Alavainio i Keminmaa. I slutet av året började man också planera flytten av det externa förrådet. Rengöring av alla vitriner som genomfördes i basutställningen var en arbetskrävande insats som tog flera veckor i anspråk eftersom vitriner skulle tömmas inför rengöringen.

Driften av samlingsförvaltningssystem MuseumPlus och Nationalbibliotekets Finna fortsatte som en naturlig del av samlingsarbetet. Amanuenserna deltog även i utbildningar och webinarier som handlade om båda system. Även planering och förberedelse av museets egen Finna-plattform påbörjades.

Museet anslöt sig till museers arkiverings- och samlingssamarbetsnätverk TAKO r.f. som ersatte det tidigare inofficiella TAKO samarbetsnätet samt deltog i pool 2. vars sparuppgift består av Individ, samarbete och offentligt liv. Amanuenserna deltog i TAKO:s vårseminarium på distans och även i årsmötet på distans. I år sammanföll höstseminariet med Lapplands museidagar vilket ledde till att vi inte deltog. Under året arrangerades 5 poolmöten och amanuenserna deltog i alla. Möten hölls huvudsakligen på distans förutom mötet 19/8 som arrangerades i Werstas i Tammerfors.

Under året anslöt sig museet även till **nationell anskaffningspolitik för privata arkiv**, som är en samarbetsform som upprätthålls av Riksarkivet och privatarkivens delegation. Syftet är att säkerställa bevarandet av ett mångsidigt och representativt arkivmaterial ur tematisk, tidsmässig och samhällsrelig synvinkel.

Amanuenserna deltog även i ansvarsmuseernas samarbetsgruppsmöten (KovaVastuu) för samlingsansvariga. Alla möten, sammanlagt 2 st., hölls på distans. Som en del av det regionala arbetet deltog amanuenserna även i möten där regional samlingspolitik förbereddes tillsammans med övriga yrkesmuseer i norr.

Amanuenserna har deltagit i planering och byggande av alla tillfälliga utställningar under året, vilket sysselsatte amanuenser en hel del och stal tid från övrigt samlingsarbete. Två av de fem utställningarna var egna och tre utfördes i samarbete med andra. Under året påbörjades också planering och beredning av kommande årets utställning om Maupertuis expedition.

Under det gångna året gällde de tidigare långtidslånen från Kemi historiska museum och Tornedalens fiskemuseum, sammanlagt 8 föremål. Till museets tillfälliga utställningar lånades 268 objekt från privatpersoner. Det största lånet var en samling ölfaskor från en privat samlare till utställningen Åh öl. Därtill lånade museets egen personal flera föremål till utställningen Åh öl, men för dessa skrevs inga särskilda avtal.

3.1 Föremålssamlingar

Tornedalens museums samlingar förvaltades med stöd av ett samlingspolitiskt program. På föremålssidan har fokuset under det gångna året legat i planering och genomförande av utställningar samt granskning och komplettering av föremål som skulle införas i Finna samt av det ovannämnda arbetet med rengöring av vitriner och förberedelser inför förrådets flytt. Amanuensen svarade även på frågor gällande föremål. Sammanlagt gavs 57 experttjänster kring föremål.

Museets föremålssamling växer huvudsakligen genom donationer. Förutom med ovannämnda donationer växte samlingen med mycket varierande föremål som kunde handla om allt från turism till föreningsverksamhet. Det donerades även föremål som kom från Muonio och Tervola-området men huvudsakligen från området kring Torneå. Under 2025 växte samlingarna med 139 föremål. Museets föremålssamling består av totalt 20 947 objekt. 7010 av Tornedalens museums föremålssamlingar har katalogiserats in i samlingsförvaltningssystemet och 6 212 föremål har digitaliserats.

Museets föremålssamlingar har tre delsamlingar: en naturvetenskaplig samling som inte aktivt utökas samt en konstsamling och en arkeologisk samling. Antalet objekt i den naturvetenskapliga samlingen är 1 529. Konstsamlingen har idag totalt 192 objekt. Av dessa har 113 stycken digitaliserats. 349 objekt i den arkeologiska samlingen har digitaliserats.

3.2 Foto- och arkivsamlingar

Precis som året innan spelade Mia Greens och Roll-fotos samlingar från Haparanda en stor roll i arbetet med fotosamlingen. Den MuseiDigi-projektfinansiering som museet och Aines konstmuseum beviljades för digitalisering av samlingar ledde till att 1 869 objekt kunde matas in i MuseumPlus-systemet. I slutet av året hade 241 foton slutligen hunnit överföras i Finna.

Totalt var det 2758 foton som samlingsförvaltningssystemet växte med under året. Förutom enskilda och mindre samlingar infördes i systemet en bildsamling (46 st.) från Irja Helin-Rajala, en ambulerande mjölkkontrollant från Muonio samt en bildsamling av fotograf Aleksander Huuhtanen från Pello (40 st.) och ett stort antal foton som Reino Kainulainen tagit på 1970-talet föreställande gamla byggnader samt 633 stycken foton från museets samtidsdokumentation av korona 2020.

År 2025 växte museets fotosamling med 613 foton till 95 225 objekt, och av 13 923 finns information i samlingsförvaltningssystem. I slutet av året fanns 444 fotoobjekt i Finna.

År 2025 växte arkivsamlingarna 23 gånger varav största delen var enskilda dokument. Det enskilt största var Tornion Yrittäjät Ry:s arkiv från 1970-talet och framåt, sammanlagt 4,2 hyllmeter. Totalt omfattar Torneå hembygdsarkiv nu 64 hyllmeter material. Under året infördes information om arkivmaterial till samlingsförvaltningssystem med 40 objekt. För fem arkiv skapades en arkivbeskrivning. Intressant arkivmaterial överfördes även inom staden, från ekonomi- och upphandlingsavdelningens arkiv till museet.

Trycksakssamlingen ökade med 12 objekt (omfattningen är nu cirka 600–700 stycken), kart- och ritningssamling med fem (omfattning nu 434 st.) och AV-samlingen med tre stycken (omfattning idag 1291 st.) Biblioteksarkivet, som inte ökar, omfattar 7370 exemplar (en bibliofil boksamling, tidnings- och tidskrifter samt mindre trycksaker).

Tjänster i anslutning till foto- och arkivsamlingar gavs i 98 ärenden, huvudsakligen skriftliga och muntliga svar till olika förfrågningar. Antalet kundbesök var 43 inklusive donatorernas besök och forskarkunder. Som ett intressant fall av kundbetjäning bör nämnas besöket av en grupp från Sodankylä kommuns kulturförvaltning på hösten. De ville se hur Torneå hembygdsarkiv ser ut innan de etablerar ett eget hembygdsarkiv i Sodankylä. Även den person som tar hand om hembygdsarkivet i Pello anslöt sig till mötet som blev ett trevligt tillfälle för nätverksbyggande för regionens hembygdsarkivaktörer som i stort saknar kolleger i sin närmiljö.

Ett nära samarbete med Haparanda fortsatte även i samband med Haparanda bibliotekets flytt till nya lokaler. Katalogiseringsmaterial kopplat till Mia Greens samling hittades i bibliotekets gamla lokal och materialet flyttade över till museet.

4 UTSTÄLLNINGSVERSAMHET

Tornedalens museum hade öppet ti–to 11.00–18.00 och fr–sön 11.00–15.00 finsk tid. Inträdet för vuxna var 5 euro och gratis för alla under 18 år. Det gemensamma inträdet till Tornedalens museum och Aines konstmuseum var 8 euro. Finska Museikort gäller i Tornedalens museum.

4.1 Basutställning

Basutställningen **Möten vid gränsen** betjänade besökare under museets öppettider. Ett intensivt underhållsprojekt påbörjades i februari då alla glas i basutställningens vitriner tvättades både utifrån och inifrån. Arbetet möjliggjorde även andra underhållsåtgärder, bl.a. putsning av silverföremål.

4.2 Kaiti Tornionlaakson myseymhiin – audioguide på meänkieli till basutställningen

Kaiti Tornionlaakson myseymhiin – en audio- och videoguide på meänkieli som tagits fram under 2024 publicerades i början av 2025. Texterna översattes av Bertil Isaksson och Maria Vanhapiha Bergström. Texterna i guiden som trycktes som bok lästes till ljudinspelningar av Adam Huuva i Lapplands yrkeshögskolans XBit-lokal och regionforskaren redigerade dessa till korta videoavsnitt. Guiden finns tillgänglig på museet webbplats och på Torneå kanalen och kan lyssnas även utan att besöka museet. Guidningens totala längd är cirka 1 timme 20 minuter.

Genom Kaiti Tornionlaakson myseymhiin vill man bereda tillfälle för meänkielitalande att få lära sig om sin egen historia på sitt eget språk. Stöd till genomförandet erhöles från Haparanda kommun och kulturfonden för Sverige och Finland. Under 2025 besöktes Kaitis sidor³ 438 gånger, och Torneå-kanalens guidningsvideo sammanlagt 208 gånger.

4.3 Tillfälliga utställningar

PORTRÄTT, SPRÅKLIGA LEVNADSHISTORIER OCH RÖSTER FRÅN TORNEDALEN OCH MALMFÄLTET,

27/9 2024–12/1 2025

³ <https://www.tornio.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/tornionlaakson-museo/nayttelyt/verkkonayttelyt/kaiti-tornionlaakson-myseymhiin/>

Utställningen presenterade meänkieli- och finskspråkiga invånarnas språkliga levnadshistorier i Tornedalen och Malmfältet med texter, foton och videoinspelningar. Utställningen belyste olika faktorer som påverkat finskans och meänkielis överlevnad från generation till generation i tornedalska familjer. Utställningen är en del av forskningsprojektet "Sverigefinska och meänkielitalarnas levnadsberättelser i tre generationer". Utställningens språkindervjuer och utställningen har genomförts av Jaana Kolu, född i Keminmaa (språkforskare och professor / Östra Finlands universitet och docent / Uleåborgs universitet).

I KNUTPUNKTEN – HISTORIEN OM JÄRNVÄGSTRAFIKEN VID GRÄNSEN MELLAN FINLAND OCH SVERIGE,

27/1–18/5 2025

Utställningens huvudsakliga tema var järnvägen som förbinder Torneå och Haparanda, vars betydelse erkändes redan innan järnvägsbron stod färdig 1919. Utställningen fördjupade sig i järnvägsplanering, -byggande och -användning genom fotografier, föremål och personliga berättelser. Tidsmässigt täckte utställningen betydelsen av järnvägssträckan och de transportförbindelser som föregick den, från 1800-talet fram till våra dagar.

Utställningen invigdes tillsammans med Tornedalsrådet som en del av Rälsfesten i Torneå och Haparanda som arrangerades för att fira elektrifiering av sträckan Laurila-Torneå-Haparanda. Sampo Kangastalo samt Outi Rämö, dotter till en järnvägsarbetare höll tal. Jubileumstalet "Mot en gränslösare gräns – Infrastrukturförbindelsernas betydelse för gränsöverskridande samarbete i Tornedalen" hölls av Sami Pekola. Duon Saara & Julius ansvarade för musiken.

MED JAKTFALKENS ÖGON – DEN NORRA REGIONEN I KLIMATFÖRÄNDRINGARNAS GREPP

8/5–24/8 2025

Utställningslån som ställdes ut i studielokalen.

FRÅN TORNEÄLVEN TILL PARIS – HÅVFISKE PÅ VÄG TILL UNESCO

5/6–15/9 2025 i lokalen för tillfälliga utställningar och 1/6 2025–3/5 2026 i studielokalen

Den multinationella nomineringen *Håvfiske i Torne älv – ett levande kulturarv vid gränsen mellan Sverige och Finland*, som skickades in våren 2025 till UNESCO:s lista över mänsklighetens immateriella kulturarv, presenterades för allmänheten i form av en utställning. Utställningens fokus låg på det ansökningspaket som skickats till Paris med kulturministrarnas underskrifter.

Utställningen bestod av ansökningspaketets olika delar:

- Svaren i ansökningsformuläret
- 10 fotografier
- En 15 minuter lång dokumentärfilm
- Samtyckesbrev från det lokala samhället

Utställningen var egenproducerad och en del av det EU-finansierade (Interreg Aurora) *Torne Valley Dipnet Culture* –projektet, och finansierades även av Svenska Kulturfonden. Invigningstal hölls av utställningens kurator och Tornedalens museums kulturarvskoordinator Julia Autio, Torneå stadsdirektör Jukka Kujala samt ProSiika rf:s ordförande Jaakko Heikkilä. Meri-Lappi stråkkvartett uppträdde som trio.

KEMI SPÄNNETS POP-UP-UTSTÄLLNING PÅ MUSEET

2/7 – 27/8 2026 basutställningslokal

Ett förgyllt reliefspänne från folkvandringstiden som hittades i Kemi i juni 2026 ställdes under sommaren ut i en vitrin i basutställningens första sal där lokalbor kunde se den innan den transporterades till Museiverket.

ALL POINTS NORTH – FORTSÄTTNINGSKRIGETS BARACKOMRÅDEN FRÅN VAAKUNAKYLÄ TILL HIRSIKANKAANMÄKI

26/9–26/10 2025

Utställningen byggde på forskningsresultat från projektet *Ett arkeologiskt perspektiv på ojämlikhet i välfärdssamhället: Uleåborg Vaakunakylä och dess lokalsamhällen 1947–2025* vid Uleåborgs universitet. Utställningen förenade arkeologisk forskning, minnen, arkivmaterial och samtidskonst. Bildkonstnären Ari Björn tolkade projektets forskningsrön, historia, berättelser och utgrävningsfynd genom konst. Museets arkeolog Annemari Tranberg arbetade som en del av forskningsgruppen.

Marika Hyttinen och Oula Seitsonen från Uleåborgs universitet berättade om projektet vid invigningen. Virpi Kanninen, chef för Aines konstmuseum kom med en egen hälsning och intervjuade Ari Björn som planerare av utställningen.

ÅH, ÖL – EN UTSTÄLLNING OM ÖL OCH ÖLBRYGGNING I FINLAND OCH TORNEÅ

14/11 2025–2/8 2026

Utställningen berättade om ölets långa historia i Finland och lyfte fram Torneås egen ölhistoria i samarbete med Tornion Panimo. Åh, Öl - utställningen har tagits fram av Hotell- och restaurangsmuseet och den betraktar öl och finsk ölhistoria ur flera perspektiv – från skapelsemyter till mellanölets död. Besökarna fick lära sig om öltillverkning, olika öltyper och de faktorer som påverkar ölets karaktär. Utställningen fördjupade sig även i ölets roll i människors vardag, fest och myter samt granskade samhällets reglering av ölkultur. Fotografier, föremål och annonser från olika tidsperioder väckte ölminnen från svunna tider.

Utställningen kompletterades genom museets eget arbete med texter som berättar om bryggerihistorien i Torneå genom texter, bilder och föremål samt med Kalle Autios gedigna samling av mellanölflaskor. Som en del av utställningsprojekt lanserade museet insamling **av gränsöverskridande ölminnen**⁴, som användes som en del av utställningen och dess synlighet i sociala medier.

Som tilläggsprogram till utställningen erbjöds **guidade turer**, där kvällen började med besök i museet för att fortsätta i Tornion Panimo och slutligen avrundas med ölprovning.

Invigningstal hölls av Kaj Kostander, vd och bryggerimästare på Tornion Panimo, bryggerimästare Leo Andelin och Terhi Tanska från museet. Duo Adam Huuva och Sami Bergman stod för musiken.

4.4 Museets egna utlånade utställningar

SNÖHVIT, PUNAKORVA, FJELLBLOM

Permanent placering på Tervola hembygdsmuseum fr.o.m. 6/7 2025.

Museets och NordGens gemensamma Nordiska fjällboskap-projekt som berättar om den nordfinska fjällkon (lapinlehmä) och dess närbesläktade raser placerades permanent i museets ladugård där den finns att beskåda under museets öppettider.

⁴ <https://link.webropol.com/s/olutmuistoja-olminnen>

4.5 Webbutställningar och -guidningar

I samband med utställningen All Points North öppnades en ny webbutställning om **polemokorer dvs. växter som spridits genom kriget**. Annemari Tranberg har skrivit utställningstexterna, Miila Kankaanranta har gjort illustrationerna och utställningens tekniska producent är Inari Porkka. Utställningen är på finska, svenska och engelska. (www.tornio.fi/polemokorer)

Kaiti Tornionlaakson myseymhiin finns tillgänglig på museets webbsidor:

<https://www.tornio.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/tornionlaakson-museo/nayttelyt/verkkonayttelyt/kaiti-tornionlaakson-myseymhiin/> och på museets Youtube-kanal <https://www.youtube.com/watch?v=RQ4cRMjShTU>

På Tornedalens museums webbsidor finns även andra webbutställningar som museet tidigare tagit fram:

- Snöhvit, Punakorva, Fjellblom -utställning om nordiska fjällboskap
- Transit rajapostia – gränspost
- Tornionlaaksolaiset kansanhuonekalut – Allmogemöbler i Tornedalen
- Museoradio - museiradio
- Bomärken av Torneå-släkt

Dessutom finns följande utställningsguider på museets YouTube-kanal och/eller Torneå stads videoportal (<https://portals.icareus.com/tornio>):

- Osmo "Toppo" Santamäki - piirroksia vanhasta Tornioista -näyttelyn opastus - Videoguidning till Osmo "Toppo" Santamäki - illustrationer från gamla Torneå
- Maupertuis-porträtt av Jouko Alapartanen
- Opastettu kierros Kustaa II Aadolf -näyttelyyn Tornionlaakson museossa - Guidad tur till Gustav II Adolf -utställningen på Tornedalens museum
- Mestari museossa - Mästaren på museet
- Mestari museossa, opastettu kierros
- Transit verkkonäyttely
- Transit webbutställning
- Titta Court Goes Museum 1–3

5 MUSEIPEDAGOGIK OCH EVENEMANGSVERKSAMHET

5.1 Föreläsningar och övriga inspelade evenemang

Museet spelade in olika föreläsningar och evenemang på sin Youtube-kanal. Dessa och museets tidigare videoinspelningar sågs sammanlagt 5859 gånger. Föreläsningarna var i regel tillgängliga på webben under 2 veckor fr.o.m. föreläsningsdagen.

- **Tyska trupper i Lapland-föreläsningsserie:**
 - Lilla-Helsinki och Lilla-Rovaniemi: På flykt från Laplandskriget till Västerbotten, fil.doc. Oula Seitsonen (15/1 2025) 300 tittartillfällen
 - Laplandskriget, evakueringstid och återuppbyggnad ur kulturarvets synvinkel, dos. Helena Ruotsala (29/1 2025) 384 tittartillfällen
- Rajayhteistyö sotienjälkeisellä ajalla – Gränssamarbete under efterkrigstiden, fil.doc. Sami Pekola (På Svefi i Haparanda 13/5 2025) 238 tittartillfällen
- Det förgyllda reliefspännet från Kemi – Vad avslöjar arkeologin om föremålet och dess fyndplats, Janne Kuoppala, Päivä Maaranen, Jari-Matti Kuusela, Titta Kallio-Seppä, Terhi Tanska, Joni Karjalainen (Kemi kulturcentrum 16/10 2025) 375 tittartillfällen, finns fortfarande tillgänglig

- Historiska fragment från Haparandas och Torneås kustområde, fil.doc. Juha Ylimaunu (16/12 2025), 489 tittartillfällen under 2025

5.2 Övrig evenemangsverksamhet

Andra evenemang, tilläggsprogram och föreläsningar på museet och på andra platser arrangerades sammanlagt 52 gånger. Sammanlagt 142 guidningar (1838 deltagare) och workshoppar (2424 deltagare) arrangerades. Det totala antalet arrangemang (guidningar, workshoppar och övriga evenemang) för allmänheten var 295.

Årets första tillställning var föreläsningen **Lilla-Helsingfors och Lilla-Rovaniemi: På flykt från Lapplandskriget till Västerbotten** (15/1), som var en fortsättning av föreläsningsserien **Tyska trupper i Lapland** som påbörjats i slutet av 2024. Föreläsningsserien avslutades i slutet av samma månad med föreläsningen **Lapplandskriget, evakueringstid och återuppbyggnad ur kulturarvets synvinkel** (29/1). I januari invigdes även den första tillfälliga utställningen **I knutpunkten – historien om järnvägstrafiken vid gränsen mellan Finland och Sverige** (27/1). Invigningen var öppen för allmänheten.

Under februari lanserades **Kaiti Tornionlaakson myseymhiin –audioguide på meänkieli** (26/2) och publiken som kommit på plats fick njuta av Kalevala-dikter lästa på meänkieli och av konserten Kotiranta, olet kirkas på meänkieli.

I mars underhölls museets barnpublik genom familjeevenemanget **Vinter i Parken** (1/3) i Haparanda där museet arrangerade olika typer av traditionella lekar. De yngre museibesökarna fick lyssna på **musikföreställningen Hulabaloo Goes Folk** (4/3), som kulturförvaltningen i Torneå arrangerade i museets lokaler.

En stor kulturdebatt gemensam för alla museer i Torneå arrangerades inför valet (20/3) tillsammans med Aines konstmuseum. I paneldiskussionen deltog partiets representanter efter inledningsföredrag av Museiförbundets vd Petra Havu och Teppo Ylitalo, verksamhetsledare för Finlands Hembygdsförbund.

I maj firades traditionella Torneå-dagar (10–18/5) och museet deltog i Parkkarnevalen (10/5) med eget program samt arrangerade en tvåspråkig föreläsning **Rajayhteistyö sotienjälkeisellä ajalla – Gränssamarbete under efterkrigstiden** (13/5) på Svefi i Haparanda.

Museets sommarsäsong inleddes med utställningsinvigning när **From Torne River to Paris** (5/6) öppnades för allmänheten. Museet var också med och arrangerade seminariet **Gräns, tradition och lokal utveckling** (12/6) tillsammans med Aines konstmuseum. I slutet av månaden fylldes Åströms park av publiken för **Kalottjazz & Blues Festival 2025** och en av konserterna, **Maija Kauhanens konsert** arrangerades inne på museet (27/6) som en del av Music Gallery -paketet.

I början av juli arrangerade museet som en del av projektet Torne Valley Dipnet Culture **En byggnadsvårdsdag vid finska Kukkolaforssen/Korjausrakentamisen teemapäivän** (2/7).

Augusti och september flöt på med många olika typer av evenemang varav Nordbottniska marknaden (Peräpohjolan markkinat 29–30/8) var ett. Museet stod också värd för Hannu Alatalos boksläpp **Alaston hirvi** (28/8). Direkt veckan efter marknaden deltog museet i **BorderPride** arrangerad av Meri-Lapin Seta genom att arrangera en **regnbågsbandsworkshop** (5/9) samt genom att ha ett presentationsbord under **Parkpicknik** efter **BorderPride paraden** (6/9). I slutet av september öppnades även nästa tillfälliga utställning **All Points North – Fortsättningskrigets barackbyar från Vaakunabyn till Hirsikankangas-backen** (25/9).

I oktober besökte folk från museet Kemi kulturcenter tillsammans med personal från Lapplands landskapsmuseum för att vid ett publikt evenemang **Kemis förgyllda reliefspänne – Vad avslöjar arkeologin om föremålet och dess fyndplats** presentera reliefspännet som hittats i Kemi (16/10). Dessutom inbjöds Ari Björn som planerat utställningen **All Points North** till ett

konstnärsmöte på museet (22/10). I slutet av månaden arrangerades den traditionella och populära **Skräckgården** (30/10) tillsammans med Aines konstmuseum och biblioteket.

November inleddes med **Gustav-dagens konsert** (6/11 duo Saara & Julius) samt med invigning av **Torneå ljussång** (7/11). Vid invigningen arrangerades guidade Mörka turer, belysta av endast levande ljus, i museets utställningar. Månadens höjdpunkt var invigningen av utställningen **Åh, Öl** (13/11), där man bland annat utbringade en skål för det arbete som Leo Andelin lagt ned för bryggeriverksamheten i Torneå. Efter invigningen i november-december arrangerades **Åh, Öl –specialturer**, där allmänheten till att börja med fick en guidning i museets utställning för att sedan förflytta sig till Tornion Panimo och slutligen delta i ölprovningen i restaurang Paja 1873. Regnbågstemat fick också en fortsättning i november i form av **Meri-Lapin Setas månadsträff** (19/11) och **Regnbågsbandsworkshop** (26/11).

Förutom specialturer kring Åh, Öl arrangerades även två andra evenemang i december, **Kulturgårdens jul** (13/12) och årets sista föreläsning **Historiska fragment från Torneås och Haparandas kustområde** (16/12).

5.3 Museipedagogik samt grupp- och skolbesök

Museipedagogiken består bland annat av olika guidningar för vuxen- och barngrupper, evenemang, utställningarnas pedagogiska delar, workshoppar och resväskeutställningar. Museets undervisningsverksamhet sker på både svenska och finska och målet är att förstärka den tornedalska identiteten. Även kulturmiljöfostran uppmärksammas i det museipedagogiska arbetet.

Museets barnhörna erbjöd aktiviteter för barn under hela året, till exempel färgläggningsbilder enligt årstider och tillfälliga utställningarnas motiv. Dessutom uppdaterades innehållen i barnhörnans vitrin efter tillfälliga utställningarnas teman.

Under 2025 testades nya sätt att på en bredare basis nå ut till allmänheten både i Torneå-Haparanda området men också längre bort i Tornedalen. Avstånden i trakten är långa och alla har inte samma möjligheter att besöka museet och därför söktes olika alternativa lösningar.

Museibingo som tillverkats under 2022 (finska, svenska, engelska & meänkieli) är fortfarande populär och den tas ofta med när man går runt i utställningen. Flitig användning fick också det 2024 framtagna uppgiftsblad **Kuriositeter i Tornedalens museum** (finska, svenska & engelska) som lyfter fram museets märkligaste föremål och folktradition. Bladet med uppgifter finns att hämta i museets aula.

I februari och mars inledde museet och Aines konstmuseum en gemensam skolturné med temat **Kalevala till skolor**. Museipedagogen Joni Karjalainen berättade om Kalevalas bakgrund samt om järnåldern och museipedagogen Anita Alamaunu höll Kalevala-inspirerade konstworkshoppar för elever. Under 2025 var elever i sjätte klass målgruppen för dessa besök.

I månadsskiftet maj / juni fortsatte museet med **Haparanda skolornas 2:e, 5:e & 7:e klassers kulturarvbesök**. Under besöken fick eleverna uppdaterade guidningar i museets basutställning. Guidningar har uppdaterats för att på ett bättre sätt uppmärksamma elevernas åldersnivåer och aktuella undervisningsteman. Eleverna i tvåan fick lära sig om förhistoria och framförallt stenålder och tillverka sina egna leridoler efter stenåldersmallar. Elever i klass 5 fick en allmän guidning och på så sätt en översiktlig bild av Tornedalens historia. Med elever i 7:e klass låg fokuset i yngre historia från 1600-talet till 1900-talet och i bildworkshoppen fick eleverna bekanta sig med äldre Haparanda genom Mia Greens gamla foton. Guidningarna utfördes av museipedagog Joni-Pekka Karjalainen och museiassistent Elina Kannelsuvanto.

Kulturarvbesöken fortsatte under augusti och september genom besök i Saivaara stenåldersby och Kukkolaforsen. Saivaara besöktes av Haparandas 3:e klasser som fick lära sig om livet på stenåldern och om fornminnen genom att besöka olika punkter. På museipedagogens punkt fick

barnen forska i stenålders föremål och material samt pröva på hur föremål grävs fram vid arkeologiska grävningar. Vid Kukkolaforseen fick 4:e klassister veta mer om bastukultur, forsfiske och Kukkolaforseen i allmänhet. Museipedagogen berättade för elever om kvarnarnas och sågens funktioner.

Dessutom erbjöds 5:e klasselever i Torneå och 5:e-6:e klassers elever i finska Pello att under hösten 2025 delta i museets, ProSiika rf:s och Aines konstmuseums gemensamma **Kläpiti lipolle – projekt genom kulturarvsbesök vid Kukkolaforseen**. Besöken genomfördes med Outokaira tuottamaan Leader-projektets finansiering (2023–2025) för sista året.

Under året skraddarsyddes guidningar för grupper utifrån önskade temaområden.

I början av 2025 samarbetade museet med Kukkolaforseen och guide turer på museet var en del av veckoprogrammet som erbjöds till turister som besökte området.

I slutet av 2025 inledde Torneå arbetet med framtagning av en ny plan för kulturförskolan och museipedagogen deltog i arbetet.

5.4 Kulturorientering i Torneå

Kulturorienteringsrundan i Torneå som tagits fram 2021 tillsammans med idrottsföreningen Alatornion Pirkat för att fira Torneås 400 års jubileum nyttjades även under 2025. Kulturorienteringens webbsidor besöktes 166 gånger och orienteringskartan i pappersformat delades ut till besökarna i museets aula. Det bör observeras att kontrollerna besöktes fortfarande året runt, och att alla kontroller har haft flera besökare under året.

Kulturorienteringen är fortfarande öppen och kan laddas ner från Tornedalens museums webbplats (<https://www.tornio.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/tornionlaakson-museo/lisatietoa-tornionlaaksosta/tornion-kulttuurisuunnistus/>) eller hämtas från museet.

5.5 Minnesportfölj, Förskolskista & Tornedalens gemensamma escape room-spel

Minnesportföljen besökte 2025 Torneå, Muonio och Kolari.

Tornedalens förskolskista bearbetades vidare vid sidan av övrigt arbete under 2025 och framsteg gjordes med framförallt berättelsedelen när museiassistenten Elina Kannelsuvanto började sin tjänst på museet. I slutet av året inleddes även diskussioner med en lokal utgivare om berättelsernas publicering som barnbok. Kistan färdigställs våren 2026.

I slutet av 2024 påbörjades också planeringen av spelet escape room med temat kulturarv med stöd av bidrag som Lapplands barnkulturnätverk fått från centrum för Konstfrämjande. Tornedalens museum tog på sig ansvaret att genomföra **Tornedalens gemensamma escape room-spel** tillsammans med ansvarsområdets kommuner. Spelet togs fram tillsammans med de finska kommunerna Keminmaa, Torneå, Övertorneå, Pello, Kolari och Muonio. Liisa Koivisto från Farm Escape har huvudansvaret och museilektorn och forskaren deltar i handledningen. Liisa Koivisto arrangerade workshoppar med escape room tema på alla orter och utifrån dessa skapade ungdomarna uppgifter som berörde respektive kommun som sedan syddes ihop till ett sammanhållet spel. Spelet färdigställdes i slutet av 2025.

6 ARBETE SOM REGIONALT ANSVARSMUSEUM

Året 2025 var det tredje året för Tornedalens museums andra period (2023–2026) som regionalt ansvarsmuseum. Museets ansvarsområde består av 9 kommuner: Kemi, Keminmaa, Kolari, Muonio, Pello, Simo, Tervola, Torneå och finska Övertorneå. I museets uppdrag ingår att i sitt verksamhetsområde främja regionalt museiarbete och kulturmiljöarbete. Ett regionalt ansvarsmuseum arbetar som expert i frågor som gäller kulturarv, utvecklar och främjar

museiverksamhet och samarbete inom sitt verksamhetsområde samt bevarande och digital tillgänglighet av kulturarv. I sitt kulturmiljöuppdrag verkar museet som expert i kulturmiljöfrågor, framförallt när det gäller bebyggd miljö och arkeologiskt kulturarv, samt deltar i myndighetsförhandlingar, ger expertutlåtanden, och handleder i frågor som gäller vård av kulturmiljöer, samt utvecklar och främjar värnande av kulturmiljöer, samarbete inom sitt verksamhetsområde och digitalt bevarande och tillgänglighet av kulturmiljökunskap.

Kärntruppen för regionalt arbete bestod av museets arkeolog, byggforskare, byggnadsvårdexpert och regionforskare. I frågor kring levande kulturarv och Unescos världsarv hade kulturarvskoordinatören och TVDC:s medarbetare en stark roll.

Tornedalens museum fortsatte att arbeta som en del av LAAVA; samarbetsnätverket för regionala ansvarsmuseer i Lappland, som förutom Tornedalsmuseet består av Lapplands landskapsmuseum, Samemuseet Siida, samt konstmuseerna i Kemi och Rovaniemi med ansvar för regionalt konstmuseiuppdrag. Nätverket hade sammanlagt fyra möten under 2025, alla på distans. Förutom LAAVA-möten höll man vid behov också gemensamma mer avgränsade möten (t.ex. i anslutning till kulturmiljöfrågor eller för att arrangera LaMu-fika och i anslutning till framtagning av Lapplands samlingspolitiska program). Museernas personal deltog även i LaMu-fikamöten och övriga gemensamma möten, där deltagarna kom förutom från LAAVA-nätverket även från andra museer i Lapplands län.

Handledning av regionalt arbete i Museiverkets regi bestod fortfarande förutom av distansmöten och -utbildningar även av en digital plattform där regionala ansvarsmuseers olika uppdragsområden har egna diskussionsplattform. År 2025 pågick planering av verksamhet för kommande verksamhetsperiod (2027–2030) och Museiverket arrangerade flera nätverks- och workshopsträffar kring museernas påverkansstema. Målet var att handleda och underlätta diskussioner kring strategisk bakgrund för ansvarsmuseernas kommande periodiska planer och framtagning av verksamhetsplaner.

Arbetet att arrangera regionala teamens infopunkter i evenemang i regionens kommuner med presentation av regionala museitjänster och kulturmiljöarbete fortsatte under 2025. ALVA-teamet deltog i ett evenemang under året, i Paulaharju-dagar i Kolari i juli där man hade kontakt med cirka 60 besökare. I parkkarnevalen i Torneå handlade informationen vid infopunkten om levande kulturarv och håvfisketradition som kulturarvskoordinatören och TVDC-projektet ansvarade för.

De årliga Landskapsforskarnas förhandlingsdagar för forskare som ansvarar för ansvarsmuseernas regionala museiuppdrag arrangerades i år i Lahtis 25–26/9. Förutom traditionellt program med aktuella nyheter och Museiverkets hälsningar innehöll programmet en workshop kring påverkansarbete arrangerad av Museiverket, Lahtis historiska museums presentation av Muistamo – inkluderande verksamhet som regionalt museiservice, en presentation av Museernas pärlor - ett projekt för Kymmeneälvdalens museer samt efter en inledning av Päijänne-Tavastlands förbund diskussion och erfarenheter av kartbaserade (musei)förteckningar eller webbsidor av typen paikallismuseot.fi eller landskapsversioner samt en presentation av Päijänne-Tavastlands skattkartaprojekt. Regionforskaren deltog i evenemanget på distans.

6.1 Uppdraget att främja regional museiverksamhet

Regionala besök hos kommunernas kulturaktörer som startats året innan hanns inte med under 2025. Målet med dessa besök är stifta närmare bekantskap och att samlas kring samma bord för att diskutera museets verksamhet, kommunens utbud och invånarnas behov. Under 2026 kommer möten att arrangeras i Muonio och Kolari.

Ansvarsmuseets område har 13 lokalmuseer samt ett yrkesmässigt drivet, året runt öppet historiskt museum i Kemi. Av de lokala museerna är det ett som drivs halvprofessionellt, sju drivs av kommuner och åtta av föreningar, och sammanlagt underhåller lokalmuseerna 67 kulturhistoriskt värdefulla museibyggnader eller andra utställningslokaler. Största delen av museerna är hembygds museer som beskriver det lokala livet och näringar med temabaserade utställningsdelar och/eller byggnader och rum som inretts enligt en viss tidsålder.

Tre av områdets lokalmuseer fick prövningsbaserat bidrag från Museiverket 2025. Bidragens användning i praktiken handleds av regionforskaren, byggnadsvårds experten och byggforskaren.

Keminmaa sockenmuseum fick 7000 euro för renovering av taket, Pahnla Museum i Simo 6000 euro för ett nytt spåntak, och Tervola hembygds museum 8000 euro för renovering av spåntaket. Bidragen beviljades direkt som 2-åriga. År 2025 var det projekten i Pahnla i Simo och Keminmaa sockenmuseum som färdigställdes.

En stor del av områdets lokala museer var öppna under sommaren åtminstone under veckosluten. Sommaren 2025 var följande museer öppna: Nedertorneå sockenmuseum, Valmari-museet i Keminmaa, hembygds museet i Kolari, hembygds museet i Muonio, hembygds museet i Pello, Pahnla museum i Simo, hembygds museet i Simonniemi och Tervola hembygds museum. Skolmuseet, likkas stuga och Väinö Katajas pörte i Övertorneå samt byamuseet i Turtola i Pello var öppna endast efter överenskommelse.

I februari 2025 inbjöd vi regionens lokala museiaktörer till ett gemensamt besök på Tornedalens museum. Programmet bestod av fördjupning i museets samlingsarbete bakom kulisserna och diskussion om lokalmuseernas behov. Lokalmuseernas fikastunder planeras fortsättningsvis att arrangeras en gång per år.

Sockenmuseet i Keminmaa, Nedertorneå sockenmuseum samt hembygds museerna i Kolari och Tervola fick en eller flera handlednings- och besiktningsbesök. Valmari-museet i Keminmaa, museerna i Muonio, Pello och Övertorneå fick inga besök tillsammans med förvaltare under 2025. Förutom i samband med besök gavs handledning även i bidrags- och andra frågor via telefon och e-post under hela året.

Vid fornminnesplatsen i Valmarinniemi i Keminmaa offentliggjordes i församlingens regi 16/6 ett minnesmärke för den tidiga medeltidskyrkan och församlingen. Museichefen höll tal vid tillställningen som bevistades av 150 människor.

Vid Tervola hembygds museums onsdagsfika 25/6 inledde regionforskaren en diskussion med temat Tervola på gamla kartor – spåren av gamla landskap.

Museets och NordGens nordliga fjällkor-projektets ambulerande utställning som berättar om den nordfinska fjällkon (lapinlehmä) och dess systerraser Snöhvit, Punakorva, Fjellblom lånades till Tervola hembygds museum som ett tillsvidare lån. Utställningen placerades i museets ladugård där den är öppen under hembygds museets öppettider. Utställningssamarbetet är väldigt glädjande även på grund av att den nordfinska rasens (Lapin lehmä) genbanksboskap finns i lantbruksskolan i Loue i Tervola. Invigningen under Tervola sockenfest hade cirka 200 besökare.

Inom Kläpit lipolle -projektet besöktes Kukkolankoski och håvfisketraditionen i år även av Pellos 5:e och 6:e klassare 4/9. Det gemensamma projektet kring levande tradition planerades från början så att den regionala kulturarvsundervisningen skulle ingå och att besöken för elever från Pello och Övertorneå skulle också möjliggöras.

Som en del av museets regionala tjänster förbättrades även tillgängligheten av museets föreläsningar. Alla föreläsningar under 2025 spelades in på museets YouTube-kanal där de fanns tillgängliga under minst två veckors tid efter föreläsningen, en del även längre. Även regionala

museitjänster utvecklades med två nya utlåningsbara uppsättningar, Escape Room-portföljen och Förskolskistan. Om båda finns en utförligare beskrivning ovan.

När det gäller regionala museiverksamhetens övriga utvecklingsuppdrag hjälpte regionforskaren bl.a. i dokumentation av regionens kulturmiljö och samtidsdokumentation. Som en del av utställningen Åh, öl öppnades en **insamling** av gränsöverskridande **ölminnen** i regionen.

Museets Finna-plattform utvecklades och omfattningen av material som publicerats i Finna växte framförallt när det gäller gamla foton, då museets och Aines konstmuseums gemensamma MuseoDigi projektfinansiering från Undervisnings- och kulturministeriet bidrog till att information om 1 869 objekt matades in i MuseumPlus-systemet

6.1.1 Distansfika för Lapplands museer och Lapplands museidagar 2025

Tornedalens museums regionforskare arrangerar distanskaftestunder, **LaMu-fika**, för **museerna i Lapplands län** tillsammans med Lapplands landskapsmuseums landskapsforskare, Siidas publikansvarige, Rovaniemi konstmuseums regionansvarige amanuens och Kemi konstmuseums museichef. Kaffestunderna är öppna för alla som är intresserade av museiverksamhet i Lapplands landskap men särskilt viktiga målgrupper är lokala museiaktörer. Byggnad och förstärkning av museiaktörernas nätverk i Lappland var utgångspunkten för träffarna. Aktuella ämnen diskuteras efter inledningsföredrag.

LaMu-fikatillställningar, som blivit en tradition, arrangerades ungefär var sjätte vecka. År 2025 samlade dessa fikastunder totalt 129 deltagare. LaMu-fikastundernas teman under 2025 var:

13/1 2025 en presentation av Tervola hembygdsmuseum, det egentliga temat var Finska Hembygdsförbundets Digipamu-projekt, som gick ut på att utveckla lokalmuseernas digitala tjänster och verksamhetsmodeller.

24/2 2025 Puistola i Savukoski presenterade sig, det egentliga ämnet var vårdbiotoper som Marianne Tolonen från NTM-centralen berättade om.

7/4 2025 Rovaniemi konstmuseets TaideLoikka-projekt presenterades av projektplaneraren Matti-Pekka Karikko.

19/5 2025 information om Lapplands museidag som skulle arrangeras på hösten. Dagens inledning handlade om Virtuell Sameland-projekt som koordinatör Konsta Verta berättade om.

1/9 2025 Enontekiö hembygdsmuseums tur att presentera sig, dagens tema är Lapplands landskapsmuseum 50 år, museichef Hanna Kyläniemi.

27/10 2025 Kemi historiska museums tur att presentera sig. Dagens ämne var X-Story-projektet och Sallas virtuella begravningsplats som presenterades av Siiri Paananen från Lapplands universitet och Annina Luostarinen från Sallas krigs- och återuppbyggnadsmuseum.

8/12 2025 Dagens tema var presentationen av Lapplands landskapsmuseums naturvetenskapliga samlingar, naturvetenskaplig amanuens Jukka Salmela.

År 2025 var det återigen dags för **Lapplands museidagar** som LAAVA-museer arrangerar vartannat år, denna gång var det konstmuseet i Rovaniemi och Lapplands landskapsmuseum som stod som värdinnor 7–8/10 2025. Temat för dagarna var museernas påverkan. På tisdag var det Kimmo Levä, generaldirektör för Nationalgalleriet som i sitt föredrag fördjupade sig i museernas verksamhetsmiljö ur ekonomisk och strategisk synvinkel. Därtill fick åhörarna ta del av erfarenheter från TaideLoikka – Konstverksamhet som en del av stödåtgärder för ungdomarna (ESR+) -projekt, som tar Rovaniemi konstmuseets publikverksamhet till olika delar av Lappland. Som en del av projektet har samlingsutställningen Suuria unelmia (Stora drömmar) kuraterats och ungdomar från Rovaniemi har varit med och valt centrala verk till utställningen. På onsdag var det dags att bita i kulturmiljöarbetets påverkansmöjligheter i ledning av

Museiverkets Marianne Koski och Satu Kähkönen. I workshoppen diskuterades behov från verksamhetsmiljön och kulturarvsarbetets gemensamma mål. Museidagarna avslutades med en guidning i Lapplands landskapsmuseums specialutställning om Fotograf Hildur – Foton från Rovaniemi och Lappland från 1900-talets början. Museet firade sitt 50 års jubileum och jubileumsårets specialutställning hade tagits fram som eget arbete. Utifrån deltagarnas respons var det särskilt nätverkandet med andra aktörer samt arbete i workshopsform som uppskattades. I dagarna deltog 72 personer från 18 olika organisationer.

6.2 Kulturmiljöuppdraget

De viktigaste intressegrupperna för museets kulturmiljöuppdrag var kommunerna och statliga myndigheter i Lapplands närings-, trafik- och miljöcentral, Museiverket och Forststyrelsens Naturtjänster. Det regionala ansvarsmuseet är kommunernas primära samarbetsaktör samt statliga regionalförvaltningens och landskapsförbundens samarbetspart i kulturmiljöfrågor i sin region. Museiverkets, Miljöministeriets och övriga intressegruppers utbildningar och seminarier, myndighetsförhandlingar och övriga sammankomster arrangerades för det mesta digitalt men även traditionella möten och tillställningar arrangerades. En av de viktigaste bland dessa är museiverkets årliga myndighetsdagar för sakkunniga med ansvar över regionala ansvarsmuseernas kulturmiljöuppdrag.

Tornedalens museums representanter deltog i fem av kommunernas utvecklingsförhandlingar i enlighet med markanvändnings- och bygglagen arrangerade av Lapplands NTM-central. Största delen av diskussionerna anordnades på plats i respektive kommunens eller stadens lokaler. Museet berättade om aktuella frågor kring kulturmiljö och i övrigt fick man höra om aktuella markanvändnings- och byggprojekt i kommunerna. Under 2025 deltog man i 31 **myndighetsförhandlingar** kring miljökonsekvensbeskrivning, planläggning och övrig markanvändning samt 13 andra sammanträden och arbetsförhandlingar i anslutning till markanvändning och byggnation. I myndighetsförhandlingar deltog i regel både arkeologen och byggforskaren.

Utöver expert- och myndighetsuppdrag erbjuder museet handledning i anslutning till vård av kulturmiljö och arkeologiskt kulturarv. Museet ger råd och har tillsyn över användning av statsbidrag beviljade för vård av kulturmiljöer.

Tillsammans med Lapplands landskapsmuseum påbörjades under året en ansökan om finansiering till ett projekt som handlar om inventering av turismen i Lapplands region.

I projektet Laserskanning av kulturarvsobjekt i Lappland som utförs tillsammans med Lapplands landskapsmuseum gjordes en laserskanning av kejsarstugan och dess omgivning i Aavasaksa.

6.2.1 Arkeologiskt kulturarv

Bevarande, kunskap och dokumentation av arkeologiskt kulturarv främjades genom terrängbesök, yttranden, tillsyn, komplettering av register, forskning och publikationer.

Ansvarsområdets 5p laserskanningsmaterial togs i bruk i arkeologiskt myndighetsarbete.

Arkeologen deltog i forskning och planering i anslutning till utställningen All Points North samt i dess genomförande.

Ett förgyllt reliefspänne från folkvandringstiden hittades av en person med metalletning som hobby i juni 2025 i Kemi. Som regionalt ansvarsmuseum kontrollerade museet i samarbete med Lapplands landskapsmuseum och Kemi historiska museum fyndplatsen och arrangerade forskningsgrävningar på plats 22–26/9. En kort artikel om fyndet skrevs till tidskriften *Jatuli* 2025.

6.2.2 Bebyggd kulturmiljö

Under 2025 deltog byggforskaren i 39 sammankomster eller förhandlingar samt utförde sammanlagt 13 besiktnings-, handlednings- och inspektionsbesök varav en del tillsammans med byggnadsvårdexperten. I anslutning till byggttradition hade man under året sammanlagt 140 olika typer av kundkontakter och -möten samt förfrågningar som besvarades. Byggforskaren arbetade som tillsynsansvarig över användningen av Museiverkets restaureringsbidrag och Hembygdsförbundets föreningshusbidrag inom museets ansvarsområde. Tillsynen omfattade sammanlagt fyra objekt. Kulturmiljön har dokumenterats vid alla besiktnings-, handlednings- och övervakningsresor.

6.2.3 Främjande av byggvård

Under 2025 gjorde byggnadsvårdexperten sammanlagt 25 besiktnings-, rådgivnings- och tillsynsbesök i anslutning till byggttradition. Därtill gavs rådgivning kring bevarande renovering och bidrag via telefon och e-post 48 gånger under året.

Byggnadsvårdexperten och byggforskaren arbetade även tillsammans med regionforskaren som sakkunniga i lokalmuseers ärenden som gällde renovering. Byggnadsvårdexperten samarbetade med AMAK- och POPO-projekt samt i museets eget TVDC-projekt. Regelbundet samarbete bedrevs även med byggnadsvårdexperter vid Lapplands landskapsmuseum och Samemuseet Siida.

6.2.4 Yttranden

Att skriva yttranden är ett av de viktigaste och mest tidskrävande arbeten när det gäller expert- och myndighetsuppdraget kulturmiljön. Som regionalt ansvarsmuseum ger Tornedalens museum yttranden i bland annat tillstånds- och planläggningsärenden, skogsbruksanmälan och miljökonsekvensbeskrivningsprocesser (MKB) som berör kulturmiljöer. I likhet med antalet förhandlingar var antalet yttranden som gavs under året precis som året innan högre än under tidigare år.

År 2025 gavs sammanlagt 352 yttranden. 180 av yttrandena handlade om skogsbruksanmälan, 40 detaljplaner, 18 översiktsplaner, 1 landskapsplan, 15 miljökonsekvensbeskrivningar, 40 bygg-, rivnings- och dispensärenden och planeringsbehovslösningar, 10 miljö- och vattentillstånd, 13 kraftlednings- och markkabelprojekt, 18 malmetning eller tagning av massor inklusive tillståndsärenden, 12 handlade om väg-, gatu- eller järnvägsprojekt och resterande 18 övriga kulturmiljöärenden. 10 av yttrandena handlade om två eller flera kommuner och 3 gränsöverskridande påverkan. Solenergi och ellagring dök upp som nya betydelsefulla projekttyper inom markanvändningen under 2025. En förteckning över yttranden som berör kulturmiljöuppdraget, förutom skogsbruksanmälan, finns i verksamhetsberättelsens bilaga.

6.3 Världsarvet Struves meridianbåge

Nätverken och expertarbete i anslutning till Struves meridianbåge genom Tornedalen är en väsentlig del av Tornedalens museums regionala verksamhet. Struves meridianbåge kom med i Unescos förteckning över världsarv 2005, och därför firades 20 års jubileum under 2025 på olika sätt både lokalt, nationellt och internationellt.

Hösten 2025 hölls på Tornedalens museum ett konstituerande möte för ett förvaltningsråd för de nordligaste punkterna i Struves meridianbåge 26/9 2025. Punkterna består av Björkö kyrka, (tornet) toppen av Aavasaksa och Stuorrahanoaivi. Tornedalens museums kulturarvskoordinator valdes till förvaltningsrådets ordförande.

Museet är med i Svenska förvaltningsrådet för världsarvet Struves meridianbåge som koordineras av länsstyrelsen i Norrbottens län. Arbetsgruppen består förutom av Tornedalens museum av Länsstyrelsen i Norrbottens län, Lantmäteriet och de svenska kommunerna: Haparanda, Övertorneå, Pajala och Kiruna, som har världsarvpunkter i sin kommun. Arbetsgruppen koordinerar underhåll av punkter samt information och kulturarvsfostran i anslutning till världsarvet Struves meridianbåge. Arbetsgruppens möte som kulturarvskoordinatören deltog i hölls 27/8 2025 i Övertorneå.

Finland valdes till ordförandeland för den internationella Struve Geodetic Arc Coordinating Committee för åren 2025–2026. Ordförandeskapet sköts av Lantmäteriverkets världsarvskoordinator Ulla Mikkanen.

Sverige var ordförandelandet för den internationella Struve Geodetic Arc Coordinating Committee under 2023–2024.

7 UNESCO-ANSÖKAN OCH TORNE VALLEY DIPNET CULTURE -PROJEKTET

7.1 Unesco-ansökningsprocessen 2024–2027

UNESCO-ansökningsprocessen intensifierades i början av året. Ansökan består av följande delar:

5. Ansökningsformulär med bilagor (ca 15 sidor)
6. Dokumentärfilm (15 min)
7. Fotogalleri (10 foton)
8. Samtyckesbrev från samhället (28 st.)

Tornedalens museum och kulturarvskoordinatören ledde framtagning och inlämning av ansökan. Kommunikationen mellan Institutet för Språk och folkminnen (Isof), Museiverket och UNESCO-experten var fortlöpande i början av året och även de nationella listorna uppdaterades. Det var framförallt textdelen i ansökan samt val av foton som gjordes tillsammans med Unesco-gruppen, där 14 traditionsutövare var med. De sista inspelningarna till dokumentärfilmen gjordes i januari och filmen var färdig i början av februari. Till ansökan bifogades en filmversion med textning på engelska men även en trailer med både finsk- och svensk text gjordes.

Ansökan skickades slutligen 28 mars av Isof och Museiverket till finska och svenska kulturministrar för underskrift och därefter till UNESCO i Paris 31 mars 2025. Beslut om inträde till förteckningen förväntas komma i december 2027.

I Håvbrevet fick allmänheten information om processens framskridande och i samband med Håvträffen 27/3 på Folkets Hus i Haparanda var det premiär för dokumentärfilmen.

Därtill presenterades Unesco-ansökningsprocessen och projektet under flera tillställningar. Under 2025 skrevs 21 artiklar eller nyheter om Unesco-ansökningsprocessen i riksmidia i Finland och Sverige (2024: 11).

7.2 Torne Valley Dipnet Culture-projekt (Interreg Aurora)

Torne Valley Dipnet Culture-projektet är ett EU Interreg Aurora -finansierat projekt vars huvudsyfte är att bevara och främja den flera hundra år gamla gränsöverskridande håvfisketraditionen till kommande generationer. Projektet har fyra arbetspaket. Att skapa en hållbar bevarandestrategi för håvfisketraditionen, att öka intresse för och kännedom om traditionen samt delaktighet och samarbete mellan olika intressegrupper. Bebyggd miljö och

landskap i håvfiskeområden vid finska och svenska Kukkolaforseen och Matkakoski undersöks och en plan för hållbart bevarande tas fram.

Tornedalens museum administrerar projektet. Projektpartners är Haparanda stad, Norrbottens museum, Novia yrkeshögskola samt ProSiika rf. Projekttiden är 1/8 2024–28/2 2027. Projektets åtgärder är starkt kopplade till och stöder ansökan om håvfisketraditionens inträde till Unescos förteckning över immateriellt kulturarv.

7.2.1 Enkätundersökning som underlag för skyddsarbete

Som stöd för skyddsplan och workshopsarbete genomfördes en omfattande enkätförundersökning. Syftet med förfrågningen var att ta reda på hur den som svarat deltar i traditionens utövande, vilka skäl ligger bakom om man inte deltar och vilka faktorer i sin tur skulle kunna väcka intresset för traditionens utövande. Man ville även veta hur resurser och stöd från olika håll kan främja traditionsutövandet och vilka utvecklingsmöjligheter och hot kan påverka traditionens utövande i framtiden. Svaren sammanfattades i en heltäckande forskningsrapport.

7.2.2 Unesco-ansökan och kommunikation

Att ansöka om att den gränsöverskridande håvfisketraditionen kommer med på Unescos förteckning över immateriellt kulturarv är en av projektets åtgärder och den dokumentärfilm som bifogades till ansökan togs fram som en del av projektet. I mars arrangerades en Håvträff och i samband med detta firades färdigställandet av Unesco-ansökan och dokumentärfilmens premiär. I dokumentärfilmen som beskriver håvfisketraditionen kommer flera håvfiskets utövare från alla fyra håvfiskebyar till tals. När det gäller kommunikation producerades även nytt kommunikationsmaterial med ett nytt gemensamt visuellt uttryck, så som broschyrer och produkter för att öka kännedom om håvfisketraditionen.

Under våren och hösten skapades även trespråkiga gränsöverskridande webbsidor för håvtraditionen. Webbplatsen www.dipnetfishing.com öppnades i december. Den erbjuder en gemensam kunskaps- och materialbank för gruppen av traditionsutövare, för de som är intresserade av ämnet samt för besökare i området. Sidorna förstärker samarbetet mellan Sverige och Finland samt bidrar till att ge en enhetlig presentation om traditionen.

7.2.3 Två studieresor inom projektet

En studieresa till Belgien genomfördes i april 2025. Huvudsyftet med resan var att se och uppleva räkfiske från hästrygg och ta del av åtgärder för traditionens bevarande. Resan bjöd på utförlig kunskap om traditionens förvaltande, de ansvariga för dess upprätthållande samt hur samarbetet mellan olika aktörer ser ut. Resan fördjupade även det redan tidigare påbörjade samarbetet mellan håvfisketraditionen och belgisk räkfisketradition.

Delegationen bekantade sig även med belgisk ölkultur och de bakomliggande krafterna för traditionens bevarande. I besöket ingick träffar mellan belgiska myndigheter och svenska och finska ambassader.

Resans program bestod av sju officiella möten, och sammanlagt 18 olika aktörer träffades i Oostduinkerke och Bryssel. Delegationen hade 13 deltagare: en traditionsutövare från varje fors, projektets kärntrupp samt styrgruppens ordförande. Torneå stadsdirektör, utvecklingsdirektör och stadsstyrelsens ordförande deltog också i resan med extern finansiering.

Studieresan till Belgien förstärkte samarbetet kring traditionen, ökade förståelse för traditionens bevarande och förstärkte relationer mellan Torneå och belgiska aktörer.

Den 8 maj gjordes i sin tur en studieresa till Gammelstad i Luleå, ett världsarv sedan 1996. Under resan betraktades olika lösningar för skydd och förvaltning av kulturmiljön. Resan gav nyttig information till planering och utformning av vår egen håvfisketraditionens skyddsplan.

7.2.4 Håvfisketraditionen och Unesco-ansökan som en utställning

En utställning med namnet "From Torne River to Paris", som presenterar håvfisketradition och dess Unesco-ansökan öppnades under året. Utställningen sammanfattade traditionens historia, det praktiska arbetet kring den samt Tornedalens betydelse för håvfisket. Utställningen sattes upp i museets lokaler för tillfälliga utställningar under 6/6–14/9 2025. Efter utställningen placerades en del av utställningen i museets studielokal.

Utställningen startade också planeringen av den kommande mobila utställningen som kallas för "Lippobiili". En del av museets utställning kan nyttjas i utställningen som ska byggas på fyra hjul under 2026. Med den rörliga utställningen kan håvfisketraditionen, det traditionella fisket samt strömmande vatten inklusive dess skydd tas dit där människor finns, till skolor, evenemang och olika orter runtom i Sverige och Finland, kanske även längre bort om finansieringen ger möjligheter till det. Ett bidrag till beredning av Lippobiili ansöktes från Svenska kulturfonden som beviljade 6000 euro till detta.

7.2.5 Arbetet med skyddsplanen startades med workshopsverksamhet

Med tanke på traditionens bevarande arrangerades tre workshoppar kring skyddsstrategi för att samla ihop traditionsutövare och myndigheter. Workshoppar som hade olika teman producerade viktig information till framtagning av skyddsplanen. Workshopparna gav ny kunskap till deltagarna genom olika typer av expertföredrag, som presenterade svenska och finska immateriella kulturarvsobjekt och deras verksamhetssätt. Workshopparna gav också bra tillfällen för nätverksbyggande och informationsutbyte mellan forsarna.

I arbetet nyttjades Unescos officiella instruktioner som projektets kärntrupp fick lära sig på **Unesco Capacity Building** -kursen i november. Arbetet med skyddsplan fortsätter under 2026.

7.2.6 Byggnations- och kulturmiljöutredningar pågår

Byggnations- och kulturmiljöutredningar startades under året för att dokumentera konstruktioner och miljöer kring håvfiske och bedöma förutsättningar för bevarandet, de kulturhistoriska värden och utvecklingsbehoven.

På finsk sidan valdes arkitektbyrån Sweco genom upphandling till kulturmiljöutredningens utförare. På svensk sida är det byggnadsvårdsexperten från Norrbottens museum som gör utredningen. Arbetet blir klart i början av 2026.

Byggutredningar för forsar genomför byggnadsvårdsexperten från Tornedalens museum och Norrbottens museum. I projektet ingick också en byggnadsvårdsdag vid Kukkolaforsen 2/7. Dagens mål var att öka kunskap om underhåll av konstruktioner kring håvfiske och kulturmiljö i älvdalen.

7.2.7 Snart kan man pröva på håvning virtuellt

Med projektpartnern Yrkeshögskola Novia påbörjades framtagningen av en VR-app som kan användas för att uppleva håvning och älvmiljö i digital form var som helst med hjälp av VR-glasögon. Första versionen av applikationen väntas bli klar i maj 2026.

7.2.8 Ökad kännedom om håvfisketraditionen genom tillställningar

Kännedom om håvfisketraditionen och projektet har aktivt ökats i olika sammanhang, bland annat genom:

- Vinter i Parken 1/3 2025
- Håvträffar och premiärkväll för UNESCO-video 27/3 2025
- Belgien: Oostduinkerke Navigo-museum och stadens borgmästare, Belgian Brewers gille i Belgien samt finska ambassaden och svenska konsulatet 1–3/4 2025
- Raumo skolan, 7:e klass 14/4 2025
- Lapplands yrkeshögskola AMK, Re-archtve North 23/4 2025
- Världsarvet Gammelstad 8/5 2025
- Parkkarneval under Torneå-dagar 10/5 2025
- Torneå stadsstyrelse 22/5 2025
- Frukostmöte med besöksnäringsföretagare i HaparandaTorneå 22/5 2025
- Lappi-varumärke 2.0 i Torneå och på museet 27/5 2025
- Haparanda kommunstyrelse 2/6 2025
- Invigning av utställningen From Torne River to Paris 5/6 2025
- Sikfesten i Kukkolaforsen 26/7 2025
- Finska kulturministern Mari-Leena Talvitie på besök i Torneå, på museet och Kukkolaforsen 11/8 2025
- Stadsfullmäktigeledamöter prövar på håvfiske 4/9 2025
- Sikmarknaden vid Kukkolaforsen 13/9 2025
- Visit Arctic Coast 18/9 2025
- Museerna i immateriellt vägskäl-seminariet, Lusto 20/11 2025
- Oulu2026 offentliggörandet av det regionala programmet 9/12 2025

Traditionsutövare har engagerats i såväl projektplanens framtagning som genomförande av olika åtgärder.

8 UTBILDNINGAR OCH MUSEIPERSONALENS YRKESINRIKTADE MÖTEN

Regionforskaren, arkeologen, byggforskaren och byggnadsvårdexperten deltog i utbildningar, seminarier och möten riktade för kulturarvsexperten. En stor del av alla möten, utbildningar och seminarier arrangerades på distans. Alla utbildningstillfällen och seminarier i anslutning till regionalt museiarbete finns redovisade i bilagan.

Museichefen, museipedagogen och kulturarvskoordinatorn deltog i Nationella museidagar och finska museiförbundets 102:e årsmöte i Björneborg 21–23/5. Torneå stad representerades av Karoliina Harjuoja.

Museipedagogen deltog i utbildningen om mobbningskontaktperson för föreningsaktörer 23/1 och 6/2.

Museipedagogen deltog i Utveckla Norrbottens temadag under rubriken Kulturlivet - Temaår barn och unga i Haparanda 8/4.

Museichefen deltog i nationella museidagar 15–17/8 i Valkeakoski och i museichefsdagar i Enare 27–29/8.

Museichefen och regionforskaren deltog i träffen mellan regionala ansvarsmuseer med temat Museernas inflytande 30/10 i Tammerfors som en del av regionala ansvarsmuseers planering inför kommande period.

9 NÄTVERK, ARBETSGRUPPER, PROJEKT OCH SEMINARIER

9.1 Norrbotten och Sverige

Att nå ut till svenska sidan var något som satsades i marknadsföringen. Fler pressmeddelanden skickades till svenska medier och även Haparanda stads kommunikationsavdelning informerades om verksamheten

Museielektorn, museiassistenten och kulturarvskoordinatören guidade elever från olika årsklasser vid deras årliga besök i Saivaara, Kukkolaforsen och museet. De hade även en framträdande roll i Vinter i Parken och Sommar i Parken i Haparanda.

Museipedagogen inbjöds till att delta i planeringsarbetet för Norrbottens Kulturplan och för att representera Haparanda när det gäller museiverksamhet. Museet har redan tidigare uppmärksammat som Haparandas museum i Norrbottens Kulturplan 2023–2026.

Museet är ledamot i styrelsen för Tornedalens fiskemuseum i Kukkolaforsen.

Museipedagogen bjöds in till Tornedalens folkhögskola för att ha en föreläsning om museets verksamhet för deltagarna i kursen om Tornedalens historia och nutid 15/10.

Museichefen ingår i museichefernas gemensamma nätverk i Norrbotten.

Museichefen är ledamot i styrgruppen för forskningsprojektet Konflikt eller samverkan (2025–2030) ledd av Luleå tekniska universitet (universiteten i Umeå, Lund och Stockholm är också med).

En konferens kring återlämning av samernas och tornedalingars kvarlevor av ben och föremål arrangerades av svenska kulturministeriet och Riksantikvarieämbetet 9/6 i Stockholm.

Museichefen bjöds in som föreläsare för att tala under rubriken: Etiska perspektiv på mänskliga kvarlevor och återlämnande – med fokus på Tornedalen och Finland.

Museet är också med i nätverken som berör samiska samt tornedalingarnas, kväernas och lantalaisets frågor som Norrbottens museum koordinerar.

Museet hade flera besök bl.a. från Norrbottens museum, Luleå tekniska universitet och Kulturutskottet.

9.2 Internationellt projektsamarbete

Regionforskaren och museichefen deltog som Tornedalens museums representant i projektet och nätverket **Bothnia Business Heritage**. I det Interreg Aurora finansierade projektet (1/1 2023–31/8 2025) byggdes nätverk som förenar kulturarvs- och företagsaktörer på Bottenvikens båda stränder och delar med sig av goda praktiska exempel. Projektet leddes av yrkeshögskolan Centria tillsammans med KulturÖsterbotten, Luleå tekniska universitet, Skellefteå museum och Västernorrlands museum. Åh, Öl-utställningen och det museipedagogiska samarbete med Tornion Panimo som byggts kring det fick sin start i och med detta projekt.

Coastal Commons Initiative (CCI) är ett förstudieprojekt (1/9 2025–28/2 2027), finansierat av Svenska Institutet och handlar om gentrifikation och säsongsmässig turism, som innebär växande utmaningar för Östersjöns kustsamhällen. Förstudieprojektets mål är att identifiera och skapa lösningar för dessa utmaningar som drabbar kustområden samt att bygga samarbetsunderlag för ett kommande större projekt i ämnet. Tornedalens museum är med som finsk partner. Övriga partners är kommunala, kulturmiljö-, kulturarvs-, turism- och levande traditionsaktörer från Estland, Lettland, Litauen och Tyskland. Projektets huvudman i Sverige är Stiftelsen Kiviks Museum & Arkiv.

Borders shaping perceptions of Europe (B-shapes) -projektet är ett projekt finansierat av Horizon Europe, som museet deltog i som samarbetspartner i den del som Uleåborgs universitet

genomförde vid svensk-finska gränsen. Gränspromenader arrangerades i samarbete med projektet samt ett seminarium i Torneå 12/6.

Cross-Border Cultural and Creative Tourism in Rural and Remote Areas (CROCUS) -är ett projekt finansierat av Horizon Europe. Museichefen deltog som ledamot i styrgruppen i den del av projekt som Uleåborgs universitet genomförde och som handlade om turismens utveckling i Tornedalen och speciellt i Övertorneå.

9.3 Övrig internationell verksamhet

Museichefen och museipedagogen deltog i Borderless Museums -konferens som arrangerades i Italienska Gorizia och i Nova Gorica i Slovenien 18–21/5 genom att berätta om museets gränslösa verksamhet. Efter resan skrev de tillsammans med kulturarvskoordinatoren en akademisk artikel om gränslös museiverksamhet i publikationen *International Journal of Museum Studies*.

Museet besöktes av flera internationella delegationer under året.

9.4 Representation i finska nätverk och projektsamarbeten

Amanuens Saija Pietiläinen har varit ledamot i styrelsen för Torneå Hembygdsförening.

Museichefen var ledamot i Tornedalsrådets kultur- och besöksnäringsarbetsgrupp.

Museipedagogen samarbetade aktivt med personalen i Aines konstmuseum och Torneå bibliotek i planering av evenemang för barn och ambulerande museipedagogik.

Museet är medlem i samverkansgruppen för Lapplands kulturmiljö och landskapsvård samt i Norra Finlands kulturmiljösamarbetsgrupp som består av Lapplands, Norra Österbottens och Kajanalands aktörer samt i den regionala samarbetsgruppen för vård av Lapplands vårdbiotoper samt i Lapplands samarbetsgrupp för Helmi-områden. Mötena arrangerades mestadels på distans. Alla grupper har inte haft möten under verksamhetsåret. Förhandlingsdagen för Norra Finlands kulturmiljösamarbetsarbetsgrupp som leds av Lapplands NTM-central arrangerades på Tornedalens museum 12/2 2025.

Torneå stad är ledamot i föreningen Finlands historiska städer och Tornedalens museum har representerat staden i den aktuella föreningen. Museichefen har under 2025 varit ledamot i föreningens styrelse.

Museet är med i Lapplands byggtraditionsförenings verksamhet och byggnadsforskaren deltog i föreningens möten.

Museet arbetade som samarbetspartner i VOICE-projekt som arrangerade vandringar vid Torneälv. Dessa är en del av Eija MäkiVuotis och Mari Keski-Korsus konstprojektet More-than-Person Tornio River, som fick stöd av Europe Horizon VOICE -projektet.

Den 16/6 höll museichefen en beställd föreläsning som handlade om Museiverkets instruktioner om etisk hantering av människokvarlevor. Målgruppen var beredningsgruppen och ämnet kyrkobegravningar och arkeologiska forskningsprojekt 16/6.

10 PUBLIKATIONSVERKSAMHET

Se bilaga Publikationsverksamhet.

11 MARKNADSFÖRING OCH INFORMATION

Målgrupper för museets marknadsföring och information var enskilda besökare, skolor, barnfamiljer, turister, föreningar och företag, församlingsmedarbetare, förskolelärare och familjedagvårdare. Skolorna informerades med nyhetsbrev om museets tillfälliga utställningar, bokningsbara workshoppar och guidningar. Meddelandena skickade till skolor i Torneå genom Kompassi-kundservice som intern post samt via e-post. Till skolor i Haparanda och till finska grannkommuner skickades skolmeddelandet digitalt. Skolmeddelandena ledde till bokningar av guidningar och workshoppar. Museet broschyrer delades även ut till lokala aktörer inom besöksnäringen och hotell.

Museet skickade 13 pressmeddelanden till finsk och svensk media.

Museichefen skrev två kolumner till tidningen Lounais-Lappi.

Tornedalens museum fungerade även som Torneå stads officiella infopunkt.

Hemsidor, sociala medier

Museets webbplats finns på Torneå stads Internet-sidor, <https://www.tornio.fi/sv/kultur-och-fritid/tornedalens-museum/>. Webbssidornas språk är svenska, finska och engelska. I slutet av året påbörjade museets medarbetare arrangera webbplats-LAN där de som kom på plats planerade och genomförde uppdatering och förnyelse av webbsidor.

Om aktuella utställningar, evenemang och övriga teman på museet informerades förutom på Internet-sidor även genom museets egna profiler på Facebook och Instagram, på stadens Internetsidor under Aktuellt samt i evenemangskalendern och genom sändlistor. Några evenemang och tillfälliga utställningar lyftes fram med betald marknadsföring på Facebook och Instagram. Median informerades genom pressmeddelanden inför evenemang och tillfälliga utställningar och inför nya utställningar arrangerades även presskonferenser. Affischer om utställningar och evenemang togs fram och distribuerades till officiella anslagstavlor i Torneå och Haparanda. Om varje utställning annonserades också på stadens LCD-tavlor uppställda längs vägar. Stadens Intranet möjliggör också information om evenemang och utställningar till stadens personal.

Museets Instagram-konto hade i slutet av året 1329 följare och 2572 på Facebook.

Videoinspelningar på museets Youtube-kanal samt föreläsningar som finns på kanalen under cirka 2 veckor har setts sammanlagt 5859 gånger under 2025. Under 2025 publicerades inga nya guidningar av utställningar på YouTube. Utställningsguidningar som publicerats tidigare sågs 1730 gånger under året. I slutet av året hade museet 313 beställare på YouTube-kanalen. Det var en ökning med 24 st. jämfört med året innan.

Förutom YouTube har museet fr.o.m. 2024 haft tillgång till Torneå stads videokanal (<https://portals.icareus.com/tornio/categories/video/299703901>), där man under året publicerade 7 videoinspelningar som delvis publicerats på YouTube. De har setts sammanlagt 208 gånger under 2025. På kanalen publicerades vid årsskiftet 2024–2025 även museets videoguidning på meänkieli ”Kaiti Tornionlaakson myseymhiin”.

Museets nyhetsbrev

I slutet av 2025 tog museet en ny nyhetsplattform, Creamailer, i bruk och laddade dit två nyhetsbrevlistor; en på svenska och en på finska. Den finskspråkiga listans ackumulering under året var 58 och den svenskspråkiga listans 28. Under året skickades 3 st. nyhetsbrev och de kan även läsas på museets webbsidor.

Lippokirje – Håvbrev – Dipnet Letter on håvfisketraditionens webbsidor

Creamailer användes även för publicering av håvfiskets nyhetsbrev Lippokirje – Håvbrev – Dipnet Letter, som skickades 3 gånger under året. Brevet når till 301 prenumeranter på finska, svenska och engelska. Breven kan läsas under adressen: <https://dipnetfishing.com/fi/more-info/newsletter/>

Webbsidor som berättar om Torneälvens håvfiskekultur <https://dipnetfishing.com/sv/> togs fram och publicerades som en åtgärd i Torne Valley Dipnet Culture-projektet. Sidorna finns på engelska, svenska och finska.

Mer detaljerad information om verksamhetens statistik har sparats in i Museiverkets Museistatistik 2025, som har lämnats in 31/3 2026.

Torneå, 27/4 2026

Titta Kallio-Seppä, museichef

LIITE / BILAGA

ALUEELLISEEN VASTUUMUSEOTYÖHÖN LIITTYVÄT KOULUTUKSET, SEMINAARIT, KOKOUKSET, MATKAT, LAUSUNNOT JA JULKAISUT 2025

UTBILDNING, SEMINARIER, MÖTEN, RESOR, UTTALANDE OCH PUBLIKATIONER RELATERADE TILL REGIONALT ANSVARSARBETE 2025

TKS = Titta Kallio-Seppä, museonjohtaja	TLM = Tornionlaakson museo
AT = Annemari Tranberg, arkeologi	LMM = Lapin maakuntamuseo
HP = Hanna Puolakka, arkeologi	MV = Museovirasto
TY = Teija Ylimartimo, rakennustutkija	YM = Ympäristöministeriö
JP = Johanna Peuraniemi, korjausrakentamisen asiantuntija	ELY = Lapin ELY-keskus
MV = Marko Vuori, korjausrakentamisen asiantuntija vs.	MH = Metsähallitus
AJT = Antti-Jussi Tulimaa, korjausrakentamisen asiantuntija vs.	
TT = Terhi Tanska, aluetutkija	
JA = Julia Autio, kulttuuriperintökoordinaattori	
MS = Merja Stenberg, projektipäällikkö	
SP = Saija Pietiläinen, amanuenssi	
IP = Inari Porkka, amanuenssi	
JK = Joni-Pekka Karjalainen, museolehtori	
AS = Aapo Suominen, museomestari	
KV = Kirsi Vainio, museoassistentti	

ALUEELLISEN MUSEOTOIMINNAN EDISTÄMINEN

Neuvonta- ja muut matkat paikallismuseoihin

6.5.2025	Tervolan kotiseutumuseo / TT
13.5.2025	Kolarin kotiseutumuseo / TT, MV
9.6.2025	Alatornion pitäjämuseo / TT
18.6.2025	Keminmaan pitäjänmuseumuseo / JP, TT
25.6.2025	Tervolan kotiseutumuseo / TT, SP
30.6.2025	Alatornion pitäjämuseo / TT, KV
4.7.2025	Tervolan kotiseutumuseo / TT, AS
6.7.2025	Tervolan kotiseutumuseo / TT
8.7.2025	Alatornion pitäjämuseo / TT, IP
10.7.2025	Alatornion pitäjämuseo / TT
11.7.2025	Alatornion pitäjämuseo / TT
14.7.2025	Alatornion pitäjämuseo / TT
15.7.2025	Alatornion pitäjämuseo / TT
21.7.2025	Simo, Pahnilan museo / TT
23.7.2025	Alatornion pitäjämuseo / TT
24.7.2025	Simo, Pahnilan museo / TY, TT
26.7.2025	Kolarin kotiseutumuseo / TT
15.9.2025	Alatornion pitäjämuseo / TT
5.12.2025	Alatornion pitäjämuseo / TT

Alueellisen museotoiminnan kehittäminen ja museoammatilliset tapaamiset

9.1.2025	LAAVA, Google-meet / TT
13.1.2025	Lapin museoiden etäkahvit (LaMu-kahvit), Teams / TT, TKS

14.1.2025	Alue- ja kuntavaalit vaikuttamisen paikkana -webinaari /TKS, TT, SJ, IP, JA, JK
15.1.2025	Kotiseutuliiton Digipamu-hankkeen info, Teams / TT
23.1.2025	ALVA-VALVA -työpaja, Teams / TT
30.1.2025	Vaikuttava vastuumuseotyö, alustukset ja työpajat, osa Kurvi-päivien ohjelmaa Helsingissä ja etänä / TKS, TT, JP, TY, AT
31.1.2025	Maakuntatutkijoiden kuukausikahvit, Teams / TT
5.2.2025	Paikallismuseokahvit museolla / TKS, TT, SP, IP
24.2.2025	LaMu-kahvit, Teams / TT
25.2.2025	Lapin museopäivien suunnittelu, Teams / TT
28.2.2025	Maakuntatutkijoiden kuukausikahvit, Teams / TT
5.3.2025	Paikallismuseoiden hankeavustukset 2025: info lausunnonantajalle, MV, Teams / TY, TT
24.3.2025	Lapin museopäivien suunnittelu, Teams / TT
27.3.2025	Vuoden museo palkintolautakunta vierailulla / Koko museo
28.3.2025	Maakuntatutkijoiden kuukausikahvit, Teams / TT
2.4.2025	LAAVA, Teams / TT
3.4.2025	Kotiseutuliiton Digipamu-hankkeen info maakuntatutkijoille, Teams / TT
7.4.2025	LaMu-kahvit, Teams / TT
25.4.2025	Maakuntatutkijoiden kuukausikahvit, Teams / TT
5.5.2025	Lapin museopäivien suunnittelu, Teams / TT
8.5.2025	Vaikuttava vastuumuseotyö -työpaja (MV), Teams / TT
19.5.2025	LaMu-kahvit, Teams / TT
21.5.2025	Lapin museopäivien suunnittelu, Teams / TT
30.5.2025	Maakuntatutkijoiden kuukausikahvit, Teams / TT
17.6.2025	Vaikuttava vastuumuseotyö -työpaja (MV), Teams / TT
26.8.2025	LAAVA, Teams / TT, TKS
26.8.2025	Norrbottenin museon yleisötyön osasto vierailulla / IP, SP
28.8.2025	Kotiseutuliiton Digipamu-hankkeen info maakuntatutkijoille, Teams / TT
1.9.2025	LaMu-kahvit, Teams / TT
25.–26.9.2025	Maakuntatutkijoiden neuvottelupäivät, Lahti/Teams / TT (etänä)
7.-8.10.2025	Lapin museopäivät, Rovaniemi / TKS, JA, TT, JK, EK, SP, IP
8.10.2025	Lapin museoiden kokoelmaohjelma, Rovaniemi / TT, SP, IP
20.10.2025	Kotiseutuliiton Digipamu-hankkeen info maakuntatutkijoille, Teams / TT
27.10.2025	LaMu-kahvit, Teams / TT, HP
30.10.2025	Vaikuttava vastuumuseotyö-seminaari, Tampere / TT, TKS
10.11.2025	Maakuntatutkijoiden kuukausikahvit, Teams / TT
11.11.2025	ALVA-suunnitelmaklinikka 1: Museotoiminnan edistämistehtävä (MV), Teams / TT, TKS
18.11.2025	ALVA-suunnitelmaklinikka 2: Museotoiminnan edistämistehtävä (MV), Teams / TT, TKS
28.11.2025	Maakuntatutkijoiden kuukausikahvit, Teams / TT
8.12.2025	LaMu-kahvit, Teams / TT, HP
19.12.2025	Maakuntatutkijoiden kuukausikahvit, Teams / TT
21.–23.5.2025	Valtakunnalliset museopäivät, Pori / TKS, JK, JA
27.–29.8.2025	Museojohtajapäivät, Inari / TKS

Alueelliset museopalvelut, tapahtumat ja tilaisuudet

20.3.2025	Tornion museoiden suuri kulttuurikeskustelu, kuntavaaliehdokkaiden paneeli, Aineen taidemuseon auditorio / TKS, TT, TY, JA, IP, SP, JK
10.5.2025	Puistokarnevaali TVDC / JA, MS
16.6.2025	Keminmaan Valmarinniemen muistomerkin paljastustilaisuus / TKS, TT
25.6.2025	Tervola vanhoilla kartoilla – menneiden maisemien jäljillä. Keskiviikkokahvit Tervolan kotiseutumuseolla / TT

- 6.7.2025 Tervola, Pitäjäjuhla ja Snöhvit, Punakorva, Fjellblom-näyttelyn avajaiset kotiseutumuseolla / TT
- 26.7.2025 Alva-piste, Kolarin kotiseutumuseo, Paulaharjuviikko / JP, AT, TT
- 4.–12.9.2025 Kläpit lipolle, Pellon koululaisten päivät koskella, / JK, JA, TT, TKS

Muut koulutukset, palaverit ja neuvottelut (yhteistyökumppanit ja hankkeet)

- 15.1.2025 Porisevat porstuat ja pohjoiset kulttuurimaisemat (POPO)-hanke (Kolarin kotiseutumuseo pilottikohteena), Teams / TT
- 16.1.2025 Cultural and Architectural Heritage, Resilience through Sustainable Tourism / JA
- 20.1.2025 Unesco-gruppenin palaveri / TKS, JA, TKS
- 21.1.2025 TVDC-hankkeen ohjausryhmä / TKS, MS
- 23.1.2025 Digitaaliset palvelut ja toimintamallit paikallismuseoissa-verkkokoulutus (Digipamu) / TT
- 23.1.2025 Virtavesien kulttuuriperinnön tilannekatsaus, julkistustilaisuus / JA
- 31.1.2025 SHKY:n webinaari 1/25: Vanhan Rauman asemakaava ja osallistaminen / JA
- 6.2.2025 UNESCO-videopalaveri, Luulaja / JA
- 11.2.2025 Finna -peruskoulutus, etä / TT
- 11.2.2025 POPO-hankeväki museolla / TT
- 12.2.2025 Digitoitujen kokoelmien hyödyntäminen ja esittely -verkkokoulutus (Digipamu)/ TT
- 12.2.2025 NEB – New European Bauhaus -esittely (Lapin liitto), etä / TT
- 21.2.2025 Lapin kulttuurin, taiteen ja luovan alan kasvuohjelmakahvit / TT
- 21.2.2025 Pakopelisalkku, suunnittelutapaaminen / TT, JK
- 11.3.2025 Hallintaliittymän alkeet, Finna-koulutus, etä / TT
- 11.3.2025 POPO-hanke (Kolarin kotiseutumuseo pilottikohteena), Teams / TT
- 11.3.2025 Bothnia Business Heritage: Place branding, verkostotapaaminen (etä) / TT
- 19.3.2025 Verkkotapahtumat ja digitaaliset opastukset (Digipamu) / TT
- 20.3.2025 Hallintaliittymän peruskoulutus, Finna, etä / TT
- 27.3.2025 UNESCO-videon ensi-ilta ja Lippotreffit / JA, TT, TY, TKS
- 1.-3.4.2025 Belgia: UNESCO, aineeton kulttuuriperintö / JA, TKS, MS
- 4.4.2025 Pakopelisalkku, suunnittelutapaaminen / TT, JK
- 10.4.2025 Digipamu-koulutus, etä / TT
- 11.4.2025 Kläpit lipolle, suunnittelupalaveri / JA, TT, TKS, JK
- 23.4.2025 Museoiden Finna-tapaaminen, etä / TT
- 23.4.2025 Lapin AMK, Kukkolaforseen (Re-archtve North) / JA
- 8.5.2025 TVDC-ohjausryhmä, Luulaja + Gammelstad / MS, TKS, JA
- 9.5.2025 Pakopelisalkku, suunnittelutapaaminen / TT, JK
- 12.5.2025 Living Lab CDT -team meeting 1 (CROCUS-project) / TKS
- 14.5.2025 VOICE-hanke, haastattelu ja jokikävely / JA
- 15.5.2025 Museichefsnätverk Norrbotten / TKS
- 15.5.2025 Fokusryhmähaastattelu - kulttuuri- ja luovan alan matkailun tulevaisuus Tornionlaakson alueella, etä / TT
- 16.5.2025 SHKY/Hallituksen kokous / TKS
- 16.5.2025 Pakopelisalkku, testaus / TT, JK
- 23.5.2025 Kotiseutulitto, vierailu Kukkolaforseenilla / TT
- 28.5.2025 Living Lab CDT -team meeting 2 / TKS
- 2.6.2025 TakoTech pitkäaikaissäilytys, etä / TT
- 4.6.2025 Paikallismuseon digitaalinen viestintä (Digipamu) / TT
- 6.6.2025 SHKY:Hallituksen kokous / TKS
- 9.6.2025 Osallisuustyö näyttelysuunnittelussa -seminaari ja työpaja, etä / TT
- 12.6.2025 B-SHAPES, Seminaari / JA, TKS, IP, TT, SP
- 16.6.2025 Ihmisjäännöstyöryhmän kokous, Museovirasto / TKS

18.6.2025 Living Lab CDT -team meeting 3 / TKS
 18.6.2025 Kläpit lipolle, suunnittelupalaveri / JA, TT, JK, TKS
 27.6.2025 Wikimedia Suomi / JA
 11.8.2025 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie / JA, TKS, MS
 12.8.2025 Lippobiili-palaveri / JA, MS
 13.8.2025 Lapin yliopisto, EU-Horizon haku / JA, TKS
 25.8.2025 Lippobiili-palaveri / JA, TKS, JK
 27.8.2025 Lapin brändityöpajan vierailu museolla / TT, IP
 29.8.2025 SHKY: Hallituksen kokous / TKS
 4.9.2025 Valtuutetut lipolle -vierailu Kukkolankoskella / TKS, TT, JA, JK
 8.-11.9.2025 Nordic World Heritage Conference, Tanska / JA
 15.9.2025 Living Lab CDT Meeting / TKS
 16.9.2025 CCI, etä / TT, TKS
 17.9.2025 Kolarin kotiseutumuseon kehittäminen (POPO), Teams / TT
 18.9.2025 Visit Arctic Coast, Unesco-esitys / JA
 19.9.2025 Pyöräillen reitistöjä Kemi-Keminmaa -hanke, Kemi / TT
 20.9.2025 VOICE-hankkeen jokikävely / JA
 25.-26.9.2025 Maanmittauslaitos, U. Mikkanen, maailmanperintökohteet, karttanäyttelyn suunnittelu, pohjoisten pisteiden hoitokunnan perustamiskokous / JA, TKS, TY
 30.9.2025 Coastal Commons Initiative (CCI) kickoff, etä / TT, TKS
 30.9.2025 Lippobiili-palaveri / JA, MS
 1.10.2025 Vaikuttava vastuumuseotyö -työpaja (MV), Teams / TT, TKS
 2.10.2025 Lippobiili-palaveri / JA, MS
 6.10.2025 Lippobiili-palaveri / JA, MS
 10.10.2025 Lippobiili-palaveri / JA, MS
 20.10.2025 Lippobiili-palaveri / JA, MS
 22.10.2025 Vesiparlamentti, Haparanda / JA, MS
 30.10.2025 Maanmittauslaitos, U. Mikkanen, PP-hoitokunta-suunnittelupalaveri / JA
 3.-4.11. ja 10.-11.11.2025 Capacity Building Course, UNESCO, koulutus aineettomasta kulttuuriperinnöstä / JA, TKS, MS
 5.11.2025 SISUn ja Kotiseutuliiton tulevaisuusperintöverstaan suunnittelukokous, Teams / TT
 7.11.2025 Kläpit lipolle -hankkeen päätöstilaisuus, Haaparanta / TT, JA, TKS, JK
 20.11.2025 Museot aineettomassa käänneessä – Elävä perintö museostrategiana ja työnä -seminaari, Suomen metsämuseo Lusto / JA
 24.11.2025 Tulevaisuusperintöverstas check-in, Teams / TT
 25.11.2025 Kolarin kotiseutumuseon kehittäminen (POPO), Teams / TT
 8.12.2025 Museichefsnätverket Norrbotten / TKS
 8.12.2025 Kulttuuriperintöbarometrin 2025 julkistus / JA, TY, TKS
 9.12.2025 Oulu2026, alueellisen ohjelman julkistus / JA, TKS, TT
 11.12.2025 Maanmittauslaitos, U. Mikkanen, karttanäyttelypalaveri / JA

KULTTUURIYMPÄRISTÖTEHTÄVÄ

Alueidenkäyttölain 8 § mukaiset kuntien kehittämiskeskustelut, Lapin ELY-keskus

13.8.2025 Keminmaan kehittämiskeskustelu, Keminmaan kunnantalo / TY, AT
 14.8.2025 Tornion kehittämiskeskustelu, Tornion kaupungintalo / TY, AT
 14.8.2025 Kemin kehittämiskeskustelu, Kemin kaupungintalo / TY
 15.8.2025 Tervolan kehittämiskeskustelu, Tervolan kunnantalo / TY
 24.10.2025 Simon kehittämiskeskustelu, Toivon tupa, Simo / TY, HP, TKS

Viranomaisneuvottelut, kaavaneuvottelut ja muut maankäytön hankkeiden neuvottelut (31 kpl)

14.1.2025	Pooki-merituulivoimahankkeen seurantaryhmän kokous, Teams / TY, AT
20.1.2025	Rahaselän tuulivoimahankkeen seurantaryhmän kokous 1, Teams / TY, AT
11.2.2025	Muonio, Torassiepin ranta-asemakaava, kaavaneuvottelu, Teams / TY, AT, TKS
11.2.2025	Ylitornio, Kuusivuoman tuulivoimahanke, ennakkoneuvottelu, Teams / TY, AT
13.2.2025	Kummunmaan ja Repojängän tuulivoimahankkeen YVA-ennakkoneuvottelu, Teams / AT
20.2.2025	Nassakan tuulivoimahanke, Ranua, YVA-ennakkoneuvottelu Teams, ELY / TY, AT
19.3.2025	Kupinavaaran tuulivoimahankkeen YVA-ennakkoneuvottelu, Lapin ELY, Teams / AT
20.3.2025	Merialuesuunnittelu ja kulttuuriperintö, YM; Teams / TY, AT, JA
31.3.2025	Toras-Siepin ranta-asemakaavan arkeologisen ja rakennetun kulttuuriperinnön inventointien tarkistukset, Teams / TY, AT, TKS
2.4.2025	Tornion Koivuluoto "Arctio" asemakaava, viranomaisneuvottelu, Teams / TY, AT
8.4.2025	Ranuan Nassakan tuulivoimahankkeen seurantaryhmän kokous, Teams / TY
8.4.2025	Ylitornio, Kummunmaan ja Repojängän tuulivoimahankkeen seurantaryhmä, Teams / AT
9.4.2025	Ranua, Kilvenaavan tuulivoimahankkeen ennakkoneuvottelu, ELY, Teams / TY, AT
20.5.2025	Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaaakuntakaavan 1. viranomaisneuvottelu, Lapin liitto, Teams / TY, AT
5.6.2025	Suomen kansallinen vedyn siirtoverkko, osa I, Meri-Lappi, ennakkoneuvottelu, ELY, Teams / TY, AT
10.6.2026	Kuusivuoman tuulivoimahankkeen (Ylitornio, Tornio ja Tervola) seurantaryhmän ensimmäinen tapaaminen, Teams / AT
12.6.2026	Merialuesuunnittelun sektoriyhteyshenkilöryhmän 3. kokous, YM, Teams / TY
17.6.2025	MSP-webinaari, Teams / TY
7.8.2025	Tornion yleiskaava 2040 rakennetun kulttuuriympäristön kohteet, Tornio / TY, TKS
24.9.2025	Tervola, Outojätkän tuulivoimaosayleiskaavan viranomaisneuvottelu, Teams / AT
27.10.2025	Tervolan Pitkämaan tuulivoimahankkeen seurantaryhmän 2. kokous, Teams / HP
29.10.2025	Merialuesuunnittelun alueellinen vuorovaikutusfoorumi, YM, Oulu / TY, JA
5.11.2025	Kemi-Laurila aluevarausuunnitelma, sidosryhmäkokous, Väylä, Teams / TY, HP
7.11.2025	Tervolan Pitkämaan tuulivoimaosayleiskaavan 1. viranomaisneuvottelu, Teams / TY, HP
7.11.2025	Talousvyöhykkeen merituulivoima-alueiden SOVA, YM, Teams / TY
11.11.2025	Kemi East oyk ja ak, 1. viranomaisneuvottelu, Teams / TY, HP
25.11.2025	Keminmaan Honkamaan tuulivoimahanke ennakkoneuvottelu, Lapin ELY, Teams / TY, HP
25.11.2025	Keminmaan Kotapalon tuulivoimahanke, ennakkoneuvottelu, Lapin ELY, Teams / TY, HP
25.11.2025	Suomen kansallinen vedyn siirtoverkko, Meri-Lappi, seurantaryhmä, Teams / TY, HP
10.12.2025	Tornio, Laivakankaan Suoran asemakaava, 1. viranomaisneuvottelu, Teams / TY, HP

Muut rakentamiseen ja maankäyttöön liittyvät palaverit, neuvottelut ja asiakastapaamiset (13 kpl)

18.2.2025	Ylitornio, Tengeliön TRIWA-kunnostuskohteet, Lapin ELY-keskus, Teams / TY, AT
25.3.2025	Ylitornio, Aavasaksan portaiden uusiminen ja VARK, Teams / TY, AT
7.4.2025	Tornion Kaupungin kaupunkikuvatoimikunta, Teams / TY
11.4.2025	Ylitornio, Aavasaksan portaiden uusiminen ja VARK, Teams / TY, AT
28.4.2025	Keminmaan uuden kirkon sisätilamuutokset, Keminmaa / TKS
29.4.2025	Kemin, Kemin energian tiilimuuntamo (ns. Pirtin muuntamo) / Teams / TY
21.5.2025	Kemin kaupungin rakennusinventoinnit ja MIP, Teams / TY
5.6.2025	Simoniemen asemakaavan arkeologinen inventointi, Teams / AT
23.6.2025	Raumon nuorisoseurantaloon seurantalooavustus, Kotiseutuliitto, Teams / TY, JP

8.9.2025 Kemin kaupungin rakennusinventoinnit ja MIP, Teams / TY
 15.10.2025 Kemin kaupungintalon kattoterassi, Teams / TY, JP
 30.10.2025 Tornion kaupungin asemakaavat ja MIP, Tornio / TY
 16.12.2025 Tornion entisen yhteislyseon muutossuunnitelmat, Tornio / TY A-JT

Kulttuuriympäristöön liittyvät koulutukset, seminaarit, tapahtumat ja ammatilliset tapaamiset

14.1.2025 Pohjois-Suomen kulttuuriympäristötoimijoiden tapaaminen, suunnittelupalaveri-teams / TY
 20.1.2025 Maisematiimi, Teams, MV / TY
 21.1.2025 Klinikka, Rakennussuojelun koordiaatio, Teams, YM / TY
 22.1.2025 Kestävä rakennettu ympäristö – arvotekijöitä ja arviointimenetelmiä, Teams / TY
 23.1.2025 Julkistamistilaisuus: Virtavesien kulttuuriperinnön tilannekuva – jääkaudesta nykyhetkeen, Teams, MV / TY, JA, TKS
 27.1.2025 Laurila-Tornio-Haparanda-line Seminar, Tornio / TY, TKS
 29.–30.1.2025 Kulttuuriympäristön viranomaispäivät KURVI, Helsinki / TY, AT, TT, TKS
 31.1.2025 SHKY:n webinaari 1/25: Vanhan Rauman asemakaava ja osallistaminen, Teams / TY
 4.2.2025 Meriverkon aamukahvit, Teams / TY
 6.2.2025 Euroopan kulttuuriympäristöpäivien Rakennettu perintömme 2025 avauswebinaari - Ikkuna menneeseen, ovi tulevaan -teemavuoden avauswebinaari, Teams / TY
 12.2.2025 Pohjois-Suomen kulttuuriympäristötoimijoiden yhteistyöryhmän neuvottelupäivä, TLM / TY, AT, TT, TKS
 13.2.2025 Korjausneuvonnan ajankohtaispäivä, YM, Teams / TY, MV
 4.3.2025 Klinikka, Rakennussuojelun koordinaatio, YM, Teams / TY
 7.3.2025 Maisematiimi, Teams, MV / TY
 25.3.2025 ENA ja haeavustuksia.fi, MV, Teams / TY
 1.4.2025 Meriverkon aamukahvit, Teams / TY
 9.4.2025 RYHTI, Kulttuuriympäristön alaryhmä, YM, Teams / TY
 10.4.2025 Rakennusperinnön ja korjausrakentamisen ajankohtaispäivä, YM, Teams / TY
 5.5.2025 Vanhan rakennuksen vuosikello -webinaarisarja, osa 2: Kevätyöt ja kesään valmistautuminen, POPO, Teams / TY
 13.5.2025 Klinikka, Rakennussuojelun koordinaatio, YM, Teams / TY
 14.5.2025 Maisematiimi/ vedenalainen maisema ja sinirakentaminen, MV, Teams / TY
 27.5.2025 Laserkeilaushavaintojen tallentaminen muinaisjäänösrekisteriin - info/keskustelutilaisuus, Teams / TT
 27.5.2025 Kansallisen Ennallistamissuunnitelman maakuntatilaisuus, Teams, MMM & YM, Teams / TY
 4.6.2025 Rakennetun ympäristön yhteentoimivuusinfo, YM, Teams / TY
 4.6.2025 Esitys uudeksi alueidenkäyttölaiaksi - keskustelu kulttuuriympäristötyön näkökulmasta, MV, Teams / TY
 6.6.2025 Sidosryhmättilaisuus alueidenkäyttölain uudistamisesta, YM, Teams / TY
 16.6.2025 SHKY-webinaari: Uponnut katedraali, FT Tanja Ratilainen, Teams / TY
 17.6.2025 Tuomiokirkon syntymäpäivänluento Turun tuomiokirkossa, Virtuaalilähetys / TY
 3.9.2025 Kulttuurimaiseman hoidon neuvottelupäivien seminaaripäivä, YM, Teams / JP
 3.-4.9.2025 Kulttuurimaiseman hoidon neuvottelupäivät, YM, Oulu / TY
 24.9.2025 Kulttuuriympäristötyön yhteiset tavoitteet, MV / TY, AT, TT, TKS
 24.9.2025 Korjaamisen taito webinaari (Kotiseutuliitto, YM, Taitoliitto) / TY, JP
 7.10.2025 Klinikka, Rakennussuojelun koordinaatio, YM, Teams / TY
 8.-9.10.2025 Alueidenkäyttölaki-päivät, Lapin ELY-keskus, Kittilä / TY, JP
 16.10.2025 Tiedotustilaisuus Kemin Ristikankaan kaivauksista, Kemi / TKS, TT, JK
 23.10.2025 Sisäilma ja rakennusperintö -seminaari YM, Teams / TY, A-JT

- 28.10.2025 Alueellisen työn suunnitelmat 2027–2030: yhteinen aloitustilaisuus, MV, Teams / TY, TT, HP, TKS
- 4.11.2025 Maisemasymposium, YM, Teams / TY
- 5.11.2025 Strategiasta ilmastotekoihin – Lapin ilmastoseminaari, Rovaniemi / JP
- 6.11.2025 Ajankohtaista arkeologiasta alvoille, MV, Teams / HP
- 11.11.2025 Suunnitelmaklinikka / kulttuuriympäristötehtävä, MV, Teams / TY, HP, TKS
- 12.11.2025 Valtio restauroi VIII -seminaari: Tuntematon tulevaisuus, MV, Livestream / TY, AJT
- 18.11.2025 Suunnitelmaklinikka / kulttuuriympäristötehtävä, MV, Teams / TY, HP, TKS
- 19.11.2025 Lähteiden äärellä – tarut ja todellisuus -webinaari, MV, Teams / TY, HP
- 24.11.2025 Lapin Helmi-yhteistyöryhmän kokous, Lapin ELY, Teams / TY
- 25.11.2025 Klinikka, Rakennussuojelun koordinaatio, YM, Teams / TY
- 27.11.2025 Kestävän rakennetun ympäristön energiaseminaari, YM, Teams / TY, AJT
- 27.11.2025 ENA-tilannekatsaus, MV, Teams / TY, AJT
- 28.11.2025 YVAN uudet linjaukset -info- ja keskustelutilaisuus YVAsta lausuntoja ja mielipiteitä antaville tahoille, YM, Teams / TY HP, TKS
- 9.12.2025 Klinikka, Rakennussuojelun koordinaatio, YM ja VARELY, Teams / TY
- 10.12.2025 RYHTI, Kulttuuriympäristön alaryhmä, YM, Teams / TY
- 12.12.2025 Ryhti-hankkeen loppuseminaari – Rakennetun ympäristön digimuutoksen tulokset ja tulevaisuus, YM, Teams / TY

Muut palaverit ja neuvottelut (yhteistyökumppanit, hankkeet, ohjausryhmät)

- 8.1.2025 MIP-asiat / TLM&LMM, Teams / TY, TT, TKS
- 13.1.2025 Matkailurakentamisen inventointihankkeen (LaMaRa) suunnittelu Teams / TY, TT, TKS
- 16.1.2025 LaMaRa -suunnittelupalaveri, Teams / TY, TT
- 21.1.2025 LaMaRa -suunnittelupalaveri, Teams / TY, TT, TKS
- 23.1.2025 LaMaRa -suunnittelupalaveri, Teams / TY, TT, TKS
- 31.1.2025 Suomen historiallisten puukaupunkien yhdistyksen hallituksen kokous, Teams / TY
- 6.2.2025 MIP:iä käyttävien museoiden yhteinen läpikäynti, Teams, ATRSoft / TY, TT, TKS
- 19.2.2025 Tornionlaakson neuvoston kulttuuri- ja matkailutyöryhmä, Teams / TKS
- 12.3.2025 MIP-asiat / TLM&LMM, Teams / TT, TKS
- 27.3.2025 Nätverk för tornedalingar, kväner och lantalaiset, Teams / TKS
- 28.3.2025 Suomen historiallisten puukaupunkien yhdistyksen hallituksen kokous, Teams / TY
- 31.3.2025 Referensgruppsmöte Conflict and cooperation, Teams / TKS
- 23.4.2025 Ohjausryhmä, Porisevat porstuat ja pohjoisen maisemat, -hanke (POPO), Teams / TY
- 14.5.2025 MIP-asiat TLM & LMM, Teams / TY, TT, TKS
- 25.4.2025 SHKY:n vuosikokous 2025, Teams / TKS
- 28.5.2025 Lapin rakennusperinne ry:n hallituksen kokous, Rovaniemi / TY
- 28.5.2025 Lapin rakennusperinne ry:n hallituksen kokous, li / TY
- 28.5.2025 Lapin rakennusperinne ry:n kevätkokous, li / TY
- 5.6.2025 MIP:iä käyttävien museoiden yhteinen läpikäynti, Teams, ATRSoft / JP, TT, TKS
- 9.6.2025 POPO-hankkeen vauriokartoitustyöpaja Sieppijärvellä, Kolari / JP
- 10.-11.6.2025 TLM&LMM Laserkeilaushanke, Ylitornio, Aavasaksa / TY, TT, JP
- 17.6.2025 Kukkolankosken korjausrakentamisen teemapäivä / JP, KV
- 17.6.2025 Kukkolankosken korjaustyöpajan suunnittelua / JP
- 26.6.2025 Tornio, Kukkolankosken koskikentän käytettävyyden parantaminen, aloituskatselmus / TY, JP, TKS, JA, KV
- 9.7.2025 MIP-asiat TLM & LMM, Teams / TKS
- 12.8.2025 Lohijärven kesänavetan pärekattotyöpaja / POPO-hanke, Ylitornio / TY
- 12.8.2025 Lapin rakennusperinne ry:n hallituksen kokous, Ylitornio / TY
- 27.8.2025 Möte förvaltningsrådet för världsarvet Struves meridianbåge, Övertorneå / JA
- 10.9.2025 MIP-asiat TLM & LMM, Teams / TY, TKS
- 26.9.2025 Struven ketju -pohjoinen hoitokunta / JA, TY, TKS, TT

2.10.2025 MIP-museot, Teams / TT
 16.10.2025 MIP-asiat TLM & LMM, Teams / TY, TT, TKS
 21.10.2025 MIP-museot, Teams, / TY, TT, TKS
 6.11.2025 MIP:iä käyttävien museoiden yhteinen läpikäynti, ATRSoft, Teams / TY, TT, TKS
 18.11.2025 MIP-Museot, Kulttuuriympäristöjärjestelmät esittely, Teams / TY, TT
 22.11.2025 Lapin rakennusperinne ry:n syyskokous, Teams / TY
 24.11.2025 MIP-asiat TLM & LMM, Teams / TY, HP, TT, TKS
 1.12.2025 Kulttuuriympäristön tietojärjestelmän kriteeristö tarjouspyyntöön, Teams / TT, TY, HP, AJT
 2.12.2025 Ohjausryhmä, Porisevat porstuat ja pohjoisen maisemat, -hanke (POPO), Teams / TY
 4.12.2025 Kulttuuriympäristön tietojärjestelmän kilpailutus, Teams / TT, TY, TKS

Rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvät katselmus-, neuvonta- ja dokumentointimatkat

(39 kpl)

16.1.2025 Ylitornio, Tengeliö / MV
 4.2.2025 Tornio, Matkakoski / MV
 18.2.2025 Kemi, Koivuharju / MV
 20.2.2025 Kemi, Elijärvi / MV
 25.2.2025 Tornio, Kiviranta / MV
 26.2.2025 Keminmaa, Maula / MV
 8.4.2025 Kemi, Sauvosaari / TY
 23.4.2025 Simo, Maksniemi / TY
 13.5.2025 Tornio, Miukki / TY
 19.5.2025 Kemi, Sauvosaari / TY
 19.5.2025 Tornio, Näätsaari / TY
 3.6.2025 Keminmaa, Pörhölä / TY, JP
 9.6.2025 Kolari, Sieppijärvi / JP
 9.6.2025 Simo, Simonkylä / TY, AT
 13.6.2025 Simo, Simonkylä / JP
 18.6.2025 Keminmaa, Liedakkala / JP
 25.6.2025 Kemi, Sauvosaari / JP
 25.6.2025 Kemi, Vilmilä / JP
 25.6.2025 Tornio, Kaakamoniemi / JP
 26.6.2025 Tornio, Kukkola / KV
 30.6.2025 Tornio, Karunki / JP
 1.7.2025 Tornio, Kukkola / JP
 2.7.2025 Tornio, Kukkola / KV
 4.8.2025 Simo, Simoniemi / TY
 4.8.2025 Simo, Simojokivarsi / TY
 4.8.2025 Simo, Simonkylä / TY
 15.8.2025 Tervola, Koivu / TY
 15.8.2025 Tervola, Kirkonkylä / TY
 19.8.2025 Tornio, Matkakoski / KV
 8.9.2025 Tornio, Kukkola / KV
 19.9.2025 Tornio, Kukkola / TY
 22.9.2025 Ylitornio, Närkki / JP
 22.9.2025 Tornio, Kukkola / JP
 6.10.2025 Kolari, Koivumaa / JP
 7.10.2025 Muonio, Äkäsjärvi / JP
 11.11.2025 Tornio, Matkakoski / AJT
 14.11.2025 Tornio, Kaakamo / AJT
 18.11.2025 Tornio, Karunki / AJT
 26.11.2025 Keminmaa, Liedakkala / AJT

15.12.2025 Tornio, Hellälä / TY, AJT
22.12.2025 Ylitornio, Tengeliö / AJT

Arkeologiseen kulttuuriympäristöön liittyvät katselmus-, neuvonta- ja dokumentointimatkat

15.5.2025 Tornio, Åströminpuisto / TY, AT
26.6.2025 Kemi, Ristikangas / AT, TKS, TT, JK
17.7.2025 Tervola, Haapalehto / TT
17.7.2025 Tervola, Alakangas / TT

Tarkastetut kiinteät muinaisjäänneks ja muut kulttuuriperintökohteet (49 kpl)

kmj = kiinteä muinaisjäänne, kpk = muu kulttuuriperintökohde, mmj = mahdollinen muinaisjäänne

20.5. Keskinenjärvi (1000061621) kmj
21.5. Laajamaa 1 (845010072) kmj
21.5. Kattilaharju 1 (1000001059) kmj
21.5. Kattilaharju 2 (1000001060) kmj
21.5. Kattilaharju 3 (1000009067) kmj
21.5. Kattilaharju 4 (1000028639) mmj
23.5. Paakkola (Ylipaakkola) Mölö (1000025886) kpk
4.6. Matotieva (1000001168) kmj
4.6. Sorvasjärvi etelä (1000009074) kmj
17.6. Tornion vanha asemakaava-alue (1000007468) kmj
18.6. Kienajapalo (1000029385) kmj
18.6. Nuottajärvi 4 (1000074633) kmj
18.6. Nutijupukka (1000049566) kmj
18.6. Nuottajoki, etelä (1000009341) kmj
19.6. Tervamella 1 (1000023757) kmj
25.6. Tausmaa (1000011861) kmj
25.6. Siirtola (845010094) kmj
26.6. Ristikangas 1 (1000084117) kmj
27.6. Hirsikankaanmäki (1000084475) kpk
17.7. Alakantola (1000084348) kmj
17.7. Haapalehto (1000065711) kmj
17.7. Törmävaara 40 (845010040) kmj
17.7. Törmävaara 47 (845010047) kmj
15.8. Kittisvaara (1000016401) kmj
15.8. Vaaranperä (1000048775) kmj
15.8. Niemivaara (1000016404) kmj
15.8. Kokkolaki (1000055798) kpk
15.8. Kokkolaki 2 (1000091674) kmj
15.8. Törmävaara 51 (845010051) kmj
15.8. Sunnarborg (241010007) kmj
20.8. Mannajärvi, etelä (1000009374) kmj
20.8. Pikku Mannajärvi koillinen (1000009375) kmj
28.8. Orhinselkä 2 (1000074876) kmj
28.8. Orhinselänniemi (1000084492) kmj
4.9. Anteroaara 5 (241010112) kmj
4.9. Munkki (1000009062) mmj = kmj
22.10. Tornion vanha asemakaava-alue (1000007468) kmj
23.10. Ristikangas 1 (1000084117) kmj
24.10. Huhta (1000009078) kmj
31.10. Siirtola (845010094) kmj
6.11. Viitajärvenlehto 1 (1000001197) kmj

10.11. Törmävaara 30 (845010030) kmj
10.11. Törmävaara 40 (845010040) kmj
10.11. Törmävaara 47 (845010047) kmj
10.11. Törmävaara 55 (1000047782) kmj (poistettu)
10.11. Alakantola (1000084348) kmj
10.11. Hirsikangas (845010130) kmj
11.11. Sompuvaara (241010034) kmj

Arkeologiset tutkimuskaivaukset

Kemi Ristikangas 1 (1000084117) tutkimuskaivaus yhteistyössä Tornionlaakson museon, Lapin maakuntamuseon ja Kemin historiallisen museon kanssa 22.–26.9.2025 / TKS, TT, JK, HP

Arkeologiset valvonnat

Tornion vanha asemakaava-alue (1000007468) / AT
Tervola, Yli-Paakkola tarkkuusinventointi (Mölö) / AT
Tornion vanha asemakaava-alue (1000007468) Rantakatu, Valokuitukaapelin veto / HP

Lausunnot metsänkäyttöilmoituksista (180 kpl)

Lausunnot kaava-, lupa- YVA-, ym. asioista (172 kpl)

TLM_Lausunto_Gasgrid_Suomen kansallinen vedyn siirtoverkko_Meri-Lappi_arkeologia_27062025
TLM_Lausunto_II-SIMO_Kivimaan tuulivoimahanke_YVA-ohjelma_23092025
TLM_Lausunto_KEMI_Härkösenkatu 1_Ruutin päiväkot_i_purkamislupa-asia_21022025
TLM_Lausunto_KEMI_aurinkopaneelien asentaminen Tullikamarin katolle_10112025
TLM_Lausunto_KEMI_Etelärantakatu 5 akm_kaavaehdotus_24042025
TLM_Lausunto_KEMI_Etelärantakatu 5 akm_valmisteluaineisto2_05022025
TLM_Lausunto_KEMI_Holstinharjun OYK muutos_valmisteluaineisto_12062025
TLM_Lausunto_KEMI_Holstinharjun OYK_vireilletulo_OAS_09042025
TLM_Lausunto_KEMI_Kelkkareitti kiinteän muinaisjäänneksen Ristikangas 1 alueella_22092025
TLM_Lausunto_KEMI_Kemi East oyk_OAS_19122025
TLM_Lausunto_KEMI_Kemi East_Salmijärven ak_OAS_19122025
TLM_Lausunto_KEMI_LumiLinna akm_OAS_vireille_12032025
TLM_Lausunto_KEMI_Lumilinna akm_valmisteluaineisto_30072025
TLM_Lausunto_KEMI_Lumilinnan akm_kaavaehdotus_18122025
TLM_Lausunto_KEMI_Pajusaaren radan akm_kaavaehdotus_06112025
TLM_Lausunto_KEMI_Pajusaaren radan akm_OAS_vireille_19032025
TLM_Lausunto_KEMI_Pajusaaren radan akm_valmisteluaineisto_05062025
TLM_Lausunto_KEMI_Peurlasaaren varikon akm_kaavaehdotus_06112025
TLM_Lausunto_KEMI_Peurlasaaren varikon akm_OAS_05022025
TLM_Lausunto_KEMI_Peurlasaaren varikon akm_valmisteluaineisto_08052025
TLM_Lausunto_KEMI_Poliisitalo akm_valmisteluaineisto_31072025
TLM_Lausunto_KEMI_Poliisitalo_asebakaavan muutos_OAS_vireille_12032025
TLM_Lausunto_KEMI_rakennusjärjestysluonnos ja OAS_28052025
TLM_Lausunto_KEMI_Selkä-Sarvi_Kokon vuokratupa_aurinkopaneeli_04112025
TLM_Lausunto_KEMI_Tyttölyseon akm_kaavaehdotus_04042025
TLM_Lausunto_KEMINMAA_BESS_Mykkä_rakennuslupa_jatkolausunto_28012025
TLM_Lausunto_KEMINMAA_Elijärventie 640_Kemin kaivoksen porttirakennus_07032025
TLM_Lausunto_KEMINMAA_Keminmaan sähköaseman rakentaminen_18032025
TLM_Lausunto_KEMINMAA_Keminsuuntie 91_Vanha Alaherva_rakentamislupa_27062025
TLM_Lausunto_KEMINMAA_Keminsuuntie 193_Alamäkiniepi_purkamislupa_03092025
TLM_Lausunto_KEMINMAA_Koverontie 4_julkisivumuutos_27062025

TLM_Lausunto_KEMINMAA_Lammaskoskentie 29_Exaum OY_12032025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA_ML2011_0017_Sompujärvi 16_16062025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA_Rovaniementie 654B_Nakkula_poikkeaminen_13102025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA_Rovaniementie 654B_Nakkula_purkamislupa-asia_01122025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA_Rovaniementie 731_rakennuslupa-asia2_25022025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA-Taivalkosken voimalaitoksen julkisivumuutokset_11062025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA_Tervolantie 1523_Alakauppi_18032025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA_Valoo_Maula_jatko_5563-12.03.03.00.01-2025_30072025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA_Valoo-valokuitu_Hirmula-Ilmola-Maula_27032025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA_Valoo-valokuitu_Hirmula-Ilmola-Maula_jatkolausunto_07042025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA_Valoo-valokuitu_Koroiskylä ja Törmä_jatkolausunto_27022025
 TLM_Lausunto_KEMINMAA_Valoo-valokuitu_Koroiskylä_07022025
 TLM_Lausunto_Keminmaa_Valoo-valokuitu_Luikko ja Pörhölä_23042025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Hirvasjärven tuulivoimahanke ja sähkönsiirto_YVA-selostus_10012025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Hirvasjärven tuulivoimahanke_OYK_kaavaehdotus_15122025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Hirvasjärven tuulivoimahanke_OYK_valmisteluaineisto_10012025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Naamijoen sivujokien kunnostussuunnitelma 2025_17042025
 TLM_Lausunto_KOLARI_rakennusjärjestyksen uusiminen_OAS_10042025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Venejärvi_Sähkölaitoksen rakentaminen
 tietoliikennemastolle_26062025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Venejärvi_Tietoliikennemaston rakentaminen_26062025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Ylläsjärven akm_kortteli 74_vireilletulo_26092025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Ylläsjärven akm_korttelit 1 ja 3_vireilletulo_26092025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Äkäslompola_akm_Tunturintien risteys-
 Äkäsjokivarsi_valmistelu_27022025
 TLM_Lausunto_Kolari_Äkäslompola_kortteli 604 akm_valmisteluaineisto_03042025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Äkäslompola_Nilivaaran ranta-akm_kaavaehdotus_26022025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Äkäslompolan ak-laajennus_Helukan alue_vireilletulo_26092025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Äkäslompolan ak-laajennus_Sivulanhaara_kaavaehdotus_26022025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Äkäslompolan akm_kortteli 198_vireilletulo_26092025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Äkäslompolan ak-muutos_kortteli 12_kaavaehdotus 2_05062025
 TLM_Lausunto_KOLARI_Äkäslompolan ak-muutos_kortteli 16_kaavaehdotus_03042025
 TLM_Lausunto_Lapin ilmasto- ja energiastategia_16092025
 TLM_Lausunto_LAPIN metsäohjelma 2026-2030_15102025
 TLM_Lausunto_Lapin turvallisuus- ja liikenneväihemaakuntakaava 2050_OAS_24022025
 TLM_Lausunto_MUONIO_Kukaslompolovaaran ak_valmisteluaineisto_19062025
 TLM_Lausunto_MUONIO_Pallaksen uusi luontokeskus_rakennuslupa-asia_10012025
 TLM_Lausunto_MUONIO_rakennusjärjestys_ehdotus3_05122025
 TLM_Lausunto_Muonio_Torassiepin ranta-ak_kaavaehdotus_05022025
 TLM_Lausunto_Opetus ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistus_31012025
 TLM_Lausunto_PELLO_Maupertuis opastetut reitit_jatkolausunto_16052025
 TLM_Lausunto_PELLO_Opastetut reitit Maupertuis mittauspisteille_02042025
 TLM_Lausunto_PELLO_Paovaara_maa-aineslupahakemus_CaseM 2025-2889_18082025
 TLM_Lausunto_PELLO_Rattosjärvi-Nuasjärvi_sähköverkon saneeraus_muutos_19122025
 TLM_Lausunto_PELLO_Teikovaaran-Saarivaaran tuulivoima oyk_OAS_07052025
 TLM_Lausunto_PELLO_Teikovaaran-Saarivaaran tuulivoimahanke_YVA-ohjelma_20032025
 TLM_Lausunto_PELLO_Valokuituverkon sijoitussuunnitelma_Kylävaara-Jolmanpää_24072025
 TLM_Lausunto_PELLO-ROVANIEMI_Norvajärven uuden tieyhteyden tarkastelualueen
 kulttuuriympäristö_28102025
 TLM_Lausunto_RANUA_Näätäaavan e-metanoliilaitos sekä tuulivoimahanke_YVA-
 ohjelma_11042025
 TLM_Lausunto_RANUA-SIMO_Rahaselän tuulivoimahanke_YVA-suunnitelma_27032025

TLM_Lausunto_RUOTSI_Perämeri_Mangaanimoduulien nosto merenpohjasta_kv-
kuuleminen_08092025

TLM_Lausunto_SIMO_Hiilinevan_Aurinkovoimala_YVA-tarvehankinta_31012025

TLM_Lausunto_SIMO_Kallion tila_maa-ainesten otto_01082025

TLM_Lausunto_SIMO_Karsikon ja Saarenrannan välisen yhdystien ak_kaavaehdotus_13022025

TLM_Lausunto_SIMO_Lyypäkin tuulivoimapuisto_OYK_valmisteluaineisto_03042025

TLM_Lausunto_SIMO_Lyypäkin tuulivoimapuisto_YVA-selostus_04042025

TLM_Lausunto_SIMO_Malinin kartanon muutostyöt_21082025

TLM_Lausunto_SIMO_Marostenmäki_Ympäristölupahakemus_Aimo Pääkkö Oy_08122025

TLM_Lausunto_SIMO_Ruonasuon tuulivoimahanke_OYK_valmisteluaineisto_22012025

TLM_Lausunto_SIMO_Simojoen Harjusrannan YK_kaavaehdotus_13022025

TLM_Lausunto_SIMO_Simojoen Harjusrannan YK_kaavaehdotus2_23102025

TLM_Lausunto_SIMO_Simojoen Lapinkosken YK_kaavaehdotus_13022025

TLM_Lausunto_SIMO_Simoniemen ak_valmisteluaineisto_27022025

TLM_Lausunto_SIMO_Simoniemi_maisematyölupa-asia_kiinteistöllä 751-404-3-147_17022025

TLM_Lausunto_SIMO_Sänkelän ak-laajennus_kaavaehdotus_13022025

TLM_Lausunto_SIMO_Varespalo_maa-ainesten otto_21112025

TLM_Lausunto_SIMO-RANUA_Nassakka_tuulivoimahanke ja sähkönsiirto_YVA-
ohjelma_26062025

TLM_Lausunto_Suomen tarpeesta osallistua Ruotsin Kaunis Iron AB_n kaivostoimintojen
laajentamishankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn_20251126

TLM_Lausunto_TERVOLA_Kirkonkylän ak-muutos_kaavaehdotus_18122025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Kirkonkylän ak-muutos_valmisteluaineisto_05082025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Kirkonkylän ak-muutos_vireilletulo_02042025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Koivun huoltorakennus_19082025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Kotiseutumuseon huoltorakennus_17102025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Kuoringin tuulivoimaOYK_kaavaehdotus_21032025

TLM_Lausunto_Tervola_Maantien 926 parantaminen_LAPELY-5641-2023_14032025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Myllyahontie 29b_rakentamislupa-asia_23052025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Outojängän tuulivoimahanke_arkeologia_18062025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Tervolan Energia ja Vesi_vesijohdon saneeraus 2025_29042025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Vanhalampelantie15_puovin purkaminen_19062025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Vastarannan oyk_arkeologia_12112025

TLM_Lausunto_TERVOLA_Vitsakangas tuulivoimahanke_OYK_ehdotus_21022025

TLM_Lausunto_TORNIO_Aapajoki_maa-aineslupahakemus_18122025

TLM_Lausunto_TORNIO_Ahvenjärvi-Peurakallio_Maansiirto Mykkälä Oy_05052025

TLM_Lausunto_TORNIO_Hallituskatu 7_TYL_muutossuunnitelmat_2.vaihe_28112025

TLM_Lausunto_TORNIO_Harjutie 10_poikkeamislupa-asia_18022025

TLM_Lausunto_TORNIO_Harjutie 10_rakentamislupa-asia_09052025

TLM_Lausunto_TORNIO_Kaukolämpö saneeraus_Välikatu_Tornion Energia Oy_24022025

TLM_Lausunto_TORNIO_Kehäkangas_maa-aines- ja ympäristölupa_Maansiirto Mykkälä
Oy_05052025

TLM_Lausunto_TORNIO_Keminmaa Energy Storage_Olana Energy Oy_12032025

TLM_Lausunto_TORNIO_Koivuluoto-Arctio ak_vireilletulo_24032025

TLM_Lausunto_Tornio_Koskitie 133_purkamislupa_01102025

TLM_Lausunto_TORNIO_Kromilaakso II ak_kaavaehdotus_25062025

TLM_Lausunto_TORNIO_Kromilaakso II ak_valmisteluaineisto2_25022025

TLM_Lausunto_TORNIO_Kukkolankosken kalakentän portaiden uusiminen ja paistokodan
sääsuoja_19092025

TLM_Lausunto_TORNIO_Kukkolankosken kalakentän turvallisuuden ja käytettävyyden
kehittäminen_10032025

TLM_Lausunto_TORNIO_Kyläjoki-Laivajärvi_asemakaava_valmistelu_10022025

TLM_Lausunto_TORNIO_Laivakangas_Jukkola_maanotto- ja ympäristölupa_18092025

TLM_Lausunto_Tornio_Laivakankaan aurinkovoimala_suunnittelutarveratkaisu_20012025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Laivakankaan aurinkovoimala_YVA-tarveharkinta_17102025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Laivakankaan suoran ak_OAS_19062025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Lapinkulaansuo_maa-aineslupahakemus_18122025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Louhos_Oomi Solar Oy_Aurinkovoimala_jatkolausunto_11062025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Louhos_Oomi Solar Oy_Aurinkovoimala_sijoittamislupa_05092025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Martimon tuulivoimapuiston osayleiskaavan valmisteluaineisto_07022025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Miukki_Keskikuja 5_Kaukola_purkamislupa-asia_15052025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Nahkiaisojan sillan uusiminen_PSAVI-10765-2024_18082025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Peurakallion jätteenkäsittelyalue_Ympäristölupa_Maansiirto Mykkälä Oy_30042025
 TLM_Lausunto_TORNIO_PPO_Opiskelija-asuntoloiden_purkamislupa-asia_07032024
 TLM_Lausunto_TORNIO_Rantakatu_valokuitu_20251003
 TLM_Lausunto_TORNIO_Raumon nuorisoseuran korjaus- ja muutostyöt_15012025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Riukkaojan metsätien perusparannus_20112025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Vedenkorkeuden nostaminen Iso Mustajärvessä_PSAVI-3492-2025_18122025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Viitajärven sähkövarasto_Helios Nordic Energy Finland_26092025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Viitajärven sähkövarasto_arkeologia_05122025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Viitajärvenlehto BESS_sähkövarasto_Solarwind Finland Oy_15012025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Vojakkala_Jokivarrentie 952_uudisrakentamissuunnitelma_06062025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Vojakkala_Jokivarrentie 1345_rakentamislupa-asia_06062025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Vt29_viranomaiskaistan akm_valmisteluaineisto_12112025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Vt29_Tornion tulli akm_OAS_25062025
 TLM_Lausunto_TORNIO_Yliranta 58_poikkeamislupa-asia_21022025
 TLM_Lausunto_TORNIO_yleiskaava 2040_valmisteluaineisto_31032025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Aavasaksan kruununpuiston portaat_jatkolausunto_18062025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Aavasaksan Kruununpuiston portaiden uusiminen_23012025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Haapakosken sillan korjaussuunnitelma_25032025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Harjunkorven tuulivoimahanke_YVA-ohjelma_28032025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Harjunkorven tuulivoimaosayleiskaava_OAS_28032025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Kontiovaaran tuulivoimahanke_OYK_OAS_24042025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Kontiovaaran tuulivoimahanke_YVA-ohjelma_24042025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Kummunmaan ja Repojängän tuulivoimalahanke_OYK-OAS_21102025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Kummunmaan ja Repojängän tuulivoimalahanke_YVA_ohjelma_LAPELY-6056-2024_21102025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Kuusivuoman tuulivoimahanke_YVA-ohjelma_18092025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Kuusivuoman tuulivoimaosayleiskaava_OAS_18092025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Lohijärvi-Leukumanpään arkeologia_06062025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_malminetsintä_ML2014-0033_Hirvimaa_31032025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Mawson_ML20160046-ML20150005_23052025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Mawson_Uusi Rumavuoma 2025_17042025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_ML20160046_Mawson_Männistö_25042025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_PSAVI_1011_2025_Vt21_Tengeliönjoen siltojen uusiminen_25042025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_rakennusjärjestysluonnos_10122025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Simovaara_maa-aineslupa 2025_Tornion Rakennussora Oy_05052025
 TLM_Lausunto_YLITORNIO_Vt21n parantaminen_Raanujärventie-Tengeliönjoen sillat_Närkin tullipirtti_19122025

TLM_Lausunto_YLITORNIO_Vt21n parantaminen_Raanujärventie-Tengeliönjoen
sillat_tiesuunnitelma_06052025
Vastaus_RANUA-TERVOLA_Suhangon kaivoksen ympäristö- ja vesitalouslupa_TLM_Dnro_812-
12.03.03.00.01-2021

JULKAISUTOIMINTA

Sanomalehtikolumnit

Kallio-Seppä Titta, *Rajattomuutta Euroopan kulttuuripääkaupungissa*, Lounais-Lappi 2.6.2025

Kallio-Seppä Titta, *Finalistina museokisassa*, Lounais-Lappi 26.2.2025

Julkaisut ja artikkelit

Kallio-Seppä Titta, Kuusela Jari-Matti, Karjalainen Joni, Tanska Terhi, Puolakka Hanna & Kuoppala Janne 2025. Kemin rautakautinen kullattu reliefisolki. *Jatuli* 38.

Autio Julia, 2025. Tornionjoen lippokalastuskulttuuri on virtavesien elävää kulttuuriperintöä. *Virtavesien kulttuuriperinnön tilannekatsaus*, Museovirasto, 176–181.

Vertaisarvioidut artikkelit

Impola Petteri, Junno Juho-Antti & Kallio-Seppä Titta 2025. The Death Seat of two Russian soldiers – Folklore from the Great Wrath. *Faravid*, 57/2025, 111–121.

Väre Tiina, Lipkin Sanna; Kallio-Seppä Titta, Finnilä Mikko A. J., Junno Juho-Antti, Tranberg Annemari & Arppe Laura 2025. The noble diets in Kourla Manor according to bone collagen $\delta^{13}\text{C}$ and $\delta^{15}\text{N}$ analyses – a comparative study between samples from four Finnish archaeological sites. *Journal of Archaeological Science: Reports*, Volume 67, 2025, 105431.

Timo Ylimaunu, Marika Hyttinen, Annemari Tranberg & Tuuli Matila 2025. Kaksi menneisyyden paikkaa – Vertailua ja merkityksiä. *Shattered and Scattered Pasts - Festschrift for Professor Georg Haggrén*. Toim. Tuuli Heinonen – Frida Ehrnsten – Janne Harjula – Tarja Knuutinen Tanja Ratilainen – Elina Terävä – Siiri Tuomenoja – Janne Haarala. *ARCHAEOLOGIA MEDII AEVI FINLANDIAE XXXI*. Society for Medieval Archaeology in Finland and the Authors.

Timo Ylimaunu & Annemari Tranberg 2025. Urban Gardens in Nineteenth-Century Tornio, Finland. DOI:10.5040/9781350455863.ch-011 January 2025. In *Poverty and Plenty in Scandinavia and the North Atlantic*, 135–146.

Seminaari- ja konferenssiesitelmät, luennot museon ulkopuolella

19.5.2025	Our Shared Museum – The Museum of Torne Valley. Esitelmä Borderless Museums -konferenssissa Sloveniassa / TKS, JK
25.6.2025	Tervolaa vanhoilla kartoilla – menneiden maisemien jäljillä, Tervolan kotiseutumuseo, museokeskiviikko / TT
16.9.2025	Museon johtaminen. Luento Oulun yliopistolla kulttuuriperinnön kurssilla / TKS